petrol-iş
kadın
39
MAYIS 2011
Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası Kadın Dergisi

Reyhan Atasü Topçuoğlu:
Kadının emeği "emek" değil "katkı" oluyor

Kadınlara önem vermeyen partilere oy yok

ICEM Dünya Kadın Konferansı yapıldı

Zaferleri ve düşleri konuştuk

Bu fabrikayı kadınlar örgütledi

Kampana
Deri Fabrikası

Bu sayıda...

Kısa... Kısa...
Sayfa 4

İşçi sınıfı 1 Mayıs'ta alanlardaydı: ***Emek, barış, demokrasi ve özgürlük için yürüdüler***
Sayfa 6

İnsan Hakları İzleme Örgütü: ***Aile içi şiddete karşı koruma önlemleri yetersiz***
Sayfa 7

Kadınlara önem vermeyen partilere oy yok
Sayfa 8

ICEM Dünya Kadın Konferansı yapıldı ***Zaferleri ve düşleri konuştuk***
Sayfa 10

Kadının emeği "emek" değil "katkı" oluyor
Sayfa 12

Bu fabrikayı kadınlar örgütledi
Kampana Deri Fabrikası'ndan kadınlar direnişte
Sayfa 17

Ona bir beden algısı ve mahremiyeti kazandırmalıyız
Sayfa 21

Sendikal Bilinç
Sendika İçinde Kadınların Örgütlenmesi: UNISON ÖRNEĞİ
Sayfa 25

Sömürülen kadınların olduğu her yer benim de vatanım
Sayfa 28

Yaşamı yok eden nükleere hayır!
Sayfa 29

Petrol-İş'te 8 Mart
Sayfa 30

Kısa Haberler
Sayfa 32

Haklarımız
Torba Yasa'da İş Kanunu'na ilişkin değişiklikler
Sayfa 33

Sağlık
Yorgunluğu üzerinizden atın
Sayfa 34

Tarihten Kadın Sesleri
Meksikalı kadınların ve emekçilerin fotoğrafçısı
Sayfa 36

Evet, Mutfakta Birileri Var!
Aynı malzemeler, farklı sunumlar
Sayfa 38

İçimizden Biri
Atladım Otobüse Geldim
Sayfa 40

Okuma Odası
Sayfa 42

Cemile Teyze
1 Mayıs'ta Taksim ve ideal anneler
Sayfa 43

12 Haziran seçimlerine az kaldı... Ülkede sanki seçim olmuş da AKP kazanmış gibi bir atmosfer estiriliyor... Demokrasi, barış yanlısı güçler, muhalifler her fırsatta sıkıştırılıp, önlerine olmadık engeller çıkarılırken, hükümet dikensiz gül bahçesinde, İstanbul'a kanallar açıyor, bakanlıkları kapatıyor, yeni bakanlıklar açıyor... Bu kadar olmaz dediğimiz ne varsa yapılıyor, bunlar yapılırken kimileri de hâlâ ileri demokrasiden, insan haklarından filan bahsediyor... Her türlü gerçekliğin sanallaştığı bu ortamda akıla, vicdana mukayyet olmaktan başka çare yokmuş gibi görünüyor...

Seçimler ve kadınlar bu sayımızın gündem sayfalarında yer alıyor. Her gün beş kadının namus cinayetine kurban gittiği toplumumuzda, eşitliği sağlamaya yönelik kadın bakanlığı kaldırılmaya çalışılıyor. Kadınlar aile içinde konumlansın istiyorlar. Petrol-İş Kadın Dergisi olarak, kadınlar için sürekli ve sendikalı işler istiyoruz. Taşerona bağlı olarak Kampana Deri'de örgütlenmeye çalışan kadınların deneyimleri bu konuda çok iyi bir örnek oluşturuyor.

ICEM Dünya Kadın Konferansı 22-25 Mart tarihleri arasında İspanya'nın Sevilla kentinde yapıldı. Petrol-İş Kadın Dergisi olarak biz de oradaydık... Alınan kararları ve izlenimleri dış haberler sayfamızda okuyabilirsiniz.

Kayıtdışının resmileştiği bir ortamda kadınlar kapitalizm ve patriyarkal sömürü ev-eksenli çalışmada birlikte yaşarken, bu çalışma biçimleri sendikal örgütlenmeyi de zorluyor... Kadınların yoğun olarak maruz kaldığı enformelleşmenin mekanizmalarını açığa çıkarmak bu açıdan çok önemli. Konuyla ilgili Hacettepe Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmetler Bölümü'nde öğretim görevlilerinden Reyhan Atasü Topçuoğlu ile görüştük...

Ülkemizde en can yakıcı olaylar bile kısa zaman içinde medyada yanlış bir biçimde kamusal hale getirilip tüketiliyor... Çocuk cinayetleri ve çocukların cinsel istismarı da bu konulardan biriydi. Bu önemli meseleyi uzman psikolog Feriha Şenkaya Dildar ile görüştük. Söyleşiyi Petrol-İş Kadın Dergisi adına stajyer arkadaşlarımızdan Başak Özkap yaptı; kendisine teşekkür ediyoruz.

Kadınlar giderek artan biçimde sendikal örgütlenmeler içinde yer alıyorlar. Sendikal örgütlenme nedeniyle işten çıkarılan, fakat mücadeleye devam eden bir kadın işçinin hikâyesine yer verdik bu sayımızda. Müzeyyen, sendikalı kadın işçi olmayı ne güzel anlatıyor...

Hocalarımız yazılarıyla yolumuzu aydınlatmaya devam ediyorlar. Betül Urhan sendikalarda kadınların grup örgütlenmesinden bahsediyor bu yazısında, mutlaka okuyun. Serpil Hoca, Meksika Devrimi'nin kadın fotoğrafçısı Tina Modetti'yi ele almış...

Torba Yasa'da doğum izni konusunu ise Serap Özdemir anlatıyor... Yemek, sağlık, çevre sayfalarımızda da önemli bilgiler var...

Sevgili kadınlar, önümüzde çok önemli bir seçim var... Lütfen, kadınlara üç çocuk doğurmayı öneren, onlara güvencesiz çalışmayı ve taşeron işçiliğini reva görenlere artık oyumuzu vermeyelim... Sağlıkta onların anlattığı gibi bir reform filan yok... Yarın büyük ameliyatları üniversite hastanelerinde yaptıramayacak duruma geleceğiz, özel hastanelerde daha fazla para ödeyip, emeklilik ücretlerimizin önemli bölümü kesilecek sağlık hizmetleri için... Sağlık tümden özelleşecek... Parası olan iyi olabilecek artık... Lütfen, üç adım ötesini görüp öyle verelim kararımızı, yollar kanallar bizim işimize yaramaz, bize insan onuruna yaraşır bir ücret lâzım, buna kavuşmak için bize sendika lâzım. Bizi yoksulluğa, güvencesizliğe, sendikasızlığa mahkûm edenleri, sandıklarda biz de mahkûm edelim... Onlara oy vermeyelim... Kendimiz için, çocuklarımız için, geleceğimiz için karar verelim bir kez olsun!

SAYI 39
MAYIS 2011

Petrol-İş Merkez Yönetim Kurulu
Mustafa Öztaşkın / Genel Başkan
Mustafa Çavdar / Genel Sekreter
İbrahim Doğangül / Genel Mali Sekreter
Nimetullah Sözen / Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreteri
Mehmet Güray / Genel Yönetim Sekreteri

Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası adına sahibi:
Genel Başkan Mustafa Öztaşkın

Yazışleri Müdürü
Mehmet Yılmaz

Genel Yayın Yönetmeni
Necla Akgökçe

Editörler
Necla Akgökçe, Selgin Zırhlı Kaplan

Tasarım ve Uygulama
Selgin Zırhlı Kaplan

İdare Yeri:
Altunizade Mah. Kuşbakışı Cad. No: 23
Altunizade 81180 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 474 98 70 (10 hat)
Faks: (0216) 474 98 67

Baskı:
Ezgi Matbaacılık
Sanayi Caddesi, Altay Sokak, No: 14
Yenibosna / İstanbul
Tel: 0212 452 23 02

Web Adresi: *www.petrol-is.org.tr*

e-posta: *merkez@petrol-is.org.tr*

Yerel Süreli Yayın
(Petrol-İş Dergisi'nin özel ekidir.)

Mayıs 2011'de basılmıştır.

Kadın Bakanlığı mı? Aile Bakanlığı mı?

Henüz seçimler yapılmadı ama hükümet, seçimi kazanmış gibi seçim sonrası projelerini teker teker açıklıyor. Bunlar arasında Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı'nın kaldırılması da yer alıyor.

AKP iktidarı, oluşturduğu aile politikalarına uygun bir biçimde kadını sadece aile içinde konumlandırarak, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığını kuruyor. Kadın, aile ve özürlüler konuları ile sosyal yardımlar tek çatı altında toplanıyor. Kadın ve Aile Bakanlığı altındaki kadın-erkek eşitliğini sağlamakla görevli tek genel müdürlük olan KSGM de bu yapının altında konuşlandırılıyor.

Bundan böyle kadın- erkek arasındaki eşitliği sağlamaya yönelik bir bakanlık olmayacak.

Bu arada konuyu takip etmek amacıyla 58 kadın örgütü bir araya gelerek "Eşitsizlik Mekanizmaları Platformu"nu kurdu. Platform 14 Mayıs 2011 tarihinde başbakana bir mektup göndererek taleplerini dile getirdiler:

"Kuruluş amacı kadının 'birey' olması ilkesine dayanan KSGM'nin yapısının güçlendirilerek ve kadından sorumlu bir icra bakanlığı kurularak bu çerçevede daha etkin bir şekilde görev yapması beklenirken, aile ya da sosyal yardım merkezli politikaların esas alındığı yapıların içine çekilmesi kabul edilemez. Kadın hak ve özgürlükleri mücadelesi veren kadın örgütleri olarak bu türden girişimlerin karşısında olduk, olmaya da devam edeceğiz. Böylesi önemli bir değişikliğin konunun esas taraflarını ve onların görüşlerini dışarıda bırakarak gerçekleştirilemeyeceğini biliyoruz. Bu konuda acilen gerekli açıklamaların yapılmasını ve işbirliğinin oluşturulmasını bekliyoruz."

Kadın ve "Aile"den Sorumlu Devlet Bakanlığ'ından, kadının adı bile çıkarılmak üzere...

Bu konuda bir itirazınız varsa, bunu siz de istemiyorsanız

http://imza.la/kadin-bakanligi-kaldirilmasin

linkinden destek verin. ■

ICEM'li kadınların büyük kaybı

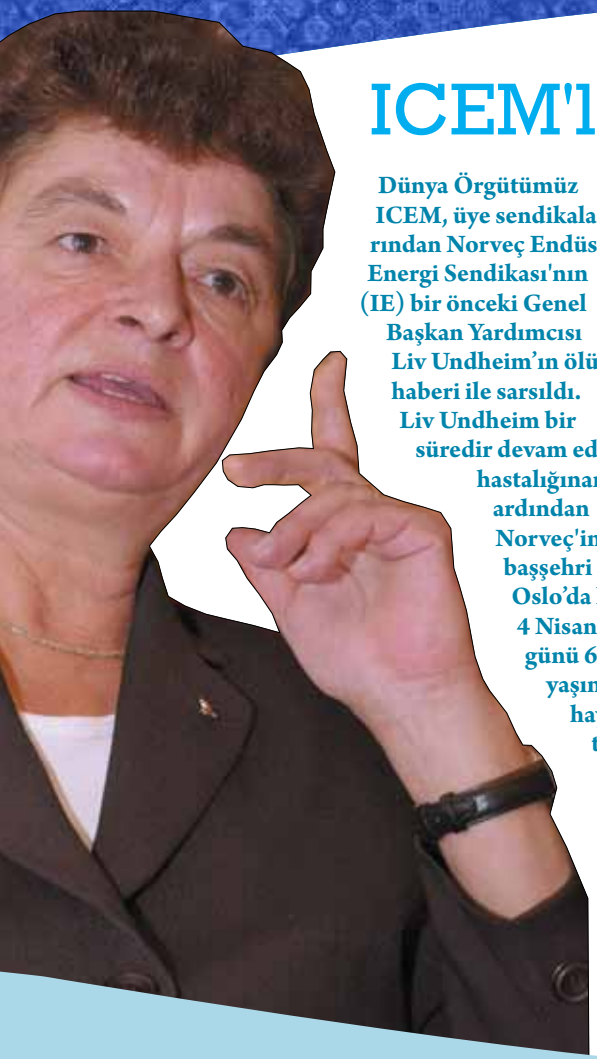

Dünya Örgütümüz ICEM, üye sendikalarından Norveç Endüstri Enerji Sendikası'nın (IE) bir önceki Genel Başkan Yardımcısı Liv Undheim'ın ölüm haberi ile sarsıldı. Liv Undheim bir süredir devam eden hastalığınan ardından Norveç'in başşehri Oslo'da ki 4 Nisan günü 61 yaşında hayata gözlerini kapadı.

ICEM'in çeşitli organlarında yer alan Undheim, İskandinavya bölgesini temsilen ICEM Başkan Yardımcılığını da yürütmüştü. Liv Undheim ayrıca ICEM içerisinde toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın çalışmalarının geliştirilmesinde önemli bir rol oynadı.

Liv Undheim, Stavanger şehri yakınlarında bulunan seramik ve çömlek üreticisi Figgjo AS şirketinde 1960'lı yıllarda sanayi ortamında çalışarak iş hayatına başladı. Ardından Kimya İşçileri Sendikası'nın merkez yöneticisi oldu ve Norveç Sendikalar Federasyonu LO'nun Örgütlenme Sekreteri seçilene kadar dokuz yıl bu görevini sürdürdü. Liv Undheim 1997 yılında sendikal görevine ek olarak enerji konularından sorumlu bakan yardımcılığı yaptı.

2001 yılında seçildiği Kimya İşçileri Sendikası Başkan Yardımcılığı'nın sonrasında, 2006 yılında da birleşme sonucu oluşturulan Norveç Sanayi ve Enerji İşçileri Federasyonu IE'nin Başkan Yardımcılığı görevini üstlendi. 2010 yılı Ekim ayında emekliye ayrılan Undheim, IE Sendikası'nın uluslararası ilişkiler alanındaki faaliyetlerindeki örnek çalışmalarını sürdürmeye devam etti.

Ölümü üzerine bir açıklama yapan ICEM Genel Sekreteri Manfred Warda, Undheim'in her zaman, küresel sendikal çalışmaya büyük bir enerji ve tutkuyla bağlı olduğunu söyleyerek, "Bizler, enerji ve tutkusu ile hastalığını yeneceği umudunu hep muhafaza ettik. Onu 61. yaşında kaybetmek çok üzücü. ICEM ve tüm sendikalar için gerçekleştirdiği olağanüstü çalışmalar her zaman hatırlanacaktır. Öncülük ettiği, çalışmaları sürdürmek görevimiz olacaktır" dedi. ■

Van Kadın Derneği Yedi Yaşında

Van Kadın Derneği, kadınlara evlerine dönmelerini, susmalarını, yalnız ve çaresiz olduklarını söyleyenlere karşı mücadelesini yedi yıldır sürdürüyor.

11 Nisan'da yedinci yaşına giren Van Kadın Derneği (VAKAD), yaş gününü Vanlı kadınlarla birlikte kutladı.

Yedi sene önce kadınlara evlerine dönmelerini, susmalarını, yalnız ve çaresiz olduklarını söyleyenlere karşı bir araya geldiklerini, örgütlendiklerini, hep birlikte yasalar hazırladıklarını, işyerleri açtıklarını, karar ve yönetim mekanizmalarına dâhil olduklarını belirterek, "*Tek bir amacımız var: Şiddetsiz bir dünyada eşit ve özgür insanlar olarak var olmak! Bu yüzden evlerimizde, işyerlerimizde, okulda, çarşıda pazarda, köyde, medyada, mahkeme salonlarında, düğünlerde, taziyelerde, belediyede, valilikte, hastanelerde, karakollarda, sığınaklarda, minibüslerde, park ve bahçelerde birbirimizi dinledik. Kadınlar olarak yaşadığımız şiddeti ve suç olduğunu, haklarımızı, değişmek ve değiştirmek için dayanışmanın şart olduğunu birbirimize yedi sene boyunca durmadan anlattık.*" diyen VAKAD'lılar kadınların insan varsayılıncaya kadar ve insanlık adil yaşayıncaya kadar mücadelelerini sürdüreceklerini söylediler. ■

Sözleşmeli çalışan kadınlar "iş güvencesi" diyor

Türkiye Kamu-Sen Araştırma Geliştirme Merkezi, toplam bin 838 sözleşmeli kamu çalışanı üzerinde bir anket çalışması yaptı. Ankette ortaya çıkan sonuçlar, sözleşmeli personelin durumu ortaya koyuyor.

Ankete 657 sayılı Kanunun 4/b maddesi ve 4924 sayılı kanun uyarınca sözleşmeli olarak çalışan bin 344; 657 sayılı kanunun 4/c maddesi çerçevesinde geçici olarak çalışan 494 personel katıldı.

Ankete katılan sözleşmeli personelin yüzde 52,8'i çalışmak için, yaşadığı şehirden ayrılmak zorunda kalmış. Yaşadığı şehirden ayrılanların oranı erkeklerde yüzde 55,5 iken kadınlarda yüzde 46,1'dir. Sözleşmeli personelin yüzde 55,5'i çalışmak için ailesinden ayrılmıştır. Kadınların yüzde 57,6'sı, erkeklerin ise yüzde 54,6'sı ailesinden ayrı çalışmaktadır.

Ankete katılanların yüzde 63,3'ü yüksek maaş ve iyi bir kariyer yerine iş güvencesi istiyor. Kadınlar daha çok iş güvencesi isterken, erkekler daha yüksek maaş da istiyor. Yüzde 42'si her gün işten çıkarılma korkusuyla yaşıyor. Kadınlar işini kaybetme korkusunu erkeklerden daha fazla yaşıyor.

Sözleşmeli personelin işini kaybetmenin dışındaki en büyük korkusu ise baskı, dayatma, sürgün ve soruşturmalara maruz kalmak. Buna göre her 5 sözleşmeli çalışandan biri, sürgün ve baskı korkusu ile çalışmaktadır.

Katılımcıların Yüzde 73,5'i iş güvencesine sahip olması durumunda gelecekle ilgili kaygılarının giderileceğini belirtiyor. Kadınlar yüzde 79,4 ile iş güvencesine daha fazla önem verirken, erkeklerin yüzde 71,1'i iş güvenceleri olması durumunda gelecek kaygılarının azalacağını belirtmiş.

Ankete katılanların Yüzde 42,9'u sendikaya üye olması durumunda sözleşmesinin yenilenmemesinden korkuyor. Yüzde 25,3'ü işyerindeki geleceğini garanti altına almak için iktidara yakın olduğunu düşündüğü sendikaya istemeden üye olduğunu belirtiyor. Kadınlar daha çok korkuyor.

Her 4 sendika üyesi sözleşmeli personelden bir tanesi iş güvencesine sahip olması durumunda sendikasını değiştireceğini beyan etmiştir. Buna göre sendikasını iktidara yakın görenlerin neredeyse tamamı sendikasını değiştirmek istemektedir. Sendika değiştirme eğilimi kadınlarda yüzde 28,5 ile erkeklerden daha yüksek olarak ölçülmüştür.

Ankete katılanların yüzde 58,9'u çalışması sırasında baskıyla karşılaştığını ifade ediyor. İşyerinde daha çok kadın personele baskı yapılıyor. Baskıya maruz kalıyorum diyenlerin oranı kadınlarda yüzde 62,8 erkekler de ise 57,2'dir. ■

İşçi sınıfı 1 Mayıs'ta alanlardaydı:

Emek, barış, demokrasi ve özgürlük için yürüdüler

İşçi sınıfının Birlik, Mücadele ve Dayanışma Günü 1 Mayıs, dünyada ve Türkiye'de büyük bir coşkuyla kutlandı. İş, ekmek, özgürlük, barış ve demokrasi, savaşsız, sömürüsüz bir dünya, insan onuruna yakışır bir yaşam için alanları dolduran kadın-erkek emekçiler taleplerini dile getirdiler.

En görkemli ve neşeli tören ise uzun uğraşılar sonucu tekrar kazanılan Taksim alanındaydı. İşçi-memur tüm emekçiler, gençler, kadınlar, üniversite ve lise öğrencileri, sanatçılar, çevreciler, yöre dernekleri, işsizler, yoksullar, üç büyük takımın taraftar grupları, Taksim alanını doldurarak emeğin sesini yükselttiler.

Taksim Meydanı, 12 Eylül askeri darbesinden sonra ilk kez bu kadar görkemli 1 Mayıs mitingine sahne oldu. Türk-İş, DİSK, Hak-İş, Memur-Sen, KESK konfederasyonlarına bağlı sendikalara üye işçiler, TMMOB, TTB, TEB gibi meslek odaları üyeleri, siyasi partiler, lise ve üniversite gençliği, kadınlar, işsizler, yoksullar alana aktı.

İstanbul'da Türk-İş'e bağlı sendikalar İnönü Stadyumu'nun önünde toplanarak Gümüşsuyu'ndan Taksim Meydanı'na doğru kortej oluştururken, DİSK, meslek odaları ve kadın kurtuluş hareketi mensupları Şişli Cumhuriyet Caddesi'nden, KESK Tarlabaşı Bulvarı'ndan, Hak-İş de Mete Caddesi'nden miting alanına yürüdü. 1 Mayıs Platformu'nun pankartındaki ortak slogan " Emek, Barış, Demokrasi ve Özgürlük" tü. Dört büyük kortejde bunun dışında da ortak sloganlar vardı: "Yaşasın 1 Mayıs, Biji Yek Gulan, Kurtuluş Yok Tek Başına Ya Hep Beraber Ya Hiç Birimiz, İşçilerin Birliği Sermayeyi Yenecek, Yaşasın Halkların Kardeşliği, 1 Mayıs'ta 1 Mayıs Alanındayız."

Taksim Meydanı'ndaki 1 Mayıs kutlamalarına Petrol-İş'in İstanbul 1 Nolu, İstanbul 2 Nolu ve Kocaeli şubeleri katılırken diğer şubelerimiz de bölgesel kutlamalara katıldılar. Genel Başkanımız Mustafa Öztaşkın, Aliağa Demokrasi Meydanı'nda ve İzmir Gündoğdu Meydanı'nda yapılan 1 Mayıs kutlamalarına katılarak işçilere hitap etti. Genel Sekreterimiz Mustafa Çavdar, İstanbul'da yapılan kutlamalara katılırken, Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreterimiz Nimetullah Sözen Batman'da, Genel Mali Sekreterimiz İbrahim Doğangül ise Düzce'de 1 Mayıs'ta işçilere, emekçilere hitap ettiler.

Her dilden türkülerle halaya duruldu

Taksim Meydanı'ndaki kutlamalarda kitlelerin alana girmesinden sonra Ruhi Su Dostlar Korosu, alanda bulunan binlerce insan eşliğinde 1 Mayıs marşını söyledi.

İstanbul'daki kutlamalarda kürsüden ilk kez Kürtçe konuşmalar yapıldı, sloganlar atıldı. Tüm örgütler adına yapılan ortak açıklamayı ise direnişte bulunan işçileri temsilen ikisi kadın, biri erkek üç işçi yaptı. Bunlardan biri de 138 gündür direnişte bulunan Petrol-İş Gebze Şubesi'nde örgütlü Bericap işçisi Ayşe Karahasanoğlu'ydu.

Ortak açıklamada işsizliğin önlenmesi, kıdem tazminatı hakkının korunması, esnek kuralsız ve güvencesiz çalışma biçimlerinden vazgeçilmesi talep edildi. İşsizlik Sigortası Fonu'nun amacı dışında kullanılmasına karşı çıkılarak, sağlık ve sigorta alanında mağduriyetlerin giderilmesi talep edildi.

Kürt sorununun demokratik ve barışçıl bir şekilde çözümü, din, vicdan ve düşünce özgürlüğünün toplumun tüm kesimlerine hakim kılınması da talepler arasındaydı. Açıklamada, cezaevlerindeki yaşam koşullarının insan onuruna yakışır bir şekilde iyileştirilmesi, ağır hastaların tahliye edilmesi istendi.

Ortak açıklama şöyle devam ediyordu: "*İş cinayetlerinin önlenmesini, iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin artırılmasını istiyoruz. Asgari ücret insan onuruna yakışır olmalıdır. Vergi adaletsizliği giderilsin. Taşeronlaşma ve kayıt dışı ekonominin engellenmesini, özelleştirmelerin durdurulmasını istiyoruz. Anti demokratik sendikal yasaların değiştirilmesini, toplu pazarlık ve örgütlenmenin önündeki engellerin kaldırılmasını talep ediyoruz. Doğal yaşamın korunmasını ve ekolojik çevrenin katline son verilmesini istiyoruz. Engellilerin toplumsal yaşama eşit bireyler olarak katılmasının sağlanmasını istiyoruz. ÖSYM tarafından yapılan sınavlarda güvenlik ve adaletin kuşkulara yer bırakmayacak şekilde sağlanmasını talep ediyoruz. 1 Mayıs 1977 katliamının aydınlatılmasını, şehit olan emekçilerin faillerinin bulunmasını ve adalet önüne çıkarılmasını talep ediyoruz.*"

Konfederasyon başkanları ise bu kez konuşma yapmadı.

Konuşmaların ardından sahne alan Grup Yorum şarkılarıyla Taksim Meydanı'nı coşturdu. Onu takiben sahne alan Kardeş Türküler Türkçe ve Kürtçe olarak alanda bulunanların 1 Mayısını kutladıktan sonra her dilden Ermenice, Türkçe, Kürtçe ortak türkülerimizi seslendirdiler. En son sahne alan Agire Jiyan Kürtçe türkülerle sahnedeyken Taksim alanı büyük bir halaylar zincirine tanıklık etti. ■

İnsan Hakları İzleme Örgütü (Human Rights Watch - HRW):

Aile içi şiddete karşı koruma önlemleri yetersiz

İnsan Hakları İzleme Örgütü (Human Rights Watch - HRW) 4 Mayıs 2011 tarihinde "*Kocandır, Döver De, Sever De- Türkiye'de Aile İçi Şiddet ve Korumaya Erişim*" adı altında bir rapor yayınladı. Gauri Van Gulik tarafından hazırlanan rapora göre Türkiye yasalarda ve uygulamadaki aksaklıklar nedeniyle kadınları ve kız çocuklarını şiddete karşı koruyamıyor. Rapor, hükümete yeterli koruma için bazı önerilerde bulunuyor.

"Kendime ve bebeğime bakabilmemin imkanı yoktu. Aileme kocamın deli olduğunu, beni dövdüğünü ve hatta üzerimde şok tabancası bile kullandığı söylediğimde bana destek olmadılar. 'Bebeğin var, olan biteni unut, kocandır' dediler. Ne gidecek bir yerim ne de çalışacak imkanım vardı. Kapana kısılmıştım." Yukarıdaki ifade raporda yer alan kadınların şiddet hikayelerinden sadece biri. 4320 sayılı Aile Koruma Kanununa göre, mahkemeler şiddete uğrayan kadınlara nafaka ödenmesine dair hüküm içermesine rağmen, pratikte bu maddenin işletilmediği görülüyor. Çünkü erkeğin nafaka ödeyip ödemediği takibe alınmıyor, ayrıca şiddet uygulayan koca genellikle maddi durumunu ileri sürerek, nafaka talebini reddedebiliyor. Aile sahip çıkmıyor, devlete bağlı sığınaklar kadınları almak için binbir şart ileri sürüyorlar, bağımsız kadın sığınakları ise çok az... Kadın ister istemez eve, cehenneme geri dönmek zorunda kalıyor... Polise başvuran kadınların büyük bölümü ya evlerine geri gönderiliyor ya da dayakçı koca ile barışmaları isteniyor, kadınlar çoğu kez polise başvurmaktan da çekiniyorlar.

Saha çalışmaları yapanların görüştüğü ve 14-65 yaşları arasındaki kadın ve kız çocuklarına uygulanan şiddet biçimleri arasında tecavüz, bıçaklama, hamileyken karın bölgesine tekme, kemikleri kırılıncaya ya da kafatası çatlayıncaya kadar çekiç, sopa, dal ve hortumla dayak, köpek ve başka hayvanlarla bir odaya kapatma, aç bırakma, şok verme, zehirli iğne, çatıdan atma ve ağır psikolojik şiddet var.

Kanundaki eksiklikler

Raporda, 4320 Sayılı Ailenin Korunması Hakkında Kanun da pratikteki örneklerden hareketle masaya yatırılıyor. Bu kanundaki eksiklikler şöyle sıralanıyor:

► Yasa boşanmış ve evli olmayan kadınları dışarıda bırakıyor. Birçok durumda polis, savcılar ve hâkimler görevlerini ihmal ediyorlar. En azından 5393 Sayılı Belediyeler Kanunu'nun gereklerine uygun olarak kadınlar ve kız çocukları için gerekli sayıda sığınma evleri açın.

► Araştırmacıların görüştüğü birçok kadın, polis memurlarının kendileriyle dalga geçtiğini ve koruma kararı almalarına yardımcı olmak yerine onları şiddet ortamına geri gönderdiğini anlatıyor.

► Savcı ve hâkimler koruma kararı çıkarmakta yavaş davranıyor ya da yasada yeri olmadığı halde kanıt talep ediyor. Tüm bunlara sığınma evlerinin yetersizliği ve resmi olarak işletilen sığınma evlerindeki kötü muamele de eklenince, ortaya çıkan tablo daha da ağırlaşıyor.

► İnsan Hakları İzleme Örgütü raporunda Türkiye'de sığınma evi sayısının yetersizliğine ve bazı sığınma evlerindeki kötü koşullara ve güvenlik prosedüründeki eksikliklere de dikkat çekiliyor. Rapora göre, bazı sığınaklarda personel şiddet uygulayan kişinin içeri girmesine izin veriyor ve kadınları da barışmaya teşvik ediyor.

Avrupa Konseyi, kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddetle mücadele ve erkek şiddetinin önlenmesine dair yeni bir sözleşmeyi kabul etmek üzere. Türkiye, bu sözleşmenin hazırlanmasında öncü bir rol üstlendi ve bu nedenle sözleşme, Türkiye'de imzaya açılacak.

Sözleşmenin aile içi şiddetin önlenmesi, kovuşturulması ve koruma tedbirlerine dair detaylı hükümler içerdiğini hatırlatan Van Gulik, "*Türkiye, kadına yönelik şiddeti sona erdirmeyi hedefleyen bir sözleşmenin imzalanmasına ev sahipliği yaparken eksiklerini gidermeli*" diyor.

Daha fazla sığınma evi

Raporun sonunda aile içi şiddetin önlenmesi için devletin uygulaması gereken politikalar hakkında da öneriler sıralanmış:

► Hâlâ Meclis'te bekleyen ve yasanın kapsamının genişletilmesi ve aile içi şiddetle mücadele çabalarının daha iyi koordine edilmesini de içeren bu tavsiyelerin bir çoğunu içeren 439 sayılı kanun teklifini kabul edin.

► Yıllık ulusal bütçeden aile içi şiddetin her biçimiyle mücadele için anlamlı ve uygun miktarda fon aktarılmasını sağlayın.

► 4320 sayılı Kanun'daki eksiklikler, dini nikâhla evlenmiş, evli olmayan ve boşanmış kadınlar için de koruma kararı alınabileceği belirtilerek giderilmeli.

► Adalet ve İçişleri Bakanlıkları, polis karakollarında ve aile mahkemelerinde, kadınları sosyal hizmetlere sevk edebilecek ve koruma talepleriyle ilgilenebilecek uzman personelin çalıştığı birimler oluşturmalı.

► İçişleri Bakanlığı yasaya uygun davranmayan veya aile içi şiddet mağdurlarına kötü davranan polis memurları, savcılar ve hakimlerin şikayet edilebileceği bir mekanizma oluşturmalı.

► Koruma kararı sistemi kapsamlı olarak izlenmeli ve sistemin nasıl kullanıldığına dair daha spesifik ve kamuya açık veriler oluşturulmalı.

► Daha fazla sığınma evi açılmalı.

► Uyruk ve ikamet durumunu dikkate almaksızın sığınma evlerine erişime olanak sağlanmalı.

► Fiziksel ve zihinsel engelli, hamile ya da sığınma evlerine girme konusunda engellerle karşılaşan aile içi şiddet mağduru kadınlara gereken düzeyde güvenli barınma olanağı sağlanmalı.

► İçişleri ve Adalet Bakanlıkları, polis memurlarının eğitimini geliştirerek sürdürmeli. Savcı ve hakimler de 4320 sayılı Kanunun pratik gerekleri ve her memurun süreçteki rolleri hakkında eğitime tabi tutulmalı.

Kadınlara önem vermeyen partilere oy yok

12 Haziran seçimlerine çok az bir zaman kaldı. Bugüne kadar hep kadınsız bir demokrasi olan ülke demokrasisi açısından bu seçimler önemli. Seçimlerle parlamentoya gelecek olanlar yeni bir anayasa yapacaklar. Toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetmeyen "yeni" bir anayasa ise, kadın yurttaşların yine dışlanması anlamına geliyor.

Kadınların siyasi temsil eşitliği esasında çok uzun zamandır tartışılan bir konu. Batı'da ve bizde çoğu kez bu eşitlik bir demokrasi meselesi olarak ele alınıyor. Siyasi temsil eşitliğine dayalı bir demokrasi yaklaşımına göre, cinsiyetlerin yani kadın ve erkeklerin eşitsiz temsili, temsili demokrasinin temellerini tartışma konusu haline getirir. Sayısal bir nitelik taşıdığından eşitliğin özgül bir biçimi olarak görülen siyasi temsil eşitliği, yurttaşların yarısını temsili demokrasinin içine katmayı hedeflediği için demokratik sistemin de gelişmesine katkıda bulunur. Demokratik sistemin gelişmesi uzun vaadede kadınların yararına bir durumdur elbette. Ama Türkiye Parlamentosu'nun yapısına baktığımızda, kadın eşitliği ve özgürlüğü için uğraşmayan, kadınlara özgü sorunlar söz konusu olduğunda bile parti başkanlarının ağzına bakan kadın milletvekillerinin parlamentoda sayılarının artması ile de bir yere varılamadığını görüyoruz. Kadın temsilinin artması ve kadınlara yönelik ayrımcılık ve baskıların toplumun tüm alanlarında son bulması için daha bütünlüklü ve parlamentodaki siyasi partilerle sınırlı olmayan bir politika gerekiyor.

Kadınları sindirerek onları toplumsal alana çıkmaktan alıkoyan aile içi şiddet başta olmak üzere, hertürlü taciz ve şiddetin önlenmesi, kadın istihdamını arttırmak için belli sektörlere kadın kotası konulması, çalışan kadınları ev işi yükünden kurtarmak için, koşulsuz olarak yeterli sayıda kreş açılması, yasaların ayrımcılıktan arandırılması gibi bir dizi politikanın yaşama geçirilmesi şart.

Oylarını kullanırken kadınların parti tüzük ve programlarına bir de bu açıdan bakmalarında yarar var.

Erkek siyasetçiler engelliyor

Televizyonlarda yapılan sokak röportajlarından bu konudaki ciddi araştırmalara kadar her şey siyasi partilerin kadın temsiline yaklaşım biçiminin, toplumun kadınların siyasete katılması konusundaki algısının çok gerisinde olduğunu gösteriyor...

KA-DER'in KONDA'ya yaptırmış olduğu Siyasette Kadın Araştırması da bunun en somut örneklerinden biri. Geçtiğimiz Mart ayı içerisinde 36 ilde, 5 bin 434 kişiyle hanelerinde yüz yüze görüşülerek gerçekleştirelen bu araştırmada, katılanların yüzde 77'si kadınların siyasette daha fazla yer alması durumunda siyasette ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde (TBMM) genel üslup ve tavırların iyi yönde değişeceğine inandıklarını söylemişler.

Kadınların siyasete katılımı neden az sorusuna verilen cevaplar ise seçmenin, erkek siyasetçilerin kadınların önünü kesmek için ileri sürdükleri tüm iddiaların farkında olduğunu gösteriyor. Ankete katılanların yüzde 39'u siyasette kadınlara yeterince destek verilmiyor derken, yüzde 26.5'i bu soruyu "kadınların siyaset yapamayacağı düşünülüyor" diye cevaplıyor. Seçmen kendilerinin değil, siyasi partilerin bu şekilde düşündükleri ifade ediyor yani.

Aynı şekilde kadınların siyasetteki düşük temsilini toplum, partiler tarafından yer yer öne sürülen "seçmen istemiyor" nedenine veya kadının geleneksel rollerine değil, siyasette yeteri kadar destek verilmemesine bağlıyorlar.

Araştırmada siyasette yer alan kadın sayısının ve olumlu kadın politikacı tiplemelerinin artmasının toplum içinde siyasetin kadınlar için bir meslek olabileceği algısının artmasına da neden olduğunu gösteriyor. Anneler, babalar kızlarının milletvekili ile evlenmesi yerine bizzat milletvekili olmasını istiyorlar artık.

"Bu hanedeki bir kadının (siz, eşiniz, kızınız, anneniz) siyasete girmesini, belediye başkanı, milletvekili adayı olmasını destekler misi-

niz, doğru bulur musunuz?" şeklinde sorulan soruya katılanların yüzde 69.8'inin "desteklerim" diye cevaplandırması, son derece olumlu bir gelişme. Bu soruya yüzde 10.8'lik bir oran "en doğrusunu kendisi bilir" demiş, yüzde 13.1'i desteklemem diye yanıt vermiş, yüzde 6.3'lük oran ise izin vermem diye yanıtlamış...

Ailesinden bir kadının siyasete girmesini desteklemeyecek kişilere cinsiyet açısından bakıldığında bu kişilerin çoğunun erkek olduğu görülüyor. Erkekler arasında da eşi türbanlı olanlar ise büyük bir oran oluşturuyorlar. Eşi türbanlı olan erkeklerin yüzde 24'ünün "desteklemem" yüzde 17'sinin ise "kesinlikle izin vermem" dediği görülüyor. Yüzde 40'lık oran hiç de azımsanacak bir rakam değil.

Ama her şeye rağmen Türkiye'de her beş kişiden dördü ailesinden bir kadının, karısının, annesinin, kızının, kız kardeşinin siyasete girmesini onaylayacağını ifade ediyor.

Toplumsal eğilimler bu yönde iken Kadın Adayları Destekleme Derneği (KA-DER) "*Biz, eşit temsil, gerçek demokrasi, yeni anayasa ve engelleri aşmak için mecliste 275 kadın milletvekili görmek istiyoruz*" diye bir kampanya başlattı, kampanya siyasi parti yöneticileri nezdinde de ilgi gördü, televizyonlarda gazetelerde ünlü kadınlar 275 kadının seçilmesini istediklerini duyurdular.

Bazı partiler kadınlardan daha az para aldılar adaylık başvurularında kadın cephesinde neredeyse patlama oldu. Üç büyük partiden AKP'ye 855, CHP'ye 766, MHP'ye de 309 kadın milletvekilliği adaylığı için başvurdular.

Kadın politikası yapanlar seçilmedi

Kadın aday adaylarının çokluğu kadınların siyasete mesafeli olmadıklarını aksine siyasi partilerin kadınlara mesafeli olduğunu gösteriyordu. Öyle ki kadınların adaylık merakı az daha bir aile felaketine de sebep oluyordu. İşadamı Kamber Atasoy CHP Aydın'dan aday adaylığı için başvururken eşi Nezaket Atasoy İzmir AKP'den aday adaylığını koymuştu... Kamber Bey eşine maddi destek vermeyeceğini, hatta seçilirse boşanacağını söylüyordu... Aile saadetini korumaya çok önem veren AKP Allahtan Nezaket Hanımı, seçilecek bir yere koymadı da sorun çözümlendi...

Uç örnekler bir yana bu kadar fazla kadının aday adaylığı için başvurmasına rağmen çok az kadın listelere alındı, listelere alındıkları durumlarda ise çok seçilemeyecekleri yerlere konuldular.

Listeler iyice netleştikten sonra ortaya çıkan tabloya göz atmakta yarar var.

550 milletvekilinin belirleneceği seçimler için Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) 109, Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) 78, Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) 68 ve Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) bağımsız olarak 13 kadına aday listelerinde yer verirken, CHP listesindeki 38, AKP listesindeki 55, MHP listesindeki 8 kadın aday seçilebilecek sıralara yerleştirildi. BDP listesindeki 13 kadın ise seçilebilecek bir sırada yer alıyordu.

Partilerdeki temsiliyet oranına baktığımızda BDP 21.3'lük bir kadın temsili ile ilk sırada yer alırken, CHP'de kadın temsili yüzde 20 oranında gerçekleşiyordu. AKP'de oran yüzde 14'e iniyor, MHP'de ise yüzde 12 civarında kalıyordu.

Bu rakamlara göre 2011 Haziran seçimlerinden sonra oluşacak parlamentoda kadın vekillerin sayısı 100 ile 120 arasında olabilecek ancak. 2007 seçimlerine göre bu rakam yüzde yüz artmış olsa da yine de mecliste kadın milletvekili oranı yüzde 20'ye varamayacak.

Adaylar belirlendikten sonra KA-DER Başkanı Çiğdem Aydın siyasi parti liderlerine "*Kadınlar olarak büyük bir hayal kırıklığı yaşıyoruz. Siyasi partilerin en büyük güçlerinden olan kadın kollarının adayları, Türkiye kadın hareketinin önde gelen isimleri, ev kadınları, işçi kadınlar listede yok. Aday gösterilen bir avuç kadının eğitim düzeyi her zaman olduğu gibi erkeklerden yüksek. Erkek adayların"yüksek kalitede" olması gibi bir kural yok*" diyordu.

Partilerin büyük bir bölümü kadın adayları belirlerken kadın politikası ile uğraşmayan kadınları tercih etmişlerdi. Aday adayı olmalarına rağmen, uzun yıllar kadın hareketi içinde kadın hakları için emek vermiş, kadın sorunlarına hakim, siyasette bir üslup değişikliği yaratabilecek kadınların seçilebilecek sıralardan aday gösterilmemesi siyasi partilerin kadın sorununa yaklaşımının en belirgin göstergesi oldu.

Kadınların parlamentodaki eşit temsilinin her şeyi çözmeyeceğini söylemiştik, bu ama yine de bir göstergedir. Çünkü kadınların karar verme süreçlerine katılımlarının önündeki engeller, aynı zamanda toplumsal hayata katılımlarını da etkiliyor. Kadın-erkek tüm yurttaşların eşit haklara sahip olması ve bu haklara erişimleri için çalışılması, bu alandaki pürüzlerin ortadan kaldırılması zorunlu. Kadınların karar mekanizmalarına katılmaları için güçlendirilmeleri, kota gibi pozitif ayrımcılık önlemleriyle desteklenmeleri gerekiyor. Bu konuda kadınlara düşen görev ise parti programlarını ve tüzüklerini iyice okuyup önümüzdeki seçimlerde kadın temsiline önem veren partilere oy vermek... ■

ICEM Dünya Kadın Konferansı yapıldı

Zaferleri ve düşleri konuştuk

Petrol-İş Sendikası'nın üyesi olduğu Uluslararası Kimya, Enerji, Maden ve Genel İşçi Sendikaları Federasyonu'nun (ICEM) "Kazanımlar ve Düşler" isimli Dünya Kadın Konferansı 23-25 Mart tarihleri arasında İspanya'nın Sevilla kentinde yapıldı. Petrol-İş Kadın Dergisi de oradaydı.

Necla Akgökçe

İspanya'nın iki büyük konfederasyonuna bağlı sektör sendikaları FİA-UGT ile FİTEQA-CC. OO'nun ev sahipliği yaptığı konferans, farklı ülkelerden farklı sorun ve çözümleri bulunan pek çok sendikalı kadını bir araya getirdi. Sevilla'da 47 ülkeden 230'un üzerinde kadın, iki gün boyunca tanıştı, birbirine, dokundu, tartıştı ve ICEM'in önümüzdeki dört yıl içinde uygulayacağı kadın politikasının genel hatlarını belirledi.

ICEM Dünya Kadın Konferans'ının açılışı 23 Mart günü saat 16.00'da Hotel Melia Lebreros'un toplantı salonunda yapıldı... Açılış Japonya'da deprem ve tusunami felaketinde yaşamını yitiren insanlar için saygı duruşu ile başladı...

ICEM Kadın Komitesi Başkanı Evgenia Esenina yaptığı konuşmada "*Somut kararlar almalıyız. Somut kararları almak inisiyatif gerektirir. Toplu sözleşmelerde ücret eşitliğini gözetmeli, tüm sendikalarda yönetim ve karar alma mekanizmalarında kadınların daha fazla yer almasını sağlamalıyız, uluslararası tekellerde kadınların çalışma deneyimlerini ve sorunlarını da konuşmalıyız. Bundan önceki toplantımızda dünya savaş koşulları içindeydi; Irak Savaşı vardı onun üzerine konuşmuştuk, şimdi de Libya'ya saldırıyla birlikte tekrar bir savaş ortamı var. Kadınlar olarak bunu da barışı da konuşmalıyız.*" dedi.

Konferansın ikinci günü ilk oturumda özellikle sosyalist hükümet döneminde İspanya'daki kadın kazanımlarına dikkat çekildi...

Konuşmacılardan biri de İspanya Eski Sosyal İşler Bakanı Matilde Fernández'di. Fernandez İspanya'da toplumsal cinsiyet eşitliğini gerçekleştirmek için yaptıkları yasaları, hamilelik ve eşitlik yasalarını, kadına yönelik şiddete karşı yasal düzenlemeleri, çocuk bakımı hizmetlerindeki gelişmeleri anlattı. İş piyasalarında uygulanan pozitif ayrımcılık önlemleriyle kadın çalışanların sayılarının ne kadar artığına da vurgu yaptıktan sonra, kadın-erkek ücretlerindeki eşitsizliklerin hâlâ devam ettiğini belirtti. Fernandez, kadın örgütleri, sendikalar ve belediyelerle ortak çalışma deneyimlerini de aktardı.

ICEM ve toplumsal cinsiyet

Daha sonra ICEM Genel Sekreteri Manfred Warda ile ICEM Kadın Sekreteri Carol Bruce birer konuşma yaptılar. Warda, ICEM'in Uluslararası Metal İşçileri Federasyonu (IMF) ve Uluslararası Tekstil Giyim ve Deri İşçileri Federasyonu (ITGLWF) ile birleşme sürecine değindi. Bu süreçte kadınlara da önemli roller düştüğünü söyleyerek şöyle devam etti: "*Biz, kadınların ICEM içindeki çalışmalarından gurur duyuyoruz. ICEM kadınların haklarını savunan, onların yönetimlerde ve karar mekanizmalarında yer almaları için çaba sarf eden bir yapıdır. Bu konferans kadınları daha da güçlendirecek. Toplumsal cinsiyet sorunları yönetim kurulunda da kongremizde de görüşülecek ve ICEM Eylem Planı'nın önemli bir bölümünü oluşturacak. Kadınlara inanıyoruz, onlar daha adil bir dünya ve barış istiyorlar.*" dedi.

Bruce'nin konuşmasındaki vurgu ICEM içindeki farklı deneyimlerin ortaklaştırılması üzerineydi. İspanya'da çokuluslu şirketlerde yürütülen kadın-erkek eşitliği çalışmaları, işletme yöneticileri tarafından anlatıldıktan sonra çok uluslu şirketlerde çalışan kadınlar da kendi deneyimlerini dile getirdiler. Daha sonra bölgesel rapor sunumuna geçildi...

Üçüncü gün ise toplu sözleşmelerde kadın haklarının konuşulduğu, yapılan tartışmaların toparlandığı bir gün oldu. Konferansın sonuç bildirisi dillere göre ayrılan çalışma gruplarında tartışıldıktan sonra, onaya sunuldu ve kabul edildi...

Bildiride ICEM'li kadınların kendi aralarındaki iletişimin geliştirilmesine, bazı ülkelerde bulunan koordinasyon komitelerinin yanı sıra, birden fazla ICEM üyesi sendikanın bulunduğu her ülkede bir kadın komitesi kurulmasına karar verildi.

Konferansta Kongo Demokratik Cumhuriyet'inde kadınlara uygulanan şiddete son verilmesi ve HIV/AIDS salgınını önlemek için kadın prezervatiflerinin daha yaygın kullanılmasına yönelik iki kampanya da başlatıldı...

Yapılan seçimlerde Evgenia Esenina tekrar ICEM Komitesi Başkanlığına şeçilirken, başkan yardımcılığı görevi de Zimbabve'den Angeline Chitambo'ya verildi.

Kapanış konuşmasında ICEM Başkanı Senzeni Zokwana da birleşmelere vurgu yaparak "*Birliği güçlendirelim. Birlikte daha fazla kazanım elde edebiliriz.*" dedi... ■

Portakal çiçeği kokan kent

Petrol-İş Kadın Dergisi olarak ICEM Kadın Konferansı'na ilk kez katıldık... Salonda dünyanın dört bir yanından gelen kadın sendikacıların yanı sıra az sayıda erkek sendikacı da vardı... Afrika kıtasından, Hindistan ve Pakistan'dan gelen arkadaşlarımızın bir bölümü rengarenk geleneksel giysileri içinde çok güzellerdi.

Santa Kruz

Gözlemlediğimiz kadarıyla İspanya'da sosyalist hükümet, gerek merkezi planda gerekse de belediyeler bazında feminist hareket ile ortak çalışarak, kadınların hayatlarını kolaylaştıracak ciddi yasalar çıkarılmış. Yasa çıkarmakla kalınmamış, uygulamalar da takibe alınmış... İspanya gibi erkek egemenliğinin hiç te güçsüz olmadığı bir ülkede, değişimi dinlemek, hissetmek güzel bir deneyimdi... Umutlanıyor insan...

İspanya'da şiddete karşı yürütülen kampanyada- hükümet tarafını temsilen söz alan erkek konuşmacı- hükümet bu kampanyayı desteklediğni, sistemin post modern maçolar yarattığını söyledi ve bunların medya aracılığıyla yaygınlaştırıldığına dikkat çekti... Modern maçolar medeni, bakımlı, başkalarının haklarına saygılı erkeklerdi toplum içinde, ama evlerde asla kadın işlerine ellerini sürmüyor ve kadınlara kaba değil rafine bir şiddet uyguluyorlardı.

Her kentin bir kokusu olduğu söylenir. Sevilla'yı tanımla dediğinizde “portakal çiçekleri kokuyordu ” diyebilirim size... Şehrin en merkezindeki geniş caddelerin kenarlarından tutun da ara sokaklara kadar, her yerde portakal ağaçları bulunuyor. Yaya ve bisiklet yollarıyla genişleyen caddeler inanılmaz temiz. Kaldırımlar da yüksek değil...

Sevilla'ya Endülüs'ün kültür ve sanat başkenti diyorlar gerçekten de öyle. Arap, Yahudi, İspanyol Uygarlığının en gelişmiş örneklerini, birkaç yüzyıl ara ile kentte görmek mümkün. Bazen bir uygarlığın altında eski uygarlığın izlerine rastlamak mümkün... Belediye'nin bizi akşam ağırlayarak, tüm labirentlerin ve ek binalarını açtığı Alkazar Sarayı öyle bir yer mesela... İspanyol fresklerinin altında Arapça yazıları görüyorsunuz. Saray iç avlularla dolu. Her avlu başka bir alem... Fıskıyeli havuzlar, envai çeşit çiçekler ve asırlık ağaçlar... Mor salkım ve yasemin karışımı bir koku vardı avlulardan birinde...16. Yüzyıldan ipek halılar artık duvarları süslüyor. İspanyollar sanat eserlerini korumayı ve geliştirmeyi biliyorlar...

Guadalquir nehri şehrin ortasından geçiyor. Amerika kaşifi Cristoph Columbe buradan kaldırmış gemisini... Zamanın ticaret merkezi olan kent, kendisini denizlere bağlayan bu nehir sayesinde, endüstri merkezi de olmuş bir aralar...

Sevilla Katedrali, dünyanın 3. büyük katedraliymiş... Küçük dijital makineme sığdıramadım bir türlü... Katedral çevresi turist kaynıyor... Çok güzel küçük dükkanlar da var... Bayağı ucuz lokantalar da... Şehre indiğimiz günün akşamı otelin gösterdiği bir lokantada yemek yemeğe kalktık, Müzeyyen'le hem ruhumuz, hem cebimiz yandı. Oysa katedral çevresinde çok daha leziz ve ucuz yemekler bulmak mümkün...

Sarı beyaz renkler eski kentte hakim renkler... Santa Kruz kentin en eski bölümlerinden biri. İki kişinin yan yana ancak geçebileceği geniştikte sokakları var. Cumbalı evler, çiçekli balkonlar, ahşap işlemeli kapılar. Masal kitabı içinde dolaşıyorsunuz gibi... M. Ö 6. Yüzyıl'da buraya sürülen Yahudiler tarafından oluşturulmuş bu semt...

“Yediklerin içtiklerin senin olsun, gördüklerini anlat” denir ya bir yere gidince. Bu yaklaşımı kınıyorum. Yemek saatlerini anlayana kadar bir üç gün geçirdiğimizi söyleyebilirim... Deniz ürünlü paella bana kalırsa mutlaka yenmeli... Paella safranlı pilav -bu Arap mutfağından- İspanyollar içine deniz ürünleri de eklemişler... Bir de Gaspacho diye soğuk domates çorbaları var, o da güzel bir şey...Bu çorbayı buradaki çorbalar fiyatına yemenin mümkün olduğu yerler varmış, biz sonradan öğrendik...Yolunuz Sevilla'ya düşer mi bilemem, benim de ilk düşüşü, kaç yılda bir olduğunu söylemeyeyim. Malum yaş- baş meselesi... Ama yeni bir kent görmek umut veriyor insana... Hele hele kadınların gece yarısı sokakta başını kaldırarak emin ve sağlam adımlarla yürüdüğü bir kentse burası... ■

Sevilla Katedrali

Kadının emeği “emek” değil “katkı” oluyor

Enformel alandaki emek formel alandaki emeğe göre daha fazla sömürülüyor. Bu alanda çalışanların çoğunu ev eksenliler, ev eksenlilerin çoğunluğunu da kadınlar oluşturuyor. Enformelleşme formelleşitiği bir dönemde sendikaların bu süreci iyi okumaları lâzım.

Necla Akgökçe

Reyhan Atasü Topçuoğlu

Geçtiğimiz günlerde SAV Yayınları'ndan sendikalarda, meslek örgütlerinde kadın ve emek üzerine çalışanların ve düşünenlerin mutlaka okuması gerekli bir derleme yayımlandı: Kapitalizm, ataerkillik ve kadın emeği... Kitabın editörleri Saniye Dedeoğlu ile Melda Yaman Öztürk... Kadın emeği açısından kapitalizm ve ataerkil sistem arasında Türkiye özelinde ortaya çıkan etkileşme ve bu etkileşimin özgül sonuçlarına işaret eden, derlemenin içinde sekiz önemli makale yer alıyor. Enformel alanda kapitalizm ve ataerkilliğin eklemlenme biçimlerini kurduğu model çerçevesinde inceleyen bu anlamda özgün bir çalışmaya imza atan kitap yazarlarından ***Reyhan Atasü Topçuoğlu*** *ile bir söyleşi yaptık. Hacettepe Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmetler Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak çalışan hocamızın anlattıkları, sendikal mücadelenin yeni biçimleri hakkında da yolumuzu aydınlatıyor.*

Enformel emeği, buna bağlı olarak ev eksenli emeği nasıl tanımlıyorsunuz?

Enformel ve formel emek arasında harcanan emeğin niteliği açısından bir fark olmadığını düşünüyorum. Ama sömürülme açısından bir fark var. Enformel alandaki emek, formel alana göre çok daha fazla sömürülen bir emek. Ve enformel çalışan işçi formel çalışana göre çok farklı boyutlarla çok daha fazla sömürülen bir işçi...

Enformel emek içinde ev eksenli emeği nereye koyuyorsunuz, niçin ev eksenli çalışanları çalıştınız?

Ev eksenli çalışmayı benim için ilginç kılan birinci olarak enformel bir emek olması, ikincisi ise sadece Türkiye'de değil, tüm dünyada ev eksenli çalışanların yüzde 90-95 oranında kadın olması. Evde halı dokumacılığından, ayakkabı sayacılığına, sigara saranlardan, İspanya'da dantel örenlere, Çin'de elektronik devre bağlayanlara kadar dünyanın her yerinde ev eksenli çalışma kadın çalışması.

Dikiş, nakış gibi sadece geleneksel işler yapmıyor bu kadınlar, bilgisayar işi yapıyorlar evde küçük küçük kabloları birbirine bağlıyorlar, oyuncak üretiyorlar.

Fakat sektörü ne olursa olsun ev eksenli çalışma, kadınlara ait bir çalışma biçimi. Kadın emeğinin kullanım şekli ile evin içine girmiş olan enformel kapitalizmin üretimi arasında özel bir bağ düşünebilir miyiz? sorusunu sordum kendime. Bana göre, ev eksenli çalışma, çağdaş kapitalizmin enformelleşme sürecinde, kapitalizmin ortaya çıktığı merkantilist dönemde olduğu gibi, evin içine geri dönmesi; başka bir deyişle, neoliberal çağda kapitalizmin enformalleşerek üretimi evin içine sokması ve burada kadınları istihdam etmesi bağlamında, çok tartıştığımız kapitalizm- ataerkillik ilişkisi içinde incelenebilirdi.

Enformalleşme modern kapitalizmin önemli bir dinamiği. Enformel sektör 1980'lerde kayıtdışı ekonomi, kara ekonomi, yeraltı ekonomisi diye tartışmaya başlandı. Konuyla ilgili literatürde birtakım teorik yaklaşımlar da vardı ama hepsi enformel sektörün geçiş sürecinde ortaya çıkan bir olgu olduğunu, bir az gelişmişlik sorunu olduğunu söylüyorlardı. Geç kapitalistleşen ülkelerin kapitalistleşme sürecinde bir takım düzensizlikler ortaya çıkıyordu. Liberal teoriye göre bu yapılar geçiciydi; ülkeler kapitalistleşecek, kapitalistleştikçe de enformel diye bir şey kalmayacak, işçiler düzenli bir biçimde çalışmaya başlayacaktı. 1980'lerden bu yana 30 yıl geçti. Bakıyoruz enformel sektör hiç daralmıyor, hatta kimi ülkelerde genişliyor.

O zaman demek ki bu, kapitalistleşmekle ortadan kalkacak bir şey değil diye düşünülmeye başlandı. Enformel yani kayıtdışı alan, kapitalizmin önemli bir alanıydı. Kapitalizm bazı bakımlardan değişiyor, ama bazı şeyler bildiğimiz gibi kalıyor, bazı şeyler de bilmediğimiz gibi oluyordu. Bilmediğimiz gibi olan, kapitalizmin enformelleşme dinamiğinin içerisinde, kadınların özel olarak istihdam edildiği bir alan vardı: ev eksenli çalışma. Sosyalist- feminist literatür, kadın emeği kullanımını hem ataerkillik hem de kapitalizm açısından incelemek gerektiğini ileri sürer. Ama bu iki yapının nasıl birlikte çalıştığını, göstermede eksik kalmıştır. Teorinin tıkandığı yerde tekrar dönüp ne yaşadığımıza bakmamız lâzım; ev eksenli kadınların yaşam deneyimleri tam da bizim bu teorik tartışmalarımızı ışık tutabilecek bir şey olarak karşıma çıktı.

O kadınların yaşam deneyimleri ne gösteriyor bize?

Tabii ki asıl soru budur... Ben iktisatçıyım aslında, sonra sosyoloji çalıştım; son altı yıldır sosyal çalışma da konularım arasına girdi. İktisatla sosyolojinin en temel farkı -her zaman böyle olması gerektiğini de düşünmüyorum esasında- iktisatta her zaman bir model ve o modeli oluşturan bir dizi varsayımın olmasıdır. Yani önce bazı şeyleri varsayar, modeli kurar ve sonra o model üzerinden, toplumsal gerçekliği açıklarsınız. İstatistikleri ortaya koyarsınız ve gösterirsiniz. İktisadi çalışmaların çoğunda iste o temel varsayımlar sorgulanmaz. Varsayınca bütün mevzular çözülmüş oluyor sanki. Feministler, iktisadın bu varsayımlarını eleştirip önemli bir katkı sundular. Ama ilk başlarda getirilen eleştirel çalışmalar çok iyiyken, şimdi feminist iktisatçıların yaptığı iktisadi araştırmalarda da aynı sıkıntı ile karşı karşıya kalıyoruz çünkü onlar da iktisadın varsayımlarını kabul etmeye başladılar. Hâlbuki iktisadı toplumsal cinsiyete kapatan onu körleştiren modeli oluşturan vidalar somunlar işte bu varsayımlar. Varsayımların sorgulanamayacağını insan öğrencilikten itibaren o kadar çok öğreniyor ki... Sosyolojik bakış açısına gelince; toplumsal bir hadise var; biri bir yerlerde çalışıyor, ya da biri bir yerlerde dayak yiyor, mesela... Öncelikle nasıl dayak yiyor, ya da

ne oluyor da dayak yiyor? Ne oluyor da dayak yemeğe devam ediyor? Ya da ne oluyor da dayak bitiyor? Sosyoloji topluma daha doğrudan bakıyor, varsayımsal model kurmadan olayı anlamaya çalışıyor.

Sosyolojinin varsayımları yok mu?

Hayır, burada sosyoloji ve sosyolog topluma önyargısız yaklaşıyor, demek istemiyorum. Sosyolog da sosyoloji de sonuçta ideoloji yüklü şeylerdir. Herkesin kendine ait bir ideolojik ve kuramsal seti vardır, oradan doğru bakar. Ama iktisada göre toplumu anlamak için ileri sürülen varsayımlar daha aza indirilmiştir. Toplumu daha doğrudan görmeyi amaçlar. İktisat kara kutuyu sallaya sallaya içinde ne olduğunu anlamaya çalışır, sosyolog o kara kutunun içini açar, bakar. Orada ne olduğunu görmeye, anlamaya çalışır. Bu çalışmada bir taraftan ben de kendi iktisatçılığımı ve sosyologluğumu birleştirmeye çalıştım. Kadınlık ve ataerkillik üzerine yazılmış olan önemli bir sosyolojik birikim var. Enformel sektörün yüzde kaç olduğunu, hangi alanlarda yaygın olduğunu kimin istihdam edildiğini anlamaya çalışan ciddi bir iktisadi literatür de bulunuyor. Bir anlamda bunları harmanlamak istedim. Buradan sosyalist feminizmin de sıkıştığı tartışmayı belki açabiliriz diye düşündüm. Ev eksenli çalışan kadınların deneyimlerini anlamak için ev ziyaretlerine başladım. Anlatmaya çalıştıklarım da, kullandığım kavramlar da o kadınların hayat deneyimlerinden çıktı. Hayatlarımızda, içinde yasadığımız ataerkil sistem içinde bir ezilme kimliği olarak kadınlığın kurulması bu şekilde olmasa belki de enformel kapitalizmle ataerkil deneyimler bu şekilde birleşemeyecek, ikisi birbirlerini dolayımlayamayacaktı. Bu dolayımlamanın nasıl olduğu, hayat pratiklerinin bir yandan ataerkil ilişkileri yeni-

den üretirken aynı zamanda enformel ilişkileri de nasıl yeniden ürettiğini, gördüm ve yazdım. Benim tartışmam "ataerkillik nasıl bir şey yapar, kapitalizm nasıl bir şey yapar; bunların ikisi birden nasıl bir karışım oluşturur"u anlamaktan ziyade, "kadınlar bu hayatı nasıl yaşıyorlar, onlar yaşarken nasıl kapitalist ilişkiler ve ataerkil ilişkiler aynı anda örülüyor?" u bulmaktı. Hangi hareketler, hangi ilişkiler, hangi ilişkilerdeki hangi eylemler, çakıştığı zaman biz enformel kapitalizmle ataerkil ilişkilerin aynı anda yeniden üretildiğini, aynı anda yeniden pratik edildiğini görüyoruz? Bu kesişmeyi teorik olarak "şu kadardır, ya da bu kadardır" diye tartışabiliriz ama kendi deneyimlerimizde görmemiz çok mühim.

Deneyimleri okuduğumuzda enformel sektörde ataerkillikle- kapitalizmin birbirinin içine geçme süreçleri hakkında ne görüyoruz?

İki mekanizmayı deşifre edebildiğimi düşünüyorum. Bunlardan bir tanesi bilinçli saklama. Ataerkillik tartışmaları yaparken görünmezliği, bir şeylerin üstlerinin nasıl örtüldüğünü hep konuşuyoruz. Ben ev eksenli çalışanların yaşamlarındaki bu saklama pratiklerine bakarak ve bilinci farklı seviyelerde düşünerek buna "bilinçli saklama" dedim. Bireyin farkında olduğu, bilerek bir niyetle, bir şeyi yapmak. Ev eksenli çalışmada benzer saklama mekanizmaları - kapitalist bilinçli saklama- enformel kapitalizmin de temel dinamiğini oluşturuyordu. Bir şirket bir niyet gözeterek, bir istihdam politikası uyguluyor, bu politika bütün aktörlerin bilinçlerinin oluşmasından sonra bir norm olarak herkesin kabul ettiği bir saklama pratiği haline geliyor ki biz buna enformel sektör diyoruz. Kapitalizmin enformelleşmesi üretim ilişkilerinin bilinçli bir biçimde saklanması ile mümkün. Çalışan kadınların, çalışan kadınlara aracılık yapan kadınların, kimsenin görmediği ev içlerinin- mekan da önemli bir unsuru enformelleşmenin- şirketlerin, o şirketlere işlerini ihale eden şirketlerin, yani enden marka şirketlere dünyayı saran taşeronluk ağlarının, bilinçli saklama taktikleri ile ördüğü, katman katman gelen bilinçli saklamalardan oluşan bir perdeler bütünü var. Bizim enformel sektör değimiz şey o perdeler bütünü altındaki iktisadi ilişkiler.

Kapitalizm üzerinden baktığımızda "bilinçli saklama" böyle bir şey ataerkillik üzerinden baktığımızda "bilinçli saklama" nasıl oluyor?

Ataerkillikte de bir takım bilinçli veya yarı bilinçli saklama pratiklerinin olduğunu görüyoruz. Kadının emeği saklanıyor mesela. Annelik kimliğinin altına saklanıyor. Katkı olarak değerlendirilerek saklanıyor. Kadın emeği de ücretlenebilir ama onun adı "emek" değil "katkı" oluyor. Konuştuğumuz kadınların kendileri bile "eve şöyle katkı böyle katkı olsun diye yapıyoruz," diyorlar. "Ben de aslanlar gibi çalışıyorum, bu ev benim param olmasa zor döner" demiyorlar. Çünkü onlar "şefkatli" bazen de "hem şefkatli hem müslüman anneler" çok cefakarlar ve çalışıyorlar. Dolayısıyla bu emek, onların kimliğini ören bir şey haline geliyor. Ve bu sırada adi emek olmaktan çıkıyor, adı kadınlık, annelik, kızkardeşlik oluyor, yani ataerkillikte adi silinen emeğin yerine ataerkil toplumsal cinsiyet kimlikleri yazılıyor. Ama bu, tek saklama pratiği değil. Diğer saklama pratiği hane içindeki bireylerin kadının emeğini aşağılayarak sürekli onun üstünü örtmesi. "Anne sakız parası için çalışıyorsun" " Annem evde örgü örüyor, bunu bize de yapabilir başkasına da" gibi işin tanımı ile karışan bir takım saklama pratikleri de var. Bu saklama pratikleri kimsenin bu kadınların emeğine önem vermemesi neyi getiriyor? Kocanın "evi ben geçindiriyorum" diye kadını ezmesini ya da kaynananın "benim oğlumun kazandığını yiyorsun" diye gelini ezmeye devam edebilmesini getiriyor. Yani aile içindeki ataerkil iktidar hiyerarşini yeniden üretiyor.

Kadın açısından bunun sonuçları ne oluyor?

Şu oluyor. Saklama pratikleri sayesinde hem kapitalizmin enformelleşmesi hem de ataerkillik yeniden üretiliyor. Ben sizin emeğinizin üstünü örttüğüm ve görmezden geldiğim zaman sizin bana göre aşağıda olan konumunuzu yeniden üretiyorum, böylece ataerkil sistemi de yeniden üretmiş oluyorum. Sizde burada dayatılan değer yargılarını benimseyerek konumunuzu kabul ediyor ve bu sistemi yeniden üretiyorsunuz. Ama aynı zamanda sizin çalışmanız da görülmediği için siz bir işçi olarak da görünmezleşiyorsunuz. Dolaysıyla sizi ezmek ve bu ezilmenin devamını sağlamak için burada bir bilinç oluşuyor. Kocalar boşu boşuna karılarının emeklerini görmezden gelmiyorlar. Bunu" hadi onun emeğini şöyle bugün görmezden geleyim" diye yapmıyorlar el-

bette. Burada insanın iliklerine sinmiş bir alt-bilinç söz konusu. Hepimizin karakterine, bakışına, günlük hayatına sirayet etmiş ataerkil sistem. Onu bu saklama pratikleriyle üretiyorum bunu yaparken de kendi güçlü konumumu ya da güçsüzün güçsüz konumumu da yeniden üretiyorum. Bu bilinçli saklamalar silsilesi ev eksenli çalışanların hayatında buluşuyor.

Burada bir "hayır" söylemi karşımıza çıkıyor. Aracılar örneğin "ben işi sana iyilik olsun, hayır olsun diye getirdim" diyorlar. Bunun altında işi vaktinde bitirmezsen başkasına da veririm tehdidi de var. Kapitalizmin düşük ücret, daha düşük ücret mantığı da var ya bütün bu mantıklarla yeniden üretiliyor her şey. Ev eksenli çalışmada kapitalist ve ataerkil saklama pratikleri örtüşüyor.

Kapitalist zincir içinde enformelleşenler o üretim zincirini görünmesin diye saklıyorlar. Ataerkil sistemin oyuncuları, eşitsizlikler devam etsin diye saklıyorlar. Ve bunların hepsi çıkar için böyle davranıyorlar. Doğrudanlığın değişen seviyelerinde art niyetli çıkar barındırdığı için "bilinçli bir saklama" diyorum buna. Bu "bilinçli saklama" mekanizması hem ataerkilliği hem de kapitalizmin enformelleşmesini yeniden üretiyor. Böylece bu iki sistemin belli bir grup kadının yaşam deneyiminde de nasıl kesiştiğini görüyoruz. Bu iki saklama pratiği olmasa biz ne ev eksenli çalışmadan bahsedebileceğiz ne de belli bir biçimde enformelleşmeden bahsedebileceğiz.

"Saklayarak değersizleştirme"den bahsediyorsunuz, bunu biraz açabilir misiniz?

Bazı Avrupalı araştırmacılar 1970'lerde, gelecekte üretimin esnekleşmesi ve giderek daha küçük parçalara bölünmesi mümkün olacak, böylece üretim için gereken emeğin niteliği de azalacak, yani gereken beceri düzeyi düşecek, bu yüzden de gelecekte ücretler düşecek dediler. Ben bu tezi tamamen yanlışlamıyorum. Çünkü gelecekte bir bu dedikleri olabilir, böyle bir olasılık var. Ancak günümüze baktığımızda, özellikle tekstil sektöründe eve götürülen üretimde gereken becerinin öyle azalmadığını görüyoruz. Yapılan islere baktığımızda fabrika ya da evde gereken beceri ayni. Ama başka bir şey var:

Kapitalist bilinçli saklamalarla üretim süreci görünmezleştikçe, onu yapmak için gereken beceri de görünmezleşiyor. Beceri görünmezleştikçe emek otomatik olarak değersizleşir. İşte bu üretimin bilinçli saklanmasına dayalı becerinin saklanması/ görünmezleşmesi ve emeğin böylece değersizleştirilmesi süreci "saklayarak değersizleştirme"dir. Ataerkil saklama da tam da burada durumu pekiştiriyor, çünkü o da kadının emeğini saklıyor ve adini emek olmaktan çıkartarak değersizleştiriyor, bir karşılığı hak eden bir eylem olmaktan çıkartıyor onu. Bunları ev eksenli çalışan kadınların yaşamına bakarak çıkardım. Çalışan kadınların eğitimine baktım... Eğitimden kastım lise eğitimi değil elbette. Dantel örüyorsa, dantel kursuna gitmiş mi, ya da bir arkadaşından farklı motifleri yapmayı öğrenmiş mi; bu durumda çok daha kalifiye bir işçi oluyorsunuz. Onların kalifikasyonlarına, yaptıkları işlere, çalışma yıllarına baktım. Aynı işleri trikoda yapsalar, herhangi bir işyerinde yapsalar asgari ücret alacaklar. Asgari ücretle kadınların elde ettikleri gelir arasındaki fark, bilinçli saklama pratikleri sonunda emeğin ne kadar değersizleştiğini bize parasal olarak gösterir ve kanıtlar. Tüm bu saklama mekanizmaları son tahlilde kadının emeğinin saklanarak değersizleştirilmesine yarıyor. Ve bunu çok iktisadi bir biçimde sayılarla, rakamlarla görebilmek mümkün. Örneğin taşeron firmaya evinde çalışan bir kadın, asgari ücret kazanabilmek için ayda 30 gün çalışıp, günde 10 kazak işlemeli. Böyle bir performans aşağı yukarı ortalama bir işçinin iki katı oluyor. Ev eksenli kadın aracıyla çalışıyorsa, asgari ücret elde edebilmek için ayda 636 kazak işlemek zorunda. Perdelere elde dantel yapan kadınların durumuna baktığımızda bir kadının hiçbir sağlık ya da sosyal sigortası olmadan, emeklilik hakkı olmadan asgari ücret düzeyinde bir ücret alabilmesi için 382 metre danteli elde işlemek durumundadır...Bu inanılmaz bir sömürü düzeyi.

Sermayenin küreselleşmesi ile ev eksenli çalışma arasında ne tür bir ilişki var?

Küreselleşme sermayenin kendi ülkesinden çıkıp, milli sınırları aşarak başka bir ülkeye gitmesi ile başladı. Bunu niye yaptılar? Çünkü Hindistan'daki ücretler Almanya'daki ücretlerden daha düşüktü. Bu süreçte sermaye emeğin ucuz olduğu yere gitti. Sermaye emeğin sadece ucuz olduğu yere mi gitti? Hayır. Sermaye aynı zamanda emeğin korunmasız olduğu ülkelere gitti. Çünkü bu ülkelerde istihdama ihtiyaç ve dolayısıyla yatırıma ihtiyaç vardı -hala da var. Gelişmekte olan ekonomilerin devletleri yabancı sermayeyi çekmek için sermaye ve is gücü pazarı üzerindeki denetimlerini giderek azalttılar. Türkiye üzerinden düşünürsek sendikal hakların 1980'den sonra ne kadar erozyona uğradığını hala bugün bile erozyonun devam ettiğini biliyoruz. Sermaye düşük ücret ödüyor, sosyal hakları istediği gibi kısabiliyor; sağlık sigortası için para vermiyor, istediği zaman işten atabiliyor, işçinin hakkı olan ama onun maliyet unsuru olarak gördüğü her şeyden kaçınıyor. Her zaman ucuzdan da ucuz bir işgücü arayışı içinde...

Bu noktada ev eksenli emek çok elverişli. Daha az korunan emek, daha fazla korunan emekten her zaman daha ucuz ve daha az maliyetli. Ama kapitalizmin kapitalizmi olması için kurumsallaşması da gerekiyor. Bu kurumsallaşmanın da bir maliyeti var. Devlete vergi veriyorsunuz, bankaya bankacılık işlemleri için para veriyorsunuz tüm bunların kaydı için muhasebeci tutuyorsunuz. İçinde bulunduğumuz yüzyılda, kapitalizm kurumsallaşmasının maliyeti ile sistemik bir sıkıntıya girdi. Çünkü kapitalizm hep karını artırmak istiyor. Bunu nasıl yapacaksınız? Üretimi artırıp maliyeti düşüreceksiniz... Hele iktisadi krizlerin ardı ardına geldiği dönemden sonra kendi işletim sisteminin temel maliyetlerini aşmak istiyor. Onun için enformelleşiyor. Zaten bu enformelleşmenin makro dinamiğidir. Çünkü orada daha karlı bir alan var. Üretimi eve gönderdiğinde bir mekân kiralamasına gerek yok, sağlık sigortası yok, çalışma saati yok bir defter tutmasına gerek yok, sendika ile pazarlığa oturup düşürebileceği maliyetten çok daha düşük bir maliyet ortaya çıkıyor. Tabii burada bir denge de var. Ortaya koyduğu bütün kurumları yıkarsa kapitalizm, o zaman kapitalizm olamaz. Hem o kurumları yeniden üretmek istiyor hem de bir kısmıyla onları aşıp biraz daha fazla kar elde etmek istiyor.

O halde emeğin tümünün enformelleşmesi diye bir durumdan bahsedemeyiz?

Evet, bu şartlar altında emeğin tümü enformelleşemeyecek. Ama enformelleşen çok daha ciddi bir kesim olacak. Önümüzdeki dönemde enformelleşen emeğin sayısal olarak arttığını göreceğiz. Ama daha önemli bir şey var. Enformel çalışma biçiminin formelleştiğini de göreceğiz. Esnek çalışma bizim bunu gördüğümüz noktadır. Enformel üretim öyle bir yere geldi ki artık bazı pratiklerle legalleşiyor.

Ev eksenli çalışma taşeron çalışma zincirinin son halkası. Enformelleşme her sektörde olmuyor, çünkü her üretimi o kadar küçük parçaya bölmek mümkün değil. Tekstil bu açıdan en uygun sektörlerden biridir.

Kapitalizm sömürü oranlarını bu biçimde artırıyor, peki ya ataerkillik o nasıl artırıyor?

Birkaç şekilde artırıyor. Bir kere sömürünün mümkün olmasını sağlayarak artırıyor. Kadının toplumsal rolü, "evinin kadını ol, dışarı çıkma" gibi anlayışlar, kadını eviçinde çözümler üretmeye zorluyor. Konuştuğum kadınlar arasında evin dışına çıkması izne tabi olan kadınlar vardı. Paraya ihtiyacı olduğu zaman tek çıkışı hele bir aracı da kapısını çalıyorsa; ev eksenli çalışma. Baskının mekansal boyutunu ataerkillik örüyor kadın kimliği ile beraber. İkinci olarak; kadının eviçinde yaptığı her türlü işi görünmezleştiriliyor ataerkillik. Sınıflardan bağımsız olarak, ev işi için teşekkür edilen bir ev var mı? Kadının emeği baştan zaten değersiz bir şey olarak kuruluyor. "Tabii bakacak anadır; yapacak ev işlerini

evin kızı" çok duyuyoruz. Kadınların da evin kızının da yaptığı iş ama işten sayılmıyor ataerkillik bunu getiriyor. Üçüncüsü; birtakım iktidar zincirleri var. Kocasının karısına üstünlüğü, kaynananın kadına üstünlüğü, görümcelerin üstünlüğü bu hiyerarşik bağların yeniden üretilmesi için sürekli birilerinin altının oyulması gerekiyor. Kendi pozisyonlarını korumak için bu dengeyi ataerkil sistem içindeki tüm aktörler gözetiyorlar. Bu stratejik olarak kadının emeğinin görünmemesini getiriyor. Ben buna "bilinçli saklama" dedim, çünkü orada herkesin bir sömürü payı var. Çocukların bile. Böyle olduğunda sistem kendini mümkün kılabiliyor, kadının emeğini baştan değersizleştiriyor.

Kadının emeği kendi gözünde de değersizleşiyor. Ev eksenli çalışmada niye bir işçilik bilinci olmuyor? Bilinç gökten zembille inmiyor.. Kendileri para kazandıkları zaman bile ikincil konumu yeniden ürettikleri için katkı olarak görüyorlar, yaptıkları işi. Düşük ücret değerinin de düşük olduğunun bir göstergesidir esasında. Kadınların kazandığı paralar ve onların çalışmaları önemli olmayınca, kadın eve ekmek getirse de eve ekmek getiren sıfatına yükselemiyor.

Ev eksenli çalışma ile sendikalar arasında iyi bir ilişki nasıl kurulabilir?

Sendikaların kapitalizmin enformelleşmesini iyi okumaları lâzım. Bu bir süreç, bunu yaşıyoruz, hatta enformelleşme formelleşiyor, sendikaların bunu da çok iyi okumaları lâzım. Bazı sendikalar ev eksenli çalışmayı düşman olarak görüyorlar. Oysa çelişkiyi kırması gereken örgütlü taraf, daha güçlü olan taraf; yani sendikalar. Sendika gidip dışarıda sendikasız çalışan işçiyle ev eksenli çalışan işçiye ulaşıp onu da örgütlerse ya da örgütlenmesine yardım ederse iyi bir şey olur. Hangi sektörde çalışıyorsa o sektördeki ev eksenlilerin örgütlenmesine yardım etmek mesela. Çünkü ev eksenli çalışan örgütlendiğinde sendikalı işçiye daha az alternatif olur, daha önemlisi ise beraber politika geliştirmek mümkün olur. Zaten haklarımız elimizden gidiyor. Gidenlere dur diyebilmek başka haklar, ortak haklar elde edebilmek için bu gerekli. Sendikaların daha pozitif olmaları ortak hak mücadelesine daha açık olmaları lâzım. ■

Bu fabrikayı kadınlar örgütledi

Dilek, Nüsran, Gaye, Fadime Deri-İş Tuzla Şubesi'ne üye kadın işçiler. Tuzla Organize Deri Sanayi Bölgesi'nde Kampana Deri Fabrikası önünde bir ayı aşkın süredir direnişteler... Onlarla fabrika içindeki yaşadıklarını, sendikal örgütlenme sürecini, bu süreçte kadınların oynadığı rolü konuştuk... "Haklıyız, kazanacağız" diyorlar.

Tuzla Organize Deri Sanayi Bölgesi'nde bulunan Kampana Deri ve Kösele Fabrikası'nda çalışan Deri-İş Sendikasına üye 16 işçi sendikal nedenlerle işten çıkarıldılar. İşçiler bir ayı aşkın süredir, fabrika kapısı önünde direniyorlar. Taşeron bir firma olan Özalp Atık Dönüşüm Personel Taşımacılığı, İnşaat Turizm, Sosyal Hizmetler Sanayi ve Ticaret Şirketine bağlı olarak çalışan işçi arkadaşlarımız arasında beş de kadın bulunuyor. Hikayeleri bildik. Düşük ücrete, yoğun mesailere, ağır çalışma koşullarına son vermek için bir araya geliyorlar. Önce sendikalaşmanın öncüsü olan iki kadın işçi "Kadın işçilerin üretimdeki fazlalığı" bahanesiyle işten atılıyor, onları diğer arkadaşları takip ediyor. Sendika işyerinde yeterli çoğunluğu sağlanmış durumda, yetki aşamasındalar... İşverenin kendisi Deri İşverenleri Sendikası üyesi...İşçilere ise örgütlenme hakkı yok... Ünlü markalara deri kemer üreten Almanya, Rusya, , Fransa, Hong Kong, İsrail, İsveç'e ürün ihraç etmekle övünen fabrikayı örgütleyenler ise kadın işçiler. Onların hikâyelerine kulak veriyoruz...

Sizi tanıyalım kaç yıldır bu iş yerinde çalışıyordunuz?

İsmim **Dilek Göl**. Ailemle birlikte yaşıyorum, bekârım. Üniversite mezunuyum. İki yıldır Kampana Deri'de taşerona bağlı olarak çalışıyorum. Çıkarılmadan önce laboratuvarda renk ayarlaması yapıyordum, boyalarla, kimyasallarla çalışıyordum.

Üniversite mezunusunuz, niçin deri sektörünü tercih ettiniz?

Çünkü bu, benim mesleğim, Deri-Kimya mezunuyum ben. Mesleğimi yapıyordum laboratuvarda.

Çalışma koşullarınızı anlatabilir misiniz?

Çalışma koşullarımız çok ağırdır bizim. Hem kimyasalları kullanarak çalışıyoruz bu sağlık açısından çok kötü hem de ciddi kol gücü gerektiren bir iş. Özellikle kadın arkadaşlar için daha tehlikeli. Büyük ağırlıklar kaldırmak zorundaydık biz. Günde 10 saat çalışıyorduk, bir saatlik yemek molamız vardı ama onun yarım saatini kullanıyorduk genellikle, geri kalanı mesai şeklinde kullandırılıyordu. Bize çok sorulmuyordu. Onun dışında maskeydi, makinelerin güvenlik önlemleriydi hiçbiri yoktu. Normalde sanayide altı ayda bir herkes herkes sağlık kontro-

lünden geçirilir. Bu, bizde hiç olmadı. Ücretlerimiz düzensizdi ve ötelenerek ödeniyordu. Son zamanlarda da üç, dört parçaya bölünüyordu...

Ortalama ücret ne kadardı?

715 YTL sabit. Teşeronda çalışan herkes bu ücreti alıyordu. İki günlük işçi de yedi yıllık işçi de aynı parayı alıyordu.

Nasıl bir şirket bu, yalnız belli bir iş kolundaki işçileri çalıştırmıyor herhalde?

Evet, hertürlü işçi çalıştırıyor. Gebze'de küçük bir ofisleri var. Ofisleri bizim direniş çadırımız kadar, küçücük yani. Oradan işçileri gönderiyorlar. Biz burada ana iş yapıyoruz... Kampana patronu yasal açıdan da suç işliyor. Çünkü ana işte taşeron çalıştırıyor.

Kampana kime yönelik üretim yapıyor, büyük şirketlere üretim yapıyor mu?

Yapıyor. Köselede Türkiye'nin devi zaten. İnci Kundura'ya yapıyor. Prada'ya da numune tarzı daha az çalışıyordu. Zamanında Yeşil Kundura'ya da üretim yapmış bir yer. Bir bölümünde de kemerlik üretiliyor. Orada da Lewis, Collins, Little Big, De Facto, Mavi gibi büyük firmalara üretim yapılıyor. Fransa, Rusya, İsveç, Almanya, Hong Kong, gibi ülkelere de ihracat yapılıyor.

Kadın olarak özel bir baskı gördünüz mü?

Kadın arkadaşlara sorulmadan, çocuğun var mı kim bakacak, denmeden, akşam mesailerine bırakılıyorduk. Erkek açısından bu, bir sorun teşkil etmeyebilir ama kadınların çocukları kime bırakacağını ayarlaması lâzım. Ayrıca yeri geldiğinde biz, kamyona çıkıp mal atabiliyorduk.

Mobbing, taciz gibi baskılar var mıydı?

Örgütlenme sürecinde mesela arkadaşlarımızından birinin eşiyle kahveye çekip konuşmuşlar, evine gitmişler. Bu tür baskılar yaşayan arkadaşlarımız vardı. Hamilelik sırasında... Ama onu arkadaşımız anlatsın...

Nüsran Dinçer: Evet, ben hamilelik sırasında baskı yaşadım. Üç yıldır burada çalışıyorum, taşeron işçisiyim. Makine başındayım, pistolede çalışıyorum; derileri boyuyorum yani. Buraya girdiğimde hamileydim yedi ay kadar çalıştım. Hamilelikte boya işinde çalışmak çok zordu. Çünkü kimyasallarla çalışıyorsunuz. Ciddi bir düşük tehlikesi geçirdim. Kampana'da hamile olan kadınlara hiçbir tolerans yoktu. İşini değiştirip daha kolay bir işe vermek bir hakken, burada öyle bir şey yoktu. Yedi ay boyunca, maskesiz, güvenliksiz çalıştım. Doğum yaptıktan sonra tekrar geri dönmek zorunda kaldım.

Eşiniz çalışıyor mu, siz nasıl girdiniz sürece?

Evet, eşim de sekiz yıldır burada çalışıyor. Kampana'da çalışmak gerçekten de zordu. Son dönemlerde ücretlerde de aksamalar olmaya başlamıştı, ücretleri dörde bölüyorlardı. Arkadaşlarla, yan yana gelerek "Bu eziyet, bu kölelik nereye kadar" dedik. Bizim haklarımızı savunacak mutlaka bir sendika vardır, diye düşündük. Görüşler aldık, sonra paylaştık elde ettiğimiz bilgileri. Arkadaşları ikna etmek bayağı bir zordu. Herkeste bir tedirginlik oldu, çünkü biz taşeronda çalışıyorduk. Benim eşime tehditler gelmeye başladı, taşerondan. Eve geldiler " Ekmek yediğiniz kapıya ihanet ediyorsunuz" şeklinde konuşmalar yaptılar. Eve epey bir gidip geldiler. Telefonlarla da tehdit ettiler. Biz sendikaya üye olmak isteyen arkadaşlarımızın imzalarını aldık. Bundan sonra Dilek ve Gaye arkadaşımızı işten çıkardılar. Dilek'i kadın fazlalığı var diye attılar, Gaye arkadaşımızı da çıkarttılar o arada. Biz de işi durdurduk.

Kaç kişiydiniz içeride?

38 kişiydik, Şu anda ustalarla falan 15 kişi çalışıyor. Çoğunluğu sağladık ve başvuru yaptık yani.

Dilek ve Gaye çıkarıldıktan sonra kapı önünde direnişe geçtiler. Biz de onları desteklemek için öğle paydosunda yanlarına gidiyorduk, bu da sorun olmaya başladı. Üretimi yüzde 60'lara yüzde 70'lere varana kadar durdurduk. Patron bir hafta dayanabildi. Bir hafta sonra 10 kişiyi, ertesi gün de dört kişiyi daha çıkardı. Şimdi toplamda 16 kişi dışarıdayız, direniyoruz. 38 gündür buradayız...

Çocuğum var demiştiniz, ona kim bakıyor?

Evet, üç yaşında annem bakıyor. Babam rahatsızlandı bu arada... Ben bakmaya başladım. Bazen çadıra gelemiyorum... Gelebildiğim kadar gelmeye çalışıyorum. Şu anda dirénişteki bir arkadaşımın eşine bıraktım. Buraya birkaç kere getirdim, daha küçük soğuk olduğu için hastalanıyor. Arada yine getiriyorum elbette...

Eşiniz de direnişte değil mi?

Evet, eşimde direnişte, bizim ikimiz de buradayız. Hakkımızı alıncaya kadar da direneceğiz.

Sizi tanıyabilir miyiz?

Ben ***Gaye Erarslan*** yedi aydır Kampana Deri'de çalışıyordum. Ben de aynı şekilde pistole makinesindeydim. Çalışma koşulları gerçekten de çok zordu. Evliyim biri, dokuz diğeri üç yaşında iki çocuğum var. Çalışma koşullarımız çok ağırdı. Ben çocuğumu bakıcıya baktırdığım için ona da para veriyordum, aldığımız para da belli zaten. Taşerona çalıştığımız için hiçbir hakkımız yoktu. Sabah sekiz başlıyorsun çalışmaya akşam altıya kadar çalışıyorsun. Öğlen bir saat

yemek molası... Onun dışında bir şey yok. Çayımızı şekerimizi kendimiz alıyor arada çay yapıyorduk. Ağır pis bir iş yapıyoruz boyalarla falan. Ellerimizi temizleyeceğiz deterjan bile vermiyorlardı. Sırayla parasını verip deterjanımızı da kendimiz alıyorduk.. Lavobolarda peçete bile yoktu. Arkadaşlar bana "sendikalaşalam mı?" dediklerinede hemen kafama yattı. Böylece işe kalkıştık. Önce Dilek arkadaşımızın çıkışının verildiğini duydum, aynı günün akşamı bana telefon geldi taşerondan, "Gaye yazıhaneye gel" dediler. Ben de "gelmeyeceğim" dedim. Bu zamana kadar taşeron beni bir kere bile yanına çağırmadı. Arkadaşları ve ustamı aradım; "buraya gel" dediler. Fabrikaya gelince zaten bütün film koptu. İlk gün biz 10.00'a kadar çalıştık. Ertesi gün geldiğimizde hiç bekçi olmayan kapıda bekçi vardı, bizi içeri almadılar. "Almıyorsanız biz de burada bekleriz" dedik. O günden beri de buradayız.

Eşiniz nerede çalışıyor sizin?

O da burada çalışıyordu, 1.5 ay çalıştı daha sonra işten çıktı. Şimdi sanayide çalışıyor. Taşeron hâlâ eşimi tehdit ediyor. "*Sen nasıl erkeksin bir kadına söz geçiremiyorsun*" diyor. Ağır kelimeler sarf ediyor. Tabii bu, aile ilişkilerimize de yansıyor...

Çocuklara kim bakıyor?

Eşimin yengesi bakıyordu, hala o bakıyor. Ona bir miktar para veriyordum. Senin de bir takım ihtiyaçların var. Çocuk bakımına da veriyorsun. Yetmiyor yani... Anayasal hakkımız sendika, biz de üye olduk...

Kadınlar neler yaşıyordu içeride?

Dilek: Bazı arkadaşlarımız yeni ama biz daha eskiyiz. Bizim fabrikanın ilk örgütlenme sürecini bir kadın yani;ben başlattım. Önde giden, işleri toparlayan komite de kadındı bizde. Bu fabrikayı kadınlar örgütledi. Ama bizim mücadelemiz sendikalaşma ile başlamadı. Daha öncesi var bu işin. Biz ne aldıysak mücadele ederek aldık. Yıllık zammı vermediler; iş durdurduk. Yemeğimiz geç geldi; yemek boykotu yaptık, yemeğimiz zamanında gelmeye başladı. Mesai saat ücretimiz 3.5 TL idi; iki kere iş durdurduk, 5 TL oldu. Mücadele sonunda bazı kazanımlar elde ettik. Bizim üyeliklerimiz bir yıldır vardı. O zaman örgütlenmek için Nüsran'la çalışıyorduk ve uğramadığımız baskı kalmadı. Ağustos sıcağında en sıcak makinelere iki hafta boyunca kitlendik biz ve tuvalete gönderilmedik.

Kaç kere tuvalete çıkabiliyordunuz ki?

Öğleden önce bir kere öyleden sonra iki kere tuvalete gitme hakkımız vardı, normalde. Ona bile gönderilmiyorduk. Özel günlerde çok zorlanıyorsunuz, gidebilmek için tek başına malı veriyorsun yanındaki adamı gönderiyorsun, sonra o geliyor sen gidiyorsun. Onun yükünü de alarak çıkabiliyorduk yani tuvalete. Bir nevi eziyet... Bir kadın arkadaşımız daha vardı, sonra o evlendi, ayrıldı. Biz üç kadın fabrikada yaşamadığımız zulüm kalmadı. Arkadaşlarımızı bize karşı kullandılar. Ben ve arkadaşım atıldığında bütün fabrika durdu. Taşeron geldi arkadaşlarımıza "*Şu iki kızın lafıyla mı iş yapıyorsunuz. Siz ne biçim erkeksiniz?*" dedi. Ne Çingeneliğimiz kaldı, ne PKK'liğimiz, ne teröristliğimiz.

Nüsran: Ailelerimizi, "GBT'lerine baktırdık" filan diye tehdit ediyorlardı. "Onlar orada bekliyorlar ama boşuna bekliyorlar. Onlar terörist" diyorlarmış. Sendika olmasına rağmen yapıyorlardı tüm bunları.

Dilek: Bizi bölmek için her türlü yolu kullandılar. Ama her memleketten arkadaşımız var burada, göçmenler var, kürtler var, aleviler var, sünniler var, bizim fabrikanın en güzel yanı bu. İçeride de dışarıda da arkadaşlar arasında bu tür ayrımlar hiç olmadı. Biz ilişkilerimizi çok güzel kurduk. Taleplerimiz ortak çünkü. Örgütlenme sürecinde tek tek evlere gittik, küçük bir komitemiz vardı. Piknikler organize ettik, bisiklet turları yaptık. Cenazeydi, doğumdu, düğündü her durumda birbirimizin yanında olduk. Hep fabrikaca yaptık bunları. Üye olmayan arkadaşlarımızı da süreçlere katarak anlattık, bu süreçte birbirimize iyice kenetlendik.

Kadınları ikna etmede güçlükle karşılaştınız mı?

Bizde erkekleri ikna etmek daha zor oldu. Ben ve Nüsran gece onlara, onbirlere kadar dışarıda erkek arkadaşlarımızla görüştük. Bu fabrikayı kadınlar örgütledi bunu erkek arkadaşlar da söylüyor. Kadın olduğumuz için bize daha fazla saldırıyorlardı.

Nüsran: Taşeronun şoförü bile gelip size laf söyleme hakkını kendinde görüyordu. O erkek siz kadınsınız ya... Ona "sana laf düşmez, gelsin taşeronun bana ne söyleyecekse söylesin" dedim.

Fabrika yönetimi ne yaptı ?

Nüsran: Hiçbir şey. Kendisini bir kenara çekiyordu. “Onlar benim işçim değil” diye bakıyorlardı bize.

Taşerona bağlı çalışmayan kaç kişi var?

Ana firmaya bağlı olarak çalışan beş kişi vardı. Sekreter, muhasebeci haricinde, üretimdeki işçi sayısı beşti. Bizim ana firmanın çalışanlarıyla bir sorunumuz olmadı hiçbir zaman.

Şimdi size gelelim?

Ben ***Fadime Erarslan***, Gaye ile eltiyiz. Benim de üç çocuğum var. Dört aydır çalışıyordum, beşinci ayda çıkardılar...

Eşiniz çocuklarınız ne diyorlar direnişe?

Eşim de çocuklarım da bir şey demiyorlar. O bakımdan rahatım. Buraya gelip beni ziyaret de ediyorlar. Ben de arkadaşlarla birlikte sendikalaşmaya çalıştım... Ve şimdi buradayım. Yani bunlara uydum bu hale geldim -gülüşmeler- pişman değilim, bekliyoruz dışarıda inşallah kazanacağız.

Hepsi birden: Kesinlikle kazanacağız...

Sizce içerisi nasıldı?

Pislik götürüyordu bir kere. Lavobolar, mutfaklar her taraf çok pisti. Çalışılacak gibi bir yer değildi ama çalışıyorduk. Arkadaşlar atıldıktan sonra dışarıda direnirken, erkeklerin yapması lâzım gelen işleri bize yaptırıyorlardı. Kamyon yükletiyorlardı mesela... Kızdım, bağırdım çağırdım... Bir şey diyemediler çünkü haklıyım... İçeriye girilip denetlenme yapıldığında bunların hepsi teker teker görülecek.

Siz ne iş yapıyordunuz?

Ben de pistolun arkasından mal alıyordum. Boyadan gelen malları alıyordum...

Çadırda hayat nasıl peki?

Çadırda hayat çok güzel- ***Hepsi birden***- İçeri girmek istemiyoruz...

Nüsran: Bu çadırda işçiliğin ne demek olduğunu öğrendik biz. Karşı fabrikalardan insanlar gelip bizi ziyaret ediyorlar. Onların çalışma koşulları hakkında da bilgi sahibi olduk. Sekiz sene burada kölelik yapmışız resmen, bizimkisi işçilik değilmiş. Haklarımızın farkında değilmişiz. Arkadaşlar geliyor, bakın şöyle şöyle haklarınız var, diye anlatıyorlardı. Biz "öyle" bakıyorduk. Ne tür haklarımız olduğunu da örgütlü çalışmanın ne demek olduğunu da çadırda öğrendik.

Siz bu sürecin başından beri buradasınız, çalışmışsınız, fabrikaya örgütlü olarak girdiğinizde, kadın işçiler için neler yapmayı düşünüyorsunuz?

Dilek: Biz burada kadınlar olarak sorumluluk aldık. Kavga ettik, üzerimize yüründü, üstüne araba sürülen kadınlar oldu. Yakınmıyoruz biz bunları ne ilk yaşayan işçileriz, ne de son olacağız bunun farkındayız. Türkiye'de bir mücadele tarihi var. Yarın içeriye de gireceğiz. Buna inanıyoruz. İçeriye girdiğimizde yaşadığımız zorlukları unutmayacağız. Ben bekarım benim için sorun yok. Ama şu an kadın arkadaşlarımızdan bazıları eşlerine karşı da bir kavga veriyorlar.

Fadime, Gaye: Arkadaşımızın biri gelemedi, eşiyle sorun yaşıyor. Kaç gündür gelemiyor nöbete. Taşeron eşini doldurmuş, hatta üzerine araba sürmüşler. Yollamıyormuş o da arkadaşımızı.

Dilek: Hepimiz burda bir değişim geçiriyoruz, değişim de sancılı bir süreç. Eşleriyle bir savaş içindeler, çevreleriyle savaş içindeler. Ama kadınlar olarak burada bir birey olduğumuzu bir kadın olduğumuzu da anlatık. Kadınlar mücadele ettikçe, değişiyor, hayata başka bir pencereden bakmaya başlıyorlar, zenginleşiyorlar, özgürleşiyorlar. Biz bunun en iyi örneğiyiz... Sendikalı olarak yarın işe döndüğümüzde, kadın işçiler olarak taleplerimizi elbette ileri süreceğiz. Nüsran çocuğunu bir direnişçi arkadaşın eşine bırakarak, geliyor çadıra...

Yarın bu böyle olmamalı. Burada bu kadar örgütlü kadın işçi varsa, sanayide mutlaka bir kreşin, hatta birkaç kreşin açılması lâzım. Bunu toplu sözleşmeye madde olarak da koyacağız.. Kadınlar hamilelik dönemlerinde Nüsran'ın yaşadığı sıkıntıları yaşamamalı.. Doğum izniydi, süt izniydi... Bunların hepsinin talep olarak ortaya atılması gerekiyor. Bunların hiçbiri kullandırılmamış arkadaşlarımıza. Artık örgütlüyüz.

Nüsran: Yedi-sekiz aylık hamileyken tüm fabrikayı asitle yıkadım ben...Düşük tehlikesi atlattım doğrudan. Kadınlar içeride resmen eziyet yaşıyorlardı. Çalışmak bir eziyet olmamalı. İçeride hem yukarıdaki hem aşağıdaki mutfağa bakıyor hem de makinede çalışıyordum. Şaşırmış bir durumdaydım..Tek bir işim yoktu yani... Ek bir ücret almıyordum bunları yaparken. Çalışmak istiyorum ben ama haklarımla birlikte çalışmak istiyorum.

Ne zamana kadar buradasınız?

Hep birlikte: Kazananana kadar sonuna kadar, kararlı bir biçimde buradayız. Sendikaya güveniyoruz. Moralimiz çok yüksek...

Gaye: Burada arkadaşlarımızla birbirimize iyice bağlandık, eskisinden daha fazla güveniyoruz birbirimize... Patronlar, taşeron bilsin bunu; sonuna kadar buradayız.

Dilek: Talebimiz çok açık ve net; 16 kişi sendikalı olarak, haklarımızla birlikte içeriye dönmek istiyoruz. Patron nasıl işverenler sendikasına üye olabiliyorsa, burada çalışan işçilerin de işçi sendikasına üye olma hakkı vardır. Bu böyle biline... ■

Fadime Erarslan

Ona bir beden algısı ve mahremiyeti kazandırmalıyız

Çocuklar canlarımız, en değerli varlıklarımız, geleceğimiz... Ama toplum olarak onları yeterli biçimde koruduğumuz, kolladığımız söylenemez. Kayseri'de bayramda şeker toplamaya çıkan üç masum çocuğun, vahşi bir biçimde öldürülmesinden sonra, çocuk istismarı gündeme geldi. Sustuklarımız üzerine biraz biraz konuşmaya başladık. Biz de çocuk psikolojisi üzerine yaptığı çalışmalarla tanınan uzman psikolog **Feriha Şenkaya Dildar** ile çocuklara yönelik cinsel istismarı ve onları koruma yollarını konuştuk...

Başak Özkap

Feriha Şenkaya Dildar

Çocuğa yönelik cinsel istismarı nasıl tanımlıyorsunuz?

Çocuğa yönelik cinsel istismarın tarihi, insanlık tarihi kadar eski. Ancak bütün dünyada 1960'lı yıllarda istatistiksel veriler ve tanımlar oluşturulmaya başlamış. Bizim ülkemizde ise çok yeni, 90'lı yıllarda ilk istatistikler çıkıyor. Cinsel istismar, çocuğun kendisinden daha büyük biri ya da bir yetişkin tarafından, kendi cinsel arzu ve isteklerini doyuma ulaştırmak niyetiyle kötüye kullanılmasıdır. Cinsel ilişki olması gerekmiyor. Cinsel ilişki, istatistiksel olarak daha az, ama bir sürü taciz biçimi var; sözel taciz, çocuğu bir yetişkinin cinsel ilişkisini izlemeye zorlama, dokunma, cinsel içerikli sözler, bakış, imalar, kendi vücuduna ya da cinsel organlarına dokunmaya zorlama, bunların hepsi cinsel istismar tanımı altında.

Cinsel istismara uğrayan çocukların yaş ortalaması da çok düşük, bebekler de var, 0-3 yaş aralığı da var, 3-6 yaş aralığı da var, içerik ve sonuçlar arasında değişiklikler göstermekle beraber her yaş aralığında çocuklar yetişkin ya da kendilerinden büyük birisi tarafından istismara kurban olabiliyorlar maalesef.

Daha çok kimler tarafından yapılıyor?

Bütün istatistikler istismar eden kişilerin sadece yüzde 10'unun yabancı olduğunu gösteriyor. İstismar edenlerin yüzde 30'unu aile bireyleri, yüzde 60'ını diğer tanıdıklar, uzak akrabalar, komşular, bakıcılar oluşturuyor. Dolayısıyla yakın çevreden gelen bir istismar durumunda, özellikle de aile ve akrabalarla ilgili durumlarda, ailenin bütünlüğünü dışarıya karşı koruma ve bunu bir ayıp gibi saklama çok geleneksel bir tavır bizim ülkemizde. Bu durum istismara uğrayan çocuğun ya da o ailenin

ayıbıymış gibi örtbas etmek çok tanıdık çok aşina bir davranış. Ensest dediğimiz, babadan ya da ağabeyden ya da yakın akrabalardan, kuzenlerden, yeğenlerden gelen istismarların çoğuna çoğu kez annelerin farkındalık geliştirdiği ama olabilecekleri göze alamadığı için ses çıkaramadıklarını da araştırmalar gösteriyor. Böyle aileler içinde kadın birinci derecede mağdur olan taraf oluyor. Kadının bu güçsüzlük ve kötüye kullanım içinde karşısına bu kadar yok edici bir erkek gücünü ve çevre baskısını göze alabilmesi her zaman kolay olmuyor.

Önlenebilmesi ve çocukların korunması için anne-babalar, yakın çevre, devlet ne yapmalıdır?

Hem toplum olarak hem kurumsal düzeyde hem de devlet olarak çok eksiğimiz var. Okullarımızda hala cinsel eğitim maalesef aktif ve sağlıklı olarak verilemiyor. Bu konuyla uğraşan bazı sivil toplum kuruluşları var, şu sıralarda oluşturulmaya çalışılan çocuk istismar hattı, çocuk polisi gibi düzenlemeler var ama bunlar çok küçük adımlar. Bir bastırma, suskunluk, utanç ve ayıpla eşleştirilmiş cinsellik anlayışı var, bizim zihnimizde.

Önce aileyi konuşmaya başlarsak: Cinsellik özeldir, doğru, mahremdir doğru, fakat konuşulabilir konuların başında gelir. Bu, örf-adet, gelenek-görenekle tezat teşkil edecek bir durum değildir aslında. Geleneksel aile yapısı içinde, babanın oğluyla, annenin kızıyla bu konuyu konuşulabilir kılması biraz eğitimsel destekle mümkün kılınabilir. Önce şunu bilmek lâzım: Cinsellik çocuğun doğumundan itibaren var olan bir şey. Fakat öyle bir anlamlar yüklenmiş ki cinselliğe, anne-babalarda çocukların, bu masum, harika varlıklarının cinsellik gibi kötü bir şeyle kirletebileceğine bir zihinsel arka plan bulunuyor. Dolayısıyla da cinselliği reddetme, yokmuş gibi sayma var. Bu ülkede ve birçok ülkede de aslında uzun yıllar çocuklar, anne babalarının cinsellikle uzaktan yakından ilgileri olmadığı algısı üzerinden yetiştiler. Yani o kadar kötü bir şeydir ki çocuklarda da olmaz ama kutsal anne babalarda da olmaz. Oysa bunlar doğaldır. Fakat özeldir, sınırlar içinde yaşanır.

Anne babanın cinselliğe bakışıyla sıkıntı başlıyor. Uzun yılların, gelenek ve göreneklerin, ayıpların, yasakların giydirdiği bir yığın yargıyla bu konu dokunulamz ve konuşulamaz bir konu olarak algılanıyor. Türkiye'de kırsal alanda birçok kız çocuk adet kanamasını bilmeden ve duymadan ilk adetini görüyor. Yaşanan hırpalayıcı tramvaya bakın. Dolayısıyla ilk önce toplyekün bu konuyla ilgili durumu yetişkinler bazında konuşulabilir kılmakla ilgili bir toplumsal sorumluluğumuz var. Ailelerin mahremiyetini zedelemeden, onlara uygun olmayan söylemleri giydirmeye çalışmadan, bu ülkenin gelenek görenekleri ve inançlarına ters düşmeden de bu konu konuşulabilir. Tabii ki baştan zorlukları olacaktır. "*Benim için bunları konuşmak o kadar da kolay değil, ben biraz daha farklı koşullarda, farklı öğretilerle yetiştim ama seninle daha doğru olanı yapmak istiyorum, ama benim için de kolay değil*" demesi de gayet doğaldır.

Çocukları istismara karşı nasıl daha korunaklı hale getirebiliriz?

Cinsel bilgiyi cinsel istismara daha donanımlı kılmakla birleştirecek olursak, büyüyen yaşlarda ürkütmeden, korkutmadan, çocuğun çevreye olan güvenini zedelemeden ona bir beden algısı ve mahremiyeti kazandırılabilir. "Bu senin bedenin. Senin onunla ilgili her şeye hayır deme hakkın var." Tabii ki ilk önce annenin-babanın buna inanması lâzım. İstemediği zaman dokunmamayı, istemediği zaman yedirmemeyi, istemediği zaman giydirmemeyi bilmeli. Bu, bütün ipleri çocuğun eline bırakmak değildir ama... Onun kendi bedenine ve algılarına sahip çıkmasını desteklemek bebeklikten itibaren oluşturulmalı. Anne-baba bebeğin ve çocuğun ihtiyaçlarını ve algılarını takip etmeye başlarsa çocukta bir bireysellik gelişmeye başlar. Bebek annenin bir devamı değildir, onun el-kol gibi bir uzvu da değildir. Ondan ayrıdır ve annenin bu ayrılığı anlaması, yavaş yavaş kabul etmesi ve buna saygı göstermesi gibi yükümlülükleri vardır. İşte en başından itibaren bakımla, sevgiyle, ilgiyle, "bunu istemiyorsan iki dakika sonra, tamam o zaman beş dakika sonra" demesi lâzım. Kendi ihtiyaçlarıyla çocuğunun ihtiyaçlarını ayırabilen bir anne, elbette onun bedeni üzerinde bir saygı da geliştirecektir. Annenin geliştirdiği bu saygıyı bebek, çocuk zamanla içselleştirecektir. O ayrışma ve saygı bebeğin de kendi zihninde yer almaya başlayacaktır. Çok yönlü ve arka planı olan bir şey, dolayısıyla çok uzun yolumuz ve büyük sorumluluklarımız var. Çocukları bir yetişkine koşulsuz itaat, koşulsuz kabul gibi bir anlayışla büyütüyorsanız, başka bir yetişkinin onu kötüye kullanması durumunda, kendini koruyabilmesi halini zaten kazandıramamış oluyorsunuz. İstismar halinde de aynı şekilde bir yetişkinin diktesine, arzularına hürmet etmekte olan bir çocuk oluyor. Burada şöyle bir tartışma olabilir, bir annenin istismar eden birisiyle asla aynılaştırılamayacak arzu ve istekleri vardır. Bir çocuğun kendi bedenine sahip çıkabilmesi, anne ve babanın onun bedenine ve duygularına saygı göstermesiyle mümkün olabilir. Yaşam için çocuğa bir repertuvar kazandırmakla yükümlüdür anne-babalar, bir cephane kazandırmakla... İşte orada başka birine "dur" diyebilmenin yolu anne-babanın bebek ya da çocuk onlara "dur" dediğinde durmalarıyla başlar.

Çocuğun emanet edildiği kişi, kurum ve kuruluşların iyi denetlenmesi lâzım. Anne babanın da bakıcı için denetlemelerinin bakıcı için yerinde olması lâzım. Daha sonra kreş ve yuvalara, daha sonra çeperde kalan yerlere bakmak lâzım. Sosyo-ekonomik ve kültürel olarak daha yoksul olan kurumlara yabancılar giriyor mu, yabancılara karşı korunaklı mı, kurum personeli kim, bütün bunlar önemli.

Bunun yanında dayak da var. Çocuğun vücuduna yönelik birebir istismardır dayak. Ve çocuğun kurban olduğu bir yetişkin ve çocuk ilişkisidir. Yetişkinler çocukları doğurdular diye, onlar için saçlarını süpürge

ediyorlar diye istediklerini yapma ya da yaptırtma haklarına sahip değillerdir.

Farkındalık için nasıl bir eğitim süreci izlenmeli?

İlk önce çocuk bedeni hakkında bilgilendirilmeli. Bedenin uzuvları ne işe yarar? Kadın ya da erkek birbirinden yüksek veya alçak, eksik ya da fazla değil, fakat farklıdır, aynılıkları da vardır. Bu senin bedenin, sen "dur" dediğinde durmak durumundayım. Bu sadece sözlerle değil davranışlarla da öğretilmeli. Ailede konuşulmadan konuşulan bir lisan vardır. Sözlerden bağımsız bir sürü şey yürür. Annenin ve babanın içselliği, zihinsel yatırımları en az davranışlar kadar hatta bazen daha fazla önemli. Ayıp ya da yasak değil ama sana özel, sadece bize özel bir şeydir vücudumuz. Cinsel organlar çok gerektiği zaman sadece sağlık durumlarında anne, baba ya da doktor tarafından incelenebilir. Ne sen başkasınınkini inceleyebilirsin, dokunabilirsin, bakabilirsin ne kimse seninkine bakabilir. Daha büyük yaşlarda, çocuğun algısına ve ihtiyaçlarına göre de tabii ki, biraz daha iyi dokunuş ve kötü dokunuş, sarılmak, sevdiğinle beraber olmak, sevdiğine temas etmek çok güzeldir, ama istemediğinde "dur" diyebilirsin, diye çocuğa anlatmak lâzım. Hoşlanmadığın hiçbir dokunuşu kabul etmek durumunda değilsin... Bu bilinci çocukta uyandırmak lâzım.

Belli bir yaş gözetilmeli mi?

Aşağı yukarı bir yaş aralığı vardır. Çocuk üç yaşından itibaren bedeni hakkında bilgilendirilmelidir. Üç-beş yaşında mahremiyet öğretilmelidir. Ondan sonraki yaşlarda iyi dokunuş, kötü dokunuş, daha sonraki yaşlarda daha açık bir şekilde cinsellik hakkında bilgilendirilmelidir. Ama yine de çocuğun kendi ilgisi ve merakı, kendi içindeki sorunun cevabı yetişkinden gelmelidir. Çocuğu hazır olmadığı bir bilgiye boğmak da kafasını karıştırır. Erken dönemden itibaren vücut, kadın, erkek hakkında konuşmaya başlamak, daha doğrusu bu konuyu konuşulabilir kılmak zaten çocuğa bir kapı açar.

O kadar çok fırsat var ki konuşmak için. Hamile bir kadın görmek, bir çift görmek, bir aşk öyküsü, bir evlenme tanıklığı gibi bir sürü şey anne- babaların "merak ediyor olabilirsin, biz sana bu konuyla ilgili her türlü cevabı vermeye hazırız" gibi bir zemini ara ara hatırlatmalarına, tazelemelerine yardımcı olabilir. Süreci sorulara açık hale getirmeleri zaten çocuğu kendi hızında takip etmelerine de yardımcı olur. Yoksa bazı çocuklar hakikaten sekiz yaşında cinsel birleşmeyi duymaya hazır hale geliyorlar. Bazı çocuklar bu soruyu net olarak sorabiliyorlar. Yaşı ne olursa olsun çocuğa doğru bilginin verilmesi lâzım.

Daha büyük çocuklarda mesela 11-12 yaşından itibaren, cinsellik ve sevgi sözcüklerini birbirine çok yapıştırmak lâzım. Kadın ve erkek yetişkin olduğunda, birbirini sevdiğinde birbirine dokunur. Birbirini seven kadın ve erkekler sağlıklı bir cinsellik yaşayabilir. Cinsellik daima sevgiyle birliktedir. Kız çocuk, erkek çocuk için fark etmez. Bu iki kelimenin birbiriyle çok iç içe geçmesi lâzım. Cinsellik sadece mekanik, fiziksel, istediği zaman her şekilde doyuma ulaştırılabilecek bir ihtiyaç değildir. Özellikle erkek dünyası için bu ilişkiyi kurmak önemlidir.

Çocuk bir süre sonra aile dışına çıkıyor, çevresel tehdit ve faktörlerin önemi nedir?

Hep aile içi dinamiklerden bahsediyoruz. Bunu dışında çocukların cinsellikle ilgili hazır olmadıkları tanıklıklarla ilgili açık uçlu bir çevresel tehdit giderek artıyor. Çok kanallı televizyonlar, bunların annebaba tarafından denetlenmemesi, bütün gün televizyonu açık tutulması, oralardaki konuşmalar, ilişkiler, klipler, reklam filmleri bile, bazen çok erotik olabiliyor. Kadının cinsel bir obje olarak öne çıkarılması ve bununla da müthiş bir gurur duyulması o kadar yanlış ki.

Kurumlarla ilgili söyleyecek çok söz var. Revizyona, demokratik denetime ihtiyacımız var, daha bilinçli bir bakış açısına ihtiyacımız var. Ama yine de eğer aileyi şiddetten, tacizden uzak tutabilirsek, aile kendi koruma kalkanını her şeye rağmen oluşturabilir. Yani medyadaki şiddet derken ve çocuklar bundan kötü etkileniyor derken, evin içindeki şiddete de bakmalısınız. O konuda ne yapıyoruz? Dayak yiyen kadınların ve dayakla terbiye dilen çocukların büyük bir çoğunluk oluşturduğu bir ülkede, tüm şiddet yönelimlerini medyayla ilişkilendirebilir miyiz?

Televizyonlar, sınırsız bilgisayar-internet erişimleri, çevreden edindiği ya da tanık olduğu ailenin denetimsiz tutumuyla çocuklara da ulaşan tutum ve davranışlar onları da etkiliyor.

Ben anne babalara diyorum ki çevresel faktörleri de kollamalıyız. Dışarıdan gelenler çoğunlukla uydurmadır, abartmadır, sağlıklı bir yetişkin cinselliğini temsil etmez, onun için bunlar çizgi filmlerdeki gibi fantastik şeylerdir, o bahsettiğin görüntülerin de gerçekle ilgisi yok deme ve bir kalkan oluşturma şansımızın olması için, o ailede cinselliğin, cinsellikte sevgi birliğinin, mahremiyetin doğal konuşulabilir kılınmasının önemi büyüktür.

Ailelerine yakınlık ve güvenlik hisseden çocuklar, herhangi bir tanıklık ya da kafa karışıklığı durumunda çok kolay annebabalarına geliyorlar. "Arkadaşım böyle dedi, ya da şu siteye beraber girdik ve böyle görüntüler vardı" gibi. Gelen bu malzemeden korkmayın demek ki güveniyor ve aslında merakı da var. Bu durum size bilgileri yineleme imkanı da verir. Çevresel faktörlerden çocukları korumanın yolu aile içindeki bilgilendirme ve koruma kalkanından geçiyor.

Cinsel istismara uğrayan bir çocuğa nasıl davranılmalıdır?

Pek çok ailede istismarı bir an önce örtbas etme arzusu vardır. Unutulunca, daha doğrusu üzerinde konuşulmayınca izleri kaybolacakmış gibi düşünülüyor. Halbuki hiçbir yere gitmez, büyüyerek başka tezahürlerle o çocuğun tüm yetişkinlik hayatı boyunca tüm ilişkilerine bu durumun izleri düşebilir.

Taciz, hangi yaşta ve hangi koşulda olursa olsun, tacize uğrayan çocuğun suçu değildir. Yetişkin buna inanmalıdır. İlk reaksiyon, aydın kesimlerde bile hala "Ne yaptın da bu oldu?" oluyor. Çünkü çocuğun suçlu olduğu, bir yetişkinin cinsel güdülerini harekete geçirmiş olabileceği, baştan çıkarabileceği yolunda bir kaygı, korku hatta bir inanç var. Hangi düzeyde olursa olsun tacize uğramış hiçbir çocuk asla ve asla suçlu değildir. Taciz, taciz edilenin oluşturduğu bir durum değildir. Bir kere bu inanca sıkı sıkıya sarılmamız lâzım. Anne ve babanın ona sahip çıkması, gerekli sosyal ya da psikolojik desteği oluşturması, taciz edenin cezalandırılması gibi bir yola gitmesi çocuğun bu travmayı atlatmasında en büyük kaynak olacaktır ve o anlayacaktır ki suç onun değil. Onu bir yetişkin bir büyük mağdur etmiştir. Ve onun yapabileceği hiçbir şey yoktur o noktada. İlk önce buradan başlamak lâzım ve tabi korkmamak gerekiyor. Anne-baba cesaretle ortaya çıktığında genellikle sosyal çevreye de bu tutum yansır. Onlar durumu nasıl algılıyor ve kabul ediyorlarsa yakın çevresi de öyle algılar. Anne-baba sustuğu oranda yakın çevre de mesafe alır ve esasen verebileceği desteği de vermez.

Psikolojik yardım....

Psikolojik destek almaktan korkmamak lâzım. Çocuk kadar anne, babanın da desteğe ihtiyacı oluyor. Bu kolay bir yaşantı değil, anlamakta zorluk çekmiyorum, hiçbirimiz çekmiyoruz. Ama dediğim gibi saklamak ve unutmak, kesinlikle durumu ortadan kaldırmaz. Bu tutum, tacizin etkilerini geleceğe taşımak anlamına gelir. Ve çocuklar aslında hazır oldukça bu tip yaşantılar konusunda tekrar ve tekrar konuşarak iyileşirler. Onun için de onları konuşmaya yüreklendirmek ve desteklemek çok önemlidir. Ben onların içsesi olmak diyorum buna. Yani duygularını bazen onlar yerine seslendirmek. "*Ne kadar korkmuş olmalısın, anladım ki kendini çok çaresiz hissettin, çok üzüldün, çok sıkça aklına geliyor farkındayım, ama ben seni dinlemeye hazırım, ne kadar çok anlatırsan o kadar çok sana yardım edebilirim, kendine sıkıntı veren hiçbir şeyin sırrı olmaz, bu senin suçun değildi bu tamamen falancanın suçuydu, gereken her şey annen ve baban tarafından yapılacak, seni çok seviyoruz, sevmeye devam ediyoruz, utanç duymanı gerektirecek hiçbir şey yok, üzüntünü anlıyorum*" gibi biraz onun duygularını aslında onun yerine seslendirmek. Sahneleri bile çocuklar tekrar tekrar anlatmak isteyebilirler, tekrar tekrar detayların üstünden gitmek isteyebilirler. Ne kadar çok üzerinde çalışır, konuşur tekrar tekrar anlatırlarsa, annelerin babaların desteği her anlatımda ne kadar yoğunlaşarak dereye girerse bu olayın izlerinden o kadar kolay kurtulurlar. Bir şeyin üzerinde konuşmak o işi büyütmek demek değildir. Biz yetişkinlerin bile bize sıkıntı veren durumlar hakkında konuşmaya ihtiyacı vardır, konuşur ve rahatlarız. Küçücük bir çocuğun böyle bir durumda anne baba desteğine daha fazla ihtiyacı vardır.

Yakın çevre konusundaki güvenini tekar yerine getirmek yine anne-babaların görevi. Bütün dünya kötü insanlarla dolu değil. Gereken tedbirler alınıp hayat tekrar güvenilir kılınabilir, onu seven bir sürü insan var. Onu umutlu bir gelecek bekliyor, o umudu içine sokmak çok önemli. Anne baba zaten dünyanın sonu geldi gibi alırsa çocuk da gelecek umudunu kaybedip, dünyanın sonu geldi gibi yaşayabilir ve hani uzamış depresyonlardan kurtulamaz.

Kanunlar ne diyor?

Türk Ceza Kanunu'nda, şu anda yalnızca 103. madde var. Çocuğu cinsel yönden istismar eden kişinin 3 yıldan 8 yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılacağı belirtilmiş. Yetersiz olmasına rağmen bir takım koruyucu tedbirler yasalarla desteklenmiş uygulamada ise çok eksiklikler var.

İstismar konusunun medyada ele alınış biçimi hakkında ne düşünüyorsunuz?

Medyada bu konunun ele alınması başka bir istismar uygulaması. Tacizci zaten mahremiyeti bir kere zedelemiş,ailenin kalkanı bir kere çatlamış, ne yapacağını bilmeyen yetişkinler ve mağdur bir çocuk varken, medya olaya magzinel biçimde yaklaşıyor. Orada topluma bir sinyal verme ya da aileyi ve çocuğu koruma pozisyonunda olmak lâzım, son zamanlarda hafif bir bilinçlenme var ise de yetersiz. Taciz edenden çok tacize uğrayanın üstüne giden bir haber yapma niyeti var ki. Bu çok kötü. İnsanların tekrar tekrar mağdur edildiklerini ve istismar edildiklerini düşünüyorum. Gözünde bir bant, yedi düvelin tanıyabileceği her tür bilgi, fotoğraflar, oturdukları yer, detaylar...Toplumu bilinçlendirmeye, taciz edenin özelliklerine ve yaptırımlara dikkat çekmeye daha ağırlık veren bir dil olsa ve içinde bilgilendirme ve mesaj da barındırsa haber elbette yapılmalı. Ama bu biçimde değil.

Konu ile ilgili başvurabileceğimiz merkezler var mı?

Alo 183 hattı var. Sokak Çocukları Rehabilitasyon Derneği'nin 7 gün, 24 saat çocuğa karşı cinsel istismar ve bilgi hattı var **Tel: 450 50 54**...

Kocaeli Üniversitesi İ.İ.B.F.
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

Hazırlayan: Yard. Doç. Dr. Betül Urhan

SENDİKA İÇİNDE KADINLARIN ÖRGÜTLENMESİ: UNISON ÖRNEĞİ

Türkiye'de kadınların örgütlenmesi ve sendika içinde etkin olmaları, faaliyetlere katılımlarının sağlanması için sendika içi kadın örgütlenmelerinin vitrin olmanın ötesine geçmesi gerekiyor. Bu örgütlenmelerin sendikaların anayasalarına girmesi, genel sendikal öncelikler içerisinde yer alması ise bir zorunluluk.

Toplumsal cinsiyet ve sendikalar ilişkisi 1990'dan beri araştırmaların önemli konularından biri oldu. Çalışma hayatında artan sayı ve sorunlarına karşın kadınların sendikalar içinde yeterince temsil edilmemeleri, sorunlarının ve önceliklerinin genel sendikal hareketin dışında kalması ve sendika gündemine taşınamaması bu tartışmaların ana odağını oluşturuyor.

Sendika içinde kadınların durumu, toplumda cinsiyet eşitsizliğini doğuran sosyal, kültürel ve ekonomik olgulardan bağımsız düşünülemez. Emek piyasasında işlerin kadın işi, erkek işi olarak ayrışmasında, yöneten erkek, yönetilen kadın anlayışında olduğu gibi sendikalarda da sendika işi erkek işi olarak algılanmakta, yönetim kademelerinde daha çok erkeklerin yer alması yöneten erkek, yönetilen kadın anlayışının sendikal yapı ve anlayışlara yansımasının bir ürünü olmaktadır. Çoğu zaman üyelerin önemli bir oranının kadın olduğu sendikalarda bile kadınların sendika içinde örgütlenmesinin ve yönetim kademelerinde daha az yer bulmaları, sorunun sayıdan çok bir anlayış ve yapı meselesi olduğunu ortaya koymaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin derinlere kök saldığı Türkiye'de çalışma yaşamında kadınların karşılaştığı ayrımcılık ve önyargının oluşturduğu sorunların bir türlü (işçi sınıfının dayanışma örgütleri olması gereken) sendikaların gündeminde yer almamasının çeşitli nedenleri vardır. Bunlardan biri sendikaya üye olan kadınların oranının erkeklere göre daha düşük olması, diğeri ise karar verme ve gündem oluşturma yerleri olan yönetim kademelerinde yer alamamalarıdır. Dünyada sendikal hareketin kadın işçileri sendikaya katmak ve aktif kılmak için çeşitli model ve stratejiler geliştirdikleri görülmektedir. Kadınlara üyelikleri oranında yönetimde yer almalarını garanti edecek kota uygulaması bu modellerden biridir. Bir diğeri ise kadınların sendika içinde kendi kendilerini örgütlemelerini sağlayacak yapıların oluşturulması ve desteklenmesi ve bu grupların temsilcilerinin genel yönetim kademelerinde yer almalarının sağlanmasıdır. Bu yazıda sendikalarda sendika içinde kadınların kendi kendilerini örgütledikleri yapı ve örgütlenme modeli değerlendirilecektir. Bu yapılırken İngiltere Kamu Hizmetleri (UNISON) sendikasındaki uygulama dikkate alınacaktır.

Günde 375 yeni üye kaydedildi

Kendi kendine örgütlenen grup; köken olarak insanların ortak bir amaç etrafında örgütlenmesi esasına dayanır. Bu yapıları sendika içinde etkin kılma hedefine yönelmiş olan UNISON 1.3 milyon üyesiyle İngiltere ve Avrupa'nın en büyük kamu sektörü sendikasıdır. Üyeleri temel kamu hizmetlerinde ve kamu hizmeti sağlayan özel yüklenici (taşeron) firmalarda çalışanlarından oluşmaktadır. Sendika üyelerinin üçte ikisini kadınlar oluşturmaktadır. Geçen yıl 137 bin üye kaydetmiştir. Bu sayı günde ortalama 375 yeni üyenin kaydedildiği anlamına gelmektedir. UNISON'nun şubeleri İngiltere çapında 12 bölge içinde gruplandırılmıştır. Her bölge kendi merkezine sahiptir ve her bölgede tüm şubelerin delegelerinden oluşan bir bölgesel konsey bulunmaktadır. Sendikanın önemli bir özelliği sendikalar

içinde genel olarak demokratik yapılarda yeterince temsil edilmeyen işçilerin, ayrımcılık ve önyargı deneyimleri etrafında kendi kendilerini örgütleyerek oluşturdukları grupların sendikal yapılar içinde etkin bir işleve sahip olmasıdır.

UNISON, herkes için eşitlik anlayışını benimsemiş, işyerlerinde, şubelerde ve sendikanın tüm yapılarında eşitliği sağlamaya büyük önem vermiş ve "eşitlik" olgusu işyerindeki kampanya ve görüşmelerinin önemli bir merkezini oluşturmuştur. Örneğin engelli işçilere özgü koruma politikaları oluşturmak, farklı cinslere benzer çalışma koşulları yaratmak, eşit işe eşit ücret kampanyaları düzenlemek ve ırkçılığın üstesinden gelmek UNISON'nın öncelikleri arasında yer almaktadır.

UNISON'nun eşitlik anlayışına yönelik yaklaşımı, önyargı ve ayrımcılıkla yüz yüze kalan grupların kendi kendilerini örgütlemelerine dayanmaktadır. Böylece bu üyeler ayrımcılık ve önyargı deneyimleri etrafında örgütlenebilmektedir. Sendika içinde kendi kendini örgütlemiş gruplardan biri de kadın gruplarıdır.

Kadınların sendika içinde kendi kendilerine örgütlenerek grup oluşturmaları, sendikanın kadınlara yönelik ayrımcılığı tanımlamasına imkan vermekte ve ayrımcılıkla mücadele edilmesini sağladığı ölçüde eşitliğin inşa edilmesine yardımcı olan bir yapının ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Bu türden bir örgütlenme, kadın üyelerin becerilerini geliştirerek, uzmanlaştırarak ve özgüven kazandırarak daha aktif katılımlarını sağlamaktadır.

Genel olarak sendikanın sendika içinde üyelerini örgütleme anlayışı, üyelerin somut sorunları etrafında örgütlenmesine dayanmalıdır. Çünkü sendika üyelerini kendi somut sorunları etrafında örgütlemek, doğrudan kendileri ile ilgili olmayan sorun ve konular etrafında örgütlemekten daha çok başarı getirmektedir. UNISON birinci önceliği örgütlenmeye vermekte ve başarılı bir örgütlenme yaklaşımının aşağıdaki işlevleri yerine getirdiğine inanmaktadır;

Problemlere ilişkin çözüm üretme ve sorunları tanımlama sürecine üyeleri dahil eder,

Her işyeri ve çalışma gruplarından daha aktif ve güvenilir temsilcileri destekler, eğitir ve çalıştırır,

"Ben çözerim"den çok "biz ne yapabiliriz" yaklaşımını benimser,

Tüm sorunların çok kısa sürede tanımlanarak, yerel bazda ve hızla çözülebilmesine olanak sağlar,

Sendikacılığın bireysel ve yasalarla ilgili bir eylem değil, politik bir bilinçlenme ve kolektif eylem anlamına geldiğinin altı sürekli çizilir.

Sendika, kendi içinde ayrı örgütlenmiş grupların yukarıda sayılan tüm bu işlevleri yerine getirmede etkili olduğuna inanmaktadır. Bu gruplar, kadın üyelerin demokratik yapılarda temsil edilmesi, ayrımcılık sorununun çözümlenmesi, eşitliğe ilişkin konu ve sorunlarla ilgilenmesi, bu konu ve sorunların tanımlanması bağlamında değerli bir işlev görmekte ve sendikayı güçlendirmektedir. Üyeler ve potansiyel üyelerin sendikayla ilişki kurmasının ilk bağlantı noktasını oluşturması bakımından değerli bir işlev görmektedir. Sendikanın kadın grupları aracılığı ile sendikaya dahil olan pek çok üyenin, ulusal, bölgesel ve şube düzeyindeki kıdemli-yüksek pozisyonlarda yer aldıkları görülmektedir. Bu yönüyle sendika içindeki ayrı örgütlenmiş gruplar sendikanın canlı ve dinamik bölümlerini oluşturmaktadır.

Sendika, sendika içindeki ayrı örgütlenmelerin üyeleri böleceğine ilişkin düşünceye ve bu örgütlenme tipinin ayrılıkçılık olarak düşünülmesine karşı çıkmaktadır. Gerçekten sendika içinde kendi kendini örgütlemiş kadın grupları, sendikanın iyi yapılanmış ve köklü bir bölümünü oluşturmakta ve sendikanın bütün temel çalışmalarına aktif olarak dahil edilmektedir.

Sendikanın diğer yapıları ile ilişkilenmek

UNISON içinde bu grupların farklı düzeylerde örgütlendikleri ve diğer sendikal yapılar ile yakın ilişkiler içinde oldukları görülmektedir.

Yerel düzeyde birçok şubede kadınların ayrı örgütlenmiş grupları mevcuttur. Şube düzeyindeki bu gruplar, şubelere sendika içinde ve işyerinde kadınların eşitliğini teşvik etmeye/önayak olmaya dönük tavsiyeler sunmak, ilgili konuları tartışmak ve toplanmaları için bir forum alanı sağlamaktadır. Bölgesel örgütlenme düzeyinde de ayrı kadın örgütlenmeleri söz konusudur. Gerçekten her bölgede bir kadın grubunun mevcut olduğu görülmektedir. Bölge düzeyindeki ayrı kadın örgütlenmeleri, eşitliği sağlamaya dönük politikalar geliştirmek, kadınların bölgesel ve şube düzeyinde katılımını teşvik etmek için belirli bir kural içerisinde toplanmaktadır. Bu gruplardan birçoğu örgütlenme eğitimi ve bölgedeki diğer bütün kadınları ilgilendiren olayları çözümlemeyi amaçlamaktadır. Şube düzeyindeki örgütlenmiş olan kadın gruplarının birçoğu kadınlara yönelik düzenli bültenler çıkarmaktadır.

Ulusal düzeyde de her bölgenin kadın temsilcilerinden oluşan bir ulusal kadın komitesi örgütlenmiştir. Bu komite ayrıca engelliler, siyah üyeler ve cinsiyet değiştirmiş üyelerin oluşturduğu gruplardan temsilciler ile Ulusal Yürütme Konseyi'nden temsilcileri de kapsar. Ulusal düzeyde, kadın komitesinin gündemini belirlediği ulusal kadın konferansının da mevcut olduğu söylenmelidir.

Sendika içindeki kadınların ayrı örgütlenmiş grupların sendikal yapının hemen her düzeyinde örgütlendikleri, birbirleri ve sendikanın diğer yapıları ile ilişkilenmiş oldukları gözlemlenmektedir. UNISON'nun tüzüğü, sendika içinde kendi kendine örgütlenmiş olan kadın gruplarının nasıl çalışacağını düzenleyen kuralları belirleyen rehberi hazırlama yetkisini ulusal yürütme konseyine vermiştir. Bu rehber, UNISON'nın sendika içindeki ayrı örgütlenmelere ilişkin politi-

kalarını ve üyelerin bu gruplara nasıl dahil olacağını açıklar.
Kuşkusuz bu grupların çalışmaları sendika öncelikleri ve amaçlarına uygun olması gerekmektedir. Bu nedenle her seviyede çalışmaların raporlanması ve ulusal yürütme konseyinin düzenli gözden geçirmeleri gibi süreçler işletilmektedir. Böylece bu grupların bütünün bir parçası olarak etkinliklerde bulunmaları sağlanmış olmaktadır.
Sendika içinde bu grupların meşruiyetleri UNISON'un tüzüğünde yer alan temsil adaleti, eşitlik ve sendikal demokrasi kurallarına dayanmaktadır. Bir başka deyişle sendika anayasası metninde yer alan bu hedeflerin gerçekleştirilmesi için kendi kendine örgütlenen grupların varlığı önemlidir. Örneğin UNISON farklı üyelerin temsil edilmesine yönelik hedefini söylem ve eylemin ötesinde yazılı olarak kurallaştırmıştır. Bu hedefe ilişkin kural, ulusal bölgesel ve şube düzeyindeki yapı ve faaliyetlerde üyelikleri oranında kadın ve erkeklerin adil bir şekilde temsil edilmesi gerektiğini ifade eder. Bunu başarabilmek için, tüzük, üye kadın sayısıyla orantılı olarak bütün seçimle oluşturulmuş yapılarda temsil edilmesini sağlanması ve güvence altına alınması gerektiğine hükmeder. Bu, sendikanın bütün yapı ve komitelerinde en azından kadın üye yüzdesi kadar bir oran ile temsil edilmesinin gerekli olduğu anlamına gelir. Buna göre eğer sendika içinde kadınlar, ulusal sendika üyelerinin üçte ikisini oluşturuyorlarsa, sendikanın ulusal yürütme konseyi üyelerinin en azından üçte ikisi kadın olacaktır. Böylece örneğin ulusal yürütme konseyi ve bölgesel komiteler gibi birçok komitenin seçim sürecinde kadınların sayısı ile orantılı olarak kadın temsili garanti altına alınmıştır. Gerçekten ulusal yürütme konseyi, en az üçte iki oranına denk gelecek şekilde kadınlardan oluşturulmaktadır. 13 koltuk ise düşük ücretli kadınlara ayrılmaktadır.
Bunun yanında yalnızca kadınlara özgü eğitim ve öğretimin yapılması, toplantı ve konferanslara katılan kadınların bakmak zorunda olduğu çocuk ve diğer bağımlıların bakımının temin edilmesi gibi destekler, sendikanın eşitlik ve pozitif eylem politikasının diğer unsurları olarak ortaya çıkmaktadır.

Sendika içi kadın örgütlenmeleri

Sendika içinde kendi kendine örgütlenme, "işleri kendin yap" veya "sorunları kendin hallet" ile karıştırılamamalıdır. Bu grupların etkin olabilmesi için sendikanın diğer yapıları gibi düzgün ve yeterli kaynaklara ihtiyacı olduğu kabul edilmelidir. Kaynaklardan anlaşılması gereken bilgi, eğitim, personel ve ayrı bütçedir. UNISON, sendika içinde ayrı örgütlenmiş olan kadın gruplarının, imkan ve kaynaklara ulaşmada (sendika ücretli çalışanlarının desteğini de içerecek şekilde) sendikanın diğer yapıları gibi aynı haklara ve ihtiyaçlara sahip olduğunu kabul etmektedir. Örneğin şubelerin, kendi kendini örgütlemiş kadın gruplarının görev ve faaliyetlerini yürütmesi için ücretli izin almaları konusunda işverenlerle müzakere etmeleri ısrarla tavsiye edilmektedir.
Ayrıca, bu gruplar ile sendikanın geri kalan yapıları arasındaki çift taraflı mükemmel bir bilgi akışının sağlanması, bu grupların üyelerinin ilgi alanlarının eşitlik konusu ile sınırlanmaması, sendikanın tüm birimlerinin bu grupların öncelik ve faaliyetleri hakkında bilgilendirilmesi gerekliği üzerinde durulmaktadır. Ayrıca işyeri hakları ve eşitlik konularında yeterince eğitim almamanın üyelerin aktif katılımını engellediği, aktif katılımın ise eğitim fırsatlarından yararlanma yolunu açtığı düşüncesinden hareketle, kadın üyelere aktiflik, uzmanlık ve özgüven kazandırma bakımından eğitime büyük önem verilmektedir. Eğitim programı planlanırken, kendi kendi örgütlenmiş gruplara danışılması, temsilcilerin eğitime katılma konusunda yüreklendirilmesi gerekmektedir.
UNISON yapılanmasında şube seviyesinde kendi kendine örgütlenen kadın grupları, şube gelişim ve örgütlenme planlarının ayrılmaz bir parçasıdır. Bu nedenle örgütlenme ve eylemleri için bütçeleme yapılması kabul edilmiştir. Bu eylemleri finanse etme sorunları ortaya çıktığında şubeler kendi kendine örgütlenen grupların toplantı ve konferans sayılarına kısıtlama getirebilmektedir. Herhangi bir şube kendi kendine örgütlenen grup üyelerini, ulusal kendi kendine örgütlenen grup konferanslarına göndermek konusunda finanssal sıkıntı yaşadığında UNISON 'un finans yetkilisinden ek bütçe talebinde bulunabilmektedir. Bölgesel düzeyde bu grupların finansı yıllık çalışma programına dahil edilmiştir. Kendi kendine örgütlenen grupların eylemleri de sendikanın ayrılmaz bir parçası olduğundan diğer tüm bölgesel çalışmalar gibi toplantı yeri, posta hizmetleri, yönetim desteği, politika önerileri gibi sendikanın olanak ve kaynaklarına erişim ve kullanma hakkına sahip olduğu görülmektedir.
Sendikal bunalımın bütün şiddetiyle varolduğu ülkemizde bu bunalımdan çıkmak için alternatif modeller geliştirmek ve bu modellerden biri olan sendika içi kadın örgütlenmelerini tartışmaya açmak artık bir zorunlu hale gelmiştir. Bu örnek örgütlenme modelinden hareketle, üye kayıplarının yaşandığı Türkiye'de kadınların örgütlenmesi ve sendika içinde etkin olmaları ve faaliyetlere katılımlarının sağlanması için sendika içinde kadın örgütlenmelerinin vitrin olmanın ötesine geçmesi gerektiği açıktır. Bunun için bu örgütlerin mutlaka sendikaların anayasalarına girmesi, genel sendikal öncelikler içerisinde yer alması gerekmektedir. Ayrıca bu örgütler artık sendikal yapıların her düzeyinde örgütlenmeli, sendika öncelikleri ile özdeşlik kurmaları sağlanmalı, kendi temsilcilerini seçebilme ve her düzeyde üyelikleri oranında temsilleri güvence altına alınmalı, bilgi, yönetsel destek ve bütçe gibi gerekli kaynak ve imkanlar sağlanmalıdır. ■

Sömürülen kadınların olduğu her yer benim de vatanım

İşçi olmak, kadın işçi olmak zor, haklarının bilincinde olan bir kadın işçi olmanın ise farklı türden zorlukları var. Fakat zoru başarıp, mücadelesi ile içimizi ferahlatan, yollumuzu aydınlatan kadınları tanımak umdumuzu artırıyor. İzmir Torbalı'da yaşayan Müzeyyen Acunal da onlardan biri... Onun işçi kadın olma hallerine kulak veriyoruz...

ICEM Kadın Konferansı'nın ikinci gününde ufak tefek, esmer, güzeller güzeli genç bir kadın kendi hikayesini anlattığı konuşması ile, arka sırada oturan Finlandiyalı sendikacı kadının, onun çaprazında Brezilya sendikası CUT'tan gelen başka bir kadının, belki salondaki pek çok kadının ağlamasına neden oldu. Şöyle başlamıştı konuşmaya:

"*Ben işçi olmanın zor olduğu, kadın işçi olmanın daha da zor olduğu, işçi olup örgütlenme hakkına sahip çıkarak var olmanın neredeyse olanaksız kılındığı bir ülkede kadın olmayı, kadın işçi olmayı, kadın işçi ve örgütlü olmayı denemiş Türkiyeli bir kadın emekçiyim...*"

Onu tanıyordum, İstanbul'dan itibaren konferansa Türkiye'den giden iki kadın olarak ortak bir kaderi paylaşmaya başlamıştık, bir yolculuğu, bir deneyimi, uçma korkusunu ve başka şeyleri...

Müzeyyen Acunal Sellüloz-İş Sendikası'na üye olduğu için bahanelerle işten çıkarılan ve bir seneye yakın süredir işe iade mücadelesi veren 27 yaşında bir kadın... Uğradığı haksızlığı yasalara da referans vererek tane tane anlatıyor.

Torbalı'da ailesiyle birlikte oturuyor, babası mermer işçisi, kardeşi üniversitede okuduğu için hâlâ çalışıyormuş. Müzeyyen lise mezunu; şu anda açıköğretimde okuyor; iyi bir bilgisayar kullanıcısı, pek çok işini bilgisayar aracılığıyla yürütüyor... "Yaşam amacım" dediği küçük bir oğlu var. Ortalama yurdum erkeğinin her türlü özelliğini barındıran eşinden boşanmış. Nafaka filan almıyor, çocuğuna o bakmak zorunda, bir şikâyeti yok...Yeter ki çalışabilsin...

Ama bir süredir çalışma hakkı elinden alınmış durumda. Müzeyyen, İzmir-Torbalı'da bulunan Tezol Europap Kağıt ve Temizlik Ürünleri A.Ş.'ye 2005 yılında girmiş. İşten çıkarıldığı Temmuz 2010 tarihine kadar da orada çalışmış... Firma Türkiye'nin ünlü market zincirleri için tuvalet kağıdı ve peçete vs gibi her eve lâzım kağıt ürünler üretiyor...

Firmanın durumu iyi, ama Türkiye'nin pek çok yerinde olduğu gibi çalışanların koşulları iyi değil... Yani siyasilerin "ekonomi iyiye gidiyor, yüzde şu kadar oranında büyüdük" söylemlerindeki gibi her şey... Ekonomi büyüdükçe, çalışanların durumu kötüleşiyor. Şartları şöyle tanımlıyor Müzeyyen: "*Çalışma saatleri çok uygunsuzdu, çoğu zaman çok uzundu. Devamlı çalışıyorduk ama yıllık izinlerimizi doğru dürüst kullanamıyorduk.*"

Bu ve benzeri hak ihlâlleri ile ilgili önce Çalışma Bakanlığı'na şikâyette bulunuyor, ama bir sonuç elde edemiyor Müzeyyen. Daha sonra aynı düşünceleri paylaştığı bir grup arkadaşı ile birlikte işkolunda örgütlü Selüloz-İş Sendikası'nın kapısını çalıp üye oluyorlar.

Sendikaya üye olduktan sonra baskılar yoğunlaşıyor. İşveren sendika üyelerini tek tek yanına çağırarak, onları işten çıkarmakla tehdit ediyor. Sendikadan istifaya zoruluyor.

Aynı baskıyı Müzeyyen'e de uyguluyorlar. O direniyor "*Sendikalaşma hakkı Anayasa'da yer alıyor. Ben bu hakkımı kullandım. Aksine beni temel bir haktan yoksun bırakmak suçtur.*"

Yalnız olmadığını bilmek

İşveren caydırmanın mümkün olmadığını gördükten sonra çalıştığı makineden alıyor onu vardiyasını da değiştirerek, işletmenin ortasına kürsü koyuyor "Senin görev yerin artık burası. Burada durup fabrikadaki aksaklıkları not edeceksin" diyor. Sekiz saat orada durması, kimseyle konuşmaması da şart olarak konuluyor. "*Adeta bir teşhir ürünü gibiydim, işyerinin ortasında...*"

Onuruna dokunuyor bu durum. Sendikadan hukuki destek alarak işverenin yaptığının yasaya aykırı olduğunu, iş değişikliğini kabul etmediğini noter aracılığıyla işverene bildiriyor. İş Kanunu'nun 25. maddesine dayanarak onu işten çıkarıyorlar. İş iade davası açıyor. Dava hâlâ devam ediyor. Kendine bir yol çizmek için bir an önce bitmesini istiyor davanın. Yaşadıkları onu hiçbir biçimde yıldırmamış, örgütlenmenin önemini kavradığını anlatıyor bu süreç içinde...

"*Yaşadığım süreç, bana ne kadar engellensem de, önüme ne kadar dik duvarlar örülse de insan onuruna yaraşır bir yaşam sürdürebilecek bir işte çalışmak için örgütlenmenin zorunlu olduğunu gösteriyor.*"

Ona göre örgütlenmek için dayanışma, olmazsa olmaz bir şart... Dayanışma sayesinde sesini duyurmuş çünkü, o sayede ilk kez uçağa binip, İspanya'nın Sevilla Kentine gelmiş... Başka ülkelerdeki kadınların direniş hikâyelerini dinlemenin, onların tanımanın, yalnız olmadığı duygusunu tatmanın ona çok iyi geldiğini söylüyordu: "*Bu vesile ile kadın işçi olarak yalnız olmadığımı, vatanımın sadece Türkiye ile sınırlı olmadığını, ezilen sömürülen kadının olduğu her yerin benim de vatanım olduğunu, haksızlığa uğramış her kadının benim kardeşim, kaderdaşım olduğunu öğrendim.*" diyordu.

ICEM Kadın Konferans'ında Müzeyyen konuşmasını yaptıktan sonra pek çok kadın yanına gelip onu tebrik etti. Konferansın en iyi konuşmalarından biri olduğunu söylediler. Gerçekten de öyleydi çünkü o yaşamını ve mücadelesini anlattı... Gerçek bir yaşam deneyimiydi anlattıkları.

Müzeyyen başına gelenlerin onunla sınırlı olmadığının bilincinde... Bizim ülkemizde, ya da başka ülkelerde pek çok kaderdaşı olduğunun da farkında... Süreç nasıl sonuçlanırsa sonuçlansın, sendikalı işyerinde çalışmak istiyor artık. Sendikalı olmak onun için "*Yalnızlığın kıskancından kurtulmak, ayağa kalkmak, aynı yollarda omuz omuza yürümek. İşyerlerinde işçilerin söz hakkının olması, keyfiliğe eşitsizliğe, kayırmacılığa ve güvencesizliğe karşı durmak.*" demek...

Ayrıca çocuğunun geleceği için, ona daha yaşanılası bir dünya bırakmak için de sendikalı olmanın, mücadele etmenin şart olduğunu düşünüyor...

Onunla dört gün geçirdik korferansta... Kağıt peçetelerin ve tuvalet kağıtlarının ucuzunu ve kalitelisini de konuştuk, Avusturya İmalat Sendikaları Birliği'ndeki kadınların örgütlenme biçimlerini de, Alkazar Sarayı'nı gezerken, Arap kültürüne hayran kaldık, ama başı dik, geceleri sokaklarda yürüyen İspanyol kadınlarına da çok özendik... Hele hele kumbaralı bisikletler ve onlara ayrılmış o bakımlı yollar...

Müzeyyen oğlunu daha uygar ve insana saygılı bir ülkede yetiştirmek isteğini vurguladı hep... İnanıyorum ki, işe iadeyi de alacak, kendisine çok sıkıntı yaşatan o işyerini belki tercih etmeyecek... İngilizcesini ilerletecek, okulunu bitirecek, sendikalı, insan onuruna yaraşır bir işyerinde çalışacak... İyi bir kadın sendikacı olacak... Bu mücadele azmi ile her istediğini gerçekleştireceğini düşünüyorum onun. Yolu açık olsun... (N.A.) ■

Yaşamı yok eden nükleere hayır!

Çevreciler, nükleer karşıtları yıllardır uyarıyorlardı... Ama dinletemediler. Başbakan nükleer enerjiyi evdeki tüpgazlarla kıyaslayadursun, Japonya'da deprem sonrası Fukuşima Santrali'nde meydana gelen patlama, dünyanın aklı başında ülkelerini nükleer enerjiye cephe almaya itti. Nükleer enerjinin "temiz ve ucuz" olma safsatasına ise artık kimse inanmıyor.

Japonya gibi nükleer santral yapımında dünyanın en gelişmiş teknolojilerini kullanan ve her an depreme hazır bir ülkede yaşanan Fukuşima feleketinin ardından dünyanın gözü korktu. Tüm dünyada insanlar radyoaktif bulutların kendilerine geleceğini düşündükleri günlerde sokağa çıkmadılar, Türkiye'de bile büyük şehirlerde o gün muhtemel radyoaktif yağmura karşı şemsiyeler açıldı.

Almanya'nın Baden Württemberg Eyaleti'nde nükleer enerji karşıtı 60 bin kişi gösteri yaptıktan sonra Hıristiyan Demokrat-Liberal Demokrat koalisyonu, Japonya'da yaşananların imkansız gibi düşünülen riskleri açığa çıkardığını ifade ederek, yedi nükleer santrali geçici olarak kapattığını açıklıyordu. İsviçre üç nükleer santral projesini askıya aldı. Rusya mevcut nükleer santralleri güvenlik denetiminden geçirmeye başladı.

Batı'da tedbirler alınırken, başbakan Tayyip Erdoğan "*Riski olmayan hiçbir yatırım yoktur. Yani evinize tüpü de koymamak mı gerekir?*" gibi laflar sarfediyordu. Enerji Bakanı Taner Yıldız ise 7.6 şiddetindeki bir depremle günlük hayatlarına devam eden, bu teknolojiyi yaratabilen Japonların teknolojilerinin geri olduğunu belirterek "*Japonya'daki santraller 1. nesil bizdekiler 3. nesil olacak*" diyordu...

Kimsenin neyi oyladığını bilmediği Anayasa Referandum'undaki zaferinin sarhoşluğu ile hareket eden hükümet çevreleri, bu konuda da gerekirse referanduma gidilebileceğini söylüyordu.

En geri bilinç seviyesine hitap ederek, inandırıcı olmaya çalışanlar bu kez insanları ikna edememiş olmalı ki Greenpeace A&G Araştırma Şirketine yaptırdığı kamuoyu araştırmasında halkın yüzde 64'ü nükleer enerji santrallerine karşı çıkıyordu.

Aynı araştırmada halkın yüzde 86.4'ü nükleer santrale yakın bir yerde yaşamak istemezken, enerji ihtiyacımızı karşılamak için riske girmeyip temiz kaynaklara yönelmemiz gerektiğini söyleyenlerin yüzdesi 84.2'ye kadar çıkıyordu.

Nükleer enerjinin insan yaşamına malolan çok büyük çevre felaketlerine yol açtığı artık bilenen bir gerçek. Ama nükleer enerjinin temiz, ucuz enerji olduğunu, güvenli bir biçimde yapıldığı taktirde hiçbir sorun ortaya çıkarmadığını savunanlar hâlâ var.

Taraftarlarının savunduğunun aksine nükleer enerji ucuz bir enerji değildir. Dünyanın en pahalı enerjilerinden biridir. Öyle olmazsa kapitalistler ona yatırım yaparlar mı?

Nükleer enerji kirli bir enerjidir. Atmosferdeki karbon salınımını da asla azaltmaz. Çünkü bu enerji sadece elektrik üretimi için kullanıldığından ısınma, sıcak su ve ulaşım ihtiyaçları için fosil yakıtlar kullanılmaya devam ediliyor.

2030 yılında nükleer santrallerin kapasitesi iki katına çıkartılsa bile karbon salınımını engellemede pek etkili olmayacak çünkü genel salınımı sadece yüzde 5 oranında azaltacak.

Atıklar çok tehlikeli

Ayrıca nükleer endüstrisi geçen 50 yılda harcanan 100 milyarlarca dolara rağmen nükleer atıklara hâlâ kalıcı bir çözüm bulamadı.

Ortalama bir nükleer reaktör yıllık 25-30 ton arası atık üretiyor. Bugüne kadar dünya üzerinde üretilmiş 200.000 ton atık bulunuyor. Bunlardan üçte biri yaklaşık 80.000 tonu yeniden işlendi.Bu işlem büyük miktarda radyoaktif atığın denize havaya salınması sebebiyle insan sağlığına ve çevreye yönelik büyük riskler oluşturdu.

Kalan tonlarca nihai atığa ne oldu? Avrupa'daki atıkların büyük bölümü Rusya ile yapılan anlaşmalar çerçevesinde oraya gönderildi. Bu atıklar taşınırken güvenlik tedbiri filan da alınmıyor. Atıkların aktivite seviyesi 800 microrem, yani bölgedeki doğal seviyenin 40 katı.

Uzmanlar bugün herhangi bir reaktörde yüksek düzeyde radyasyonun çevreye salınmasına sebep olabilecek bir kaza yaşanabileceğini, hatta "normal işleyen" bir reaktörde dahi radyoaktif materyallerin hava ve suya karışabileceğini söylüyorlar. Fransa'nın güneyinde Tricastin Nükleer Santrali'nden geçen yıl 75 kg'lık radyoaktif madde suya karıştı. Hemen bu bölgede suların içilmesi, balık tutulması ve yüzme yasaklandı. Yani santraller durduğu yerde de tehlike oluşturabiliyor.

Nükleer enerji dışa bağımlılığı da artırıyor. Türkiye'yi düşünün, nükleer santralleri yapacak olan, işletecek olan hep yabancı şirketler. Ayrıca Türkiye'de bulunan uranyum nükleer santrallerde kullanılmaya elverişli olmadığı için, uranyum açısından da dışa bağımlı olacağız. Araştırmalar dünya ölçüsünde de uranyum kaynaklarının çok kıt olduğunu gösteriyor...İleride ne olacak peki?

Bu sorunun cevabı yok.

Ne güvenli, ne ucuz ne de temiz? Peki hâlâ nükleer santraller konusunda niçin israr ediyor hükümet? Tabii ki sizin, bizim için değil, sermayedarlar için ısrar ediyor... Bu santrallerin kurulmasıyla kâr üstüne kâr edecek pek çok sermaye sahibi var. Kapitalizm açısından insan sağlığı değil para önemli.

Akkuyulular nükleere karşı 150 metrelik zincir oluşturdu, Sinoplular "Sinop nükleer istemiyor" diye haykırdı. Çernobil kazasının 25. Yıl dönümünde Kadıköy'de binlerce insan, çocuklarıyla birlikte miting yaparak "Nükleer santrallere yaşamı yok eden enerji üretimlerine hayır" dediler.

Bu sesin çoğaltılması gerekiyor. Şunu kafamıza koymamız lâzım, yoksulları düşündüğünü söyleyen hükümet, tekel işçilerini gözünün yaşına bakmadan nasıl kapı önüne koyuyorsa, 'bir fabrikada üç sendikaya üye olabilirsiniz artık' diyen devlet bir sendikaya üye oldunuz diye sizi işten atan patronlara güvenlik kuvvetlerini tahsis edip bizleri, sizleri fabrika önlerinden sürüyorsa, 'nükleer enerji iyidir' derken de doğruları söylemiyor...

Kendi geleceğimizin kendi elimizde olduğunu lütfen görelim nükleer enerjiye "hayır" deyip, onu savunanları seçmeyelim. ■

Kocaeli Şubesi

Tüpraş'ta 8 Mart Kutlaması

Petrol-İş Sendikası Kocaeli Şubesi Dünya Kadınlar Günü'nü Tüpraş Genel Müdürlüğü ve Tüpraş İzmit Rafineri Müdürlüğü kadın çalışanları ile Tüpraş Kış Bahçesi'nde kutladı. Etkinliğe Petrol-İş Sendikası Kocaeli Şube Başkanı Ali Ufuk YAŞAR, İdari Sekreter Salih AKDUMAN, Yönetim Kurulu Üyeleri Y.Sami ÇINAR, Nesimi YETİŞOĞLU, Temel AKTAŞ,Tüpraş Genel Müdürlüğü İşyeri Baştemsilcisi Naci TOKSOY, İzmit Rafineri Müdürlüğü İşyeri Baştemsilcisi Mehmet GÜNAYDIN,Temsilci Özcan ÖZER, Tüpraş Genel Müdür Yardımcıları Yılmaz BAYRAKTAR, Nezih AKÇINAR ile kadın çalışanlar katıldılar.

Şube Başkanı Ali Ufuk Yaşar burada günün anlamını belirten bir konuşma yaparak şunları söyledi:

Amerika'da tekstil fabrikasında hayatını kaybeden 129 kadın işçiyi anarak başladığını konuşmasını şöyle sürdürdü: "Ailenin çekirdeği olan çalışma hayatının da vazgeçilmezidir. Kadın üretken yapısıyla toplumdaki hak ettiği yeri süratle bulmaya çalışmaktadır. Ancak hala kadınlar hertürlü istismara, tacize, şiddete maruz kalıyor. Toplum olarak daha çok yol kat etmemiz gerekiyor" dedi.

Başkan Yaşar, konuşmasından sonra kadın çalışanlara çiçek verdi.

İzmir Şubesi

8 Mart'ta coşku vardı

Petrol-İş Sendikası İzmir Şubesi Dünya Kadınlar Gününü 06 Mart 2011 Pazar günü Kemalpaşa Armutlu'da Mebant A.Ş., Pak Plast A.Ş. ve Dyo Boya A.Ş. işyerinde çalışan kadın üyelerle birlikte kutladı.

Dünya Kadınlar Günü pastasını, Şube Başkanı A.Gani GÜNDOĞDU kesti. Daha sonra GÜNDOĞDU Dünya Kadınlar Günü'nün anlam ve önemini belirten bir konuşma yaptı. Kadın üyeler ise konuşmalarında Kemalpaşa Bölgesi'nde sendika'sız çalışan iş yerlerindeki kadınlarla diyaloğa geçeceklerini ve örgütlenmeye hız vereceklerini belirttiler.

Konuşmaların ardından kadın üyeler müzik eşliğinde coştular. Son olarak Şube Başkanı A.Gani GÜNDOĞDU ile Şube İdari Sekreteri Osman TAŞ ve Şube Mali Sekreteri Orhan ZENGİN bütün kadın üyelere karanfil ve sendikamızın Kadınlar Günü için yaptırdığı el ajandalarını dağıttılar.

İstanbul 1 No'lu Şube

Eski ve yeni üyeler buluştu

İstanbul 1 No'lu Şube'de 8 Mart, eski ve yeni kadın üyelerimizle şube yöneticilerinin biraraya gelmesine vesile oldu.

Aliağa Şubesi

Aliağa Şubesi 8 Mart'ta bin evi ziyaret etti

Şubemiz Kadın Komisyonu 8 Mart sabahı aylardır çalışmasını sürdürdüğü el yapımı karanfilleri ve kadınlara yazılan özel mektupları dağıttılar. Ev kadınlarından oluşan Kadın Komisyonu Şube Başk. İsmail DOĞAN, Şb. Yöneticileri ve Temsilcilerle birlikte bin evi ziyaret ederek kadınların Dünya Emekçi kadınlar gününü kutladı.

Akşam 17.30'da Şube önünden Demokrasi Meydanı'na kadar bir yürüyüş düzenlendi. Günün anlam ve önemine ilişkin basın açıklamasını Petrol-İş Tüpraş işyeri temsilcisi Meltem ÖVÜNÇ yaptı. Övünç 1857 yılında yaşayan bir kadın direnişçinin yaşamış olduğu sıkıntıları bir kadın emekçi olarak 2011 yılında kendi çektiği sıkıntılarla karşılaştırdı.

Demokrasi meydanında yapılan basın açıklamasından sonra, Tüpraş Halk Eğitim Merkezi'nde etkinliklere devam edildi.

Etkinlikte Petrol-iş Aliağa şubesi Ayaktakımı Tiyatro Topluluğunun oynadığı, yönetmenliğini Cihangir TURANTAŞ'ın yaptığı "GÜLDÜNYA" ve "AVRAT" adlı iki oyun sergilendi.

Adana Şubesi

Kadın üyeler ziyaret edildi

Adana Şubesi'nde her sene olduğu gibi, bu sene de 8 Mart'larını kutlamak amacıyla kadın üyelerimiz şube yöneticileri tarafından ziyaret edildi, kırmızı gül ve kadın ajandalarından oluşan hediyeleri verildi.

Aliağa'dan izlenim:

Aliağa Petrol-İş Sendikası Kadın Komisyonu olarak, grup çalışmalarımızdan bahsetmek istiyoruz.

8 Mart'ta emekçi kadınlarımızın, kadınlar gününü kutlamak için günler öncesinden yaptığımız el emeği karanfilleri alarak şube başkanımız İsmail Bey'in eşliğinde yola çıktık. Petkim Lojmanları'nda oturan kadın arkadaşlarımıza bunları tek tek dağıttık. Çok iyi tepkiler aldık, bizleri öpenler, tebrik edenler oldu. Bazıları hayatlarında ilk kez çiçek aldıklarını söylediler bize...

Akşam Aliağa'da 8 Mart dolayısıyla yapılan etkinliklere katıldık. Petrol-İş Sendikası grubu çok kalabalıktı. Tiyatro oynandı, söyleşiler yapıldı, hep beraber türküler söyledik. Çok duygulu anlar yaşadık hepimiz. Kalan el yapımı karanfillerimizi de orada dağıttık. Salondan çok mutlu ayrıldık...

Aliağa Kadın Komisyonu

Petrol-İş Kadın'a Halkevleri'nden basın ödülü

Petrol-İş Kadın Dergisi 2011 yılı itibariyle 8. senesine girdi. Türkiye'de Bir sendika tarafından çıkarılan ilk ve tek düzenli kadın dergisi olma durumunu hala sürdürüyor... Emek cephesinde kadın haberciliği konusunda önemli işlere de imzamızı attık esasında... Dergimizin bir kurumsallığı var, ama görünürlük konusunda pek talihli olduğumuz söylenemez. Geçtiğimiz günlerde dergimiz üzerindeki bu görünmezlik zırhını yırtan önemli bir gelişme oldu. Halkevleri 79. Kuruluş Yıldönümü etkinlikleri kapsamında, basın, dayanışma ve sanat ödülleri verdi.
Bu kapsamda Petrol-İş Kadın Dergisi de "Kadın mücadelesine ve kadın dayanışmasına katkılarından" ötürü ödüle değer görüldü...
19 Şubat Günü Ankara TMMOB/ İnşaat Mühendisleri Odası Teoman Öztürk Salonunda yapılan bir törenle, ödüle layık görülen gazeteciler ve sanatçılar ödüllerini aldılar...
Biz de törene katıldık, ödülümüzü alarak, İstanbul'a Sendika Genel Merkezine getirdik... ■

Mecplastlılar'dan Kapadokya gezisi

Mecaplast Gebze Şubesi'nde örgütlü bir iş yerimiz... Burada oldukça fazla kadın üyemiz de bulunuyor. Mecaplast'tan bir grup arkadaşımız, 23 Nisan tatilini değerlendirerek, Kapadokya'ya bir gezi düzenlediler.
Etkinliğin amacını şöyle tanımlıyor Mecaplast'dan **Gülcan Aksu**: "*Yoğun tempolu ve vardiyalı çalışmadan dolayı arkadaşlarla sadece vardiya çıkışlarında ancak bir "merhaba" diyebiliyorduk. İletişimimiz çok kopuktu. Hem birbirimizi daha iyi tanırız hem de ülkemiz coğrafyasını öğreniriz, dedik ve böyle bir etkinlik düzenledik.*"
Çocukların ve eşlerin de katıldığı gezide üyelerimiz Kapadokya, Avanos, Ürgüp, Hacıbektaş'ı tanıdılar. Pikniklerle de şenlenen gezinin pankart yapımı için şubeden destek alındı.
Grup benzer türden etkinliklere devam edeceğini söylüyor. ■

Petrol-İş'ten 8 Mart'ta Ajanda
60 Yılda Petrol-İş'te Kadın

Kuruluşunun 60. yılında, Petrol-İş Sendikası 8 Mart'ta "*60 Yılda Petrol-İş'te Kadın - Petrol-İş Kadın Ajandası*" yayınladı.
1958 yılından itibaren yayınlanan Petrol-İş Dergileri'ndeki şube genel kurullarına, temsilcilik raporlarına bakılarak hazırlanan ve kadınların çoğunlukta olduğu grev, eylem, etkinlik vs. fotoğraflarından oluşan ajanda, sendikamızın tarihinde dönem dönem değişen kadın politikalarına ışık tutuyor, Petrol-İş'te kadın tarihine kısa bir gezintiye götürüyor: "*Petrol-İş Sendikası'nda kadınlar, bazı dönemlerde daha aktif ve görünür olurken, bazı dönemlerde daha geri planda kaldılar. Fakat Türkiye sendikal hareketi tarihiyle karşılaştırdığımızda sendikamızda kadınların görünürlük düzeyinin yüksek olduğunu söylemek abartı olmaz.*"

ITUC'tan Arap Sendikaları Kadın Ağı

ITUC 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde bir Arap Sendikal Kadın Ağı başlattı. Ağa Mısır, Yemen, Filistin, Cezayir, Ürdün, Fas, Moritanya, Tunus sendikalarından kadınlar katılıyor. Konu ile ilgili bir açıklama yapan ITUC Genel Sekreteri Sharan Burrow "Bu ülkelerdeki kadın sendikacılar, bugün kadınların Arap dünyasını sarsan devrimlerde ve reform hareketlerinde ön saflarda rol aldığını kanıtlıyor" dedi.
Sayılan ülkelerde kadın ve erkek arasındaki toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin en yüksek seviyelerde olduğu gözlemleniyor. İşgücü piyasalarına kadınların katılım oranı da yüzde 25 düzeyinde.
Bu ülkelerde, güvencesiz istihdam, düşük ücret, serbest ticaret bölgelerinde düşük ücretli, yoğun kadın istihdamı gibi ayrımcılığın çeşitli biçimlerine rastlanıyor.
Adı geçen ülkelerde çalışan göçmen kadın işçiler ise en temel haklarını bile kullanamaz durumdalar.
Geçen yıl Kanada'da toplanan Vancouver Kongresi'nde ITUC, Arap bölgesindeki örgütsel yapılarını güçlendirme ve Arap kadın sendikacılar için bir ağ kurmaya başlama kararı almıştı. Böylece sivil toplum örgütleriyle birlikte çalışmak, kadın haklarına yönelik stratejiler ve somut eylemler geliştirmek, mümkün hale gelecek. Ayrıca kadınların sendikal haraketlerdeki rolü de artacak. ■

Av. Serap Özdemir
Petrol-İş Sendikası Hukuk Müşaviri

Torba Yasa'da İş Kanunu'na İlişkin Değişiklikler

Kadın işçinin erken doğum yapması halinde, doğumdan önce kullanmadığı izni doğumdan sonraki izin sürelere eklenebilecek. İşten atılma ve işten çıkma durumunda işçilerin bireysel alacaklarına ilişkin şikayetlerini ise artık Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Bölge Müdürlükleri memurları inceleyecek. Bu, çalışanlar aleyhine bir durum.

Bilindiği üzere TBMM'de 13.02.2011 günü kabul edilen, 6111 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması İle Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu Ve Diğer Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 25.02.2011 tarihli Mükerrer Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

Bu Kanun ile birçok kanunda değişiklik yapılmıştır. Bu yazımızda 4857 sayılı İş Kanununda yapılan değişikliklere değineceğiz.

Doğum İzni ve Erken Doğum Yapan Kadın İşçinin İzin Hakkı

4857 Sayılı İş Kanunu'nun 74. maddesine göre kadın işçilerin doğumdan önce sekiz ve doğumdan sonra sekiz hafta olmak üzere toplam onaltı haftalık süre çalıştırılmamaları esastır. Ancak, sağlık durumu uygun olduğu takdirde, doktorun onayı ile kadın işçi isterse doğumdan önceki üç haftaya kadar işyerinde çalışabilmekte, bu durumda, kadın işçinin çalıştığı süreler doğum sonrası sürelere eklenmektedir.

6111 Sayılı Kanun ile İş Kanunu'na "Kadın işçinin erken doğum yapması halinde ise doğumdan önce kullanamadığı çalıştırılmayacak süreler, doğum sonrası sürelere eklenmek suretiyle kullandırılır." ibaresi eklenmiştir.

Bu düzenleme ile kadın işçilerin erken doğum yapmaları sonucunda, doğum öncesi kullanamadığı izinleri doğum sonrası izin süresine ilave edilecektir. Örneğin; doğum öncesi 8 hafta izni olan kadın işçi, 4. haftada doğum yaparsa kalan 4 hafta izni, doğum sonrası 8 hafta olan iznine eklenecek ve toplam 12 hafta izin kullanacaktır.

Çalışma Hayatının Denetimi ve Teftiş

4857 sayılı Kanunun 91. maddesine, iş sözleşmesi fiilen sona eren işçilerin kanundan, iş ve toplu iş sözleşmesinden doğan bireysel alacaklarına ilişkin şikayetlerinin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Bölge Müdürlüklerince inceleneceği hükmü getirilmiştir.

Bu durumda iş sözleşmesi sona ermiş, işten ayrılmış veya işten çıkarılmış işçilerin şikayetleri 25.02.2011 tarihinden itibaren İş Müfettişleri tarafından değil, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Bölge Müdürlüklerinde görev yapan memurlar tarafından incelenecektir.

İş Müfettişleri de işyerlerinin teftiş ve denetimini yapacaklar ve iş sözleşmesi devam eden işçilerin şikayetlerini inceleyecektir.

İş sözleşmesi sona eren işçilerin kanundan, iş sözleşmesinden veya toplu iş sözleşmesinden doğan bireysel alacaklarına ilişkin

şikayetleri daha önce iş müfettişleri tarafından incelenmekte iken, bu incelemenin bölge müdürlüğü memurlarına yaptırılacağı düzenlemesi, işçilerin hak kaybına uğramalarına neden olacaktır. Mahkemelerde yapılan bu incelemeler aksi ispat edilinceye kadar geçerli delil olacağından konularında uzman olmayan kişilerin inceleme yapmaları işçilerin aleyhine olacaktır.

Yine 4857 sayılı Kanunun 92. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları da, yukarıda yer alan düzenlemeye paralel olarak değiştirilmiştir. Müfettişler dışında Bölge müdürlüğü memurları da yetkilendirilerek denetim ve teftiş yetkisi ile müfettişlere denetim sırasınca sağlanan tüm kolaylıkların, memurlara da gösterilmesi öngörülmektedir.

Ayrıca, çalışma hayatını izleme, denetleme ve teftişe yetkili iş müfettişleri ile işçi şikayetleri incelemekle görevli bölge müdürlüğü memurları tarafından tutulan tutanakların aksi kanıtlanıncaya kadar geçerli olacağı, müfettişler veya memurlar tarafından düzenlenen rapor ve tutulan tutanakların işçi alacaklarıyla ilgili kısımlarına karşı taraflarca 30 gün içinde yetkili iş mahkemesine itiraz edilebileceği, kanun yoluna başvurulması, iş mahkemesinin hüküm altına aldığı işçi alacağının tahsiline engel teşkil etmeyeceği düzenlemesi yapılmıştır.

Bu düzenleme ile yeni bir dava yolu daha açılarak işçinin hak aramasının yolu uzatılmaktadır.

Son olarak 4857 sayılı Kanunun 108. maddesinde yapılan değişiklikle de birden fazla ilde işyerleri bulunan işverenlere uygulanacak idari para cezalarının işyerinin merkezinin bulunduğu yerdeki T. İş Kurumu İl Müdürlüğünce verileceği hükmü getirilmiştir.

Esenlikler dileğiyle... ■

Yorgunluğu üzerinizden atın

Yaz mevsimine girdik, ama siz hiçbir sebep yokken kendinizi sürekli halsiz ve bitkin hissediyorsanız bahar yorgunluğundandır. Zira bu durum havalar iyice ısınana kadar sürüyor. Birkaç tedbir ile rahatlamanız mümkün.

Hekimler bahar yorgunluğunun mide rahatsızlıklarından kas spazmına kadar pek çok hastalığa neden olduğunu söylüyor. Bahar yorgunluğunda; genellikle halsizlik, uyuma isteği, uykusuzluk, mide rahatsızlıklarında ve bağırsak gazlarında artış, çabuk yorulma, sıkılma, baş ağrıları, mutsuzluk, eklemlerde ve kaslarda ağrı, kas spazmları, sinirlilik en sık rastlanan şikayetler arasında yer alır.

Bazı insanlar özellikle risk altındadır. Eğer herhangi bir organik ya da psikolojik hastalık varsa bahar yorgunluğu belirtileri daha ağır geçer. Kalp yetersizliği olanlar, yüksek tansiyonlular, şeker hastaları, guatr (tiroit) rahatsızlığı olanlar, alerjik rahatsızlığı olanlar, psikiyatrik rahatsızlığı olanlar, alkol ve sigara içenler, yeterli vitamin ve protein alamayanlar, uyku düzensizliği olanlar, obezler ve hareketsiz kişilerde bahar yorgunluğu daha ağır seyreder ve uzun sürebilir.

En etkili reçete yaşam tarzınızı mevsime göre ayarlamaktır. Bunun için;

Meyve sebze tüketin

Kendinize meyvelerden oluşan bir beslenme çantası hazırlayın ve bunu yanınızdan ayırmayın. İşyerinde, okulda ya da yolculuktayken ara öğünlerde bu meyveleri yemeye özen gösterin. Ayrıca ana öğünlerinizde bol bol sebze tüketin. Kendinize mevsim yeşilliklerinden oluşan büyük bir salata yapmayı ihmal etmeyin.

Uyku saatine özen gösterin

Mümkün olduğu kadar günde 8 saat uyumaya özen gösterin. Erken yatıp, erken saatte kalkın. Böylelikle kendinizi çok daha dinç hissedeceksiniz.

Protein ağırlıklı beslenin

Dengeli bir beslenme için, her yetişkin kadının günde en az 60 gr, erkeğin ise 70 gr olmak üzere ağırlıklarına bağlı olarak, kilo başına 1 gram protein almaları gerekiyor. Özellikle bahar aylarında vücudun bu ihtiyacı daha da artıyor. Et, balık, yumurta, süt, süt ürünleri, peynir, soya fasulyesi, badem, fındık ve tahıl gibi ürünleri tüketmeye özen gösterin.

Spor yapın

Her gün düzenli olarak egzersiz yapın. Ama en iyi spor yürümedir. Günde en azından yirmi dakika yürüyün. Baş ağrısı, kas ağrıları ve spazmları için ağrı kesiciler ve kas gevşeticiler kısa süreli alınabilir. Ancak düzenli egzersiz ağrılar için ilaçlardan daha etkili olabilir.

Bol su için

Bol su tüketin. Günde 2,5-3 litre su içmek metabolizmanızı hızlandıracak ve vücudunuzu kışın rehavetinden kurtaracaktır. Ayrıca kilo vermenize ve cildinizin sağlıklı bir görünüme kavuşmasına da katkı sağlayacaktır.

Vitamin desteği alın

Vücudunuzun ihtiyacına göre gerekli durumlarda B ve C vitaminleri ya da çinko, magnezyum ve potasyum desteği alabilirsiniz. Ancak doktorunuzla görüşmeden vitamin desteği almamaya özen gösterin. ■

Ağız kokusunu ciddiye alın

Ağız kokusu ağız ve diş sağlığı konusunda bir sağlıksızlık haline işaret ettiği gibi bazı ciddi hastalıkların da belirtisi olabilir... İşte bu sorun hakkında bilmeniz gerekenler...

Ağız kokusu az rastlanılan bir durum değil. Dünya nüfusunun yüzde 25'inin bu sorunla karşı karşıya olduğunu vurguluyor bilim insanları. İnsanlar arasındaki ilişkileri, iletişimi, kendini rahat ifade etmeyi engellemesi nedeniyle ağız kokusu, özgüveni sarsan bir durum haline de gelebilir. Bu nedenle dünyanın değişik bölgelerinde ağız hijyeni klinikleri açılıyor ve ağız kokusunu giderici ürünlerin tüketimi giderek artıyor.
Sık rastlanılmasına rağmen doktorlar tarafından da gözden kaçırılan bir durum olan ağız kokusu birçok hastalığın habercisidir.

Fizyolojik Ağız Kokusu: Bu tip ağız kokusunun nedenleri sarımsak, soğan, alkol, baharatlı gıdalar gibi bazı gıdaların midedeki sindirim işlemidir. İyi temizlenmemiş ağız boşluğu, düzgün olmayan diş hekimliği restorasyonları (dolgu, protez vb.), çürük dişler, dişeti problemleri de fizyolojik nedenler arasında yer alır.
Sigara tüketimi, adet sırasındaki hormonal değişiklikler de ağız kokusuna neden olabilir. Fizyolojik ağız kokusu, sistemik bir hastalık veya patoloji ile ilgili değildir ve geçicidir. Genellikle diş fırçalama, antiseptik solüsyonlar ile kontrol altında tutulabilir.

Patolojik Ağız Kokusu: Bu tip ağız kokusunun yüzde 80-90'ı ağız içi sebeplerden geri kalan bir bölümü de ağız dışı sebepten kaynaklanıyor. Dişeti hastalıkları, dil tabakası, yemek artıkları, ağız içi yaralar, kirli takma dişler, tükürük miktarındaki azalma, ağız içinden kaynaklanan sebeplerden birkaçıdır. Tükürük bezinin fonksiyonlarındaki bozukluklar da ağız kokusuna yol açtığı gibi, antidepresan, antipsikotik ve narkotik ilaçlar da tükürük azlığına neden olabilir. Burun akıntısı ve reflü hastalığı da ağız kokusunda etkili olur.
Ağız dışından kaynaklanan ağız kokusunda ilk şüphelenilmesi gereken bölge burundur. Burunda oluşacak tıkanıklık, burun solunumu yerine ağız solunumu yapılmasına yol açar. Bu da ağızda kuruluğu doğurur ve dolayısıyla ağız kokusu ortaya çıkar. Ağız dışı kaynaklı nedenler olarak karşımıza çıkan başlıca hastalıklar ise anjine, faranjite bağlı abseler, sinüzit, yabancı cisimler, rinit, burun tüberkülozu, gırtlak kanseri, larenjittir. Bunların dışında akciğer absesi ve kanseri, bronş genişlemesi gibi alt solunum yolu hastalıkları da ağız kokusu nedeni olabilir. Diğer sistemik hastalıklardan, sindirim sistemi rahatsızlıkları mide kanseri, yemek borusu rahatsızlıkları, kronik böbrek yetmezliği, karaciğer sirozu, karaciğer yetmezliği, karaciğer kanserleri, kronik böbrek hastalıkları, lösemi ve ani akyuvar sayısı azalmaları, mide tümörleri, AIDS, multipl skleroz ve metabolik hastalıklar gibi hastalıklar da ağız kokusuna yol açabilir.

Ağız temizliğine dikkat
Ağız kokusunun tedavisi; ağız hijyenine dikkat etmek, diş ve dil fırçalamak, dişlerin arasını temizlemek, diş eti iltihaplarını tedavi ettirmek esaslarına dayanır. Ağız kokusu olan hastalar, sigarayı bırakmalı veya sigara içmeyi azaltmalı, zararlı gıdalardan uzak durmalı, düzenli aralıklarla beslenmeli, diş doktorlarını düzenli aralıklarla ziyaret etmelidirler. ■

Uzun çalışma saatleri kalp krizi tetikçisi

Londra Üniversitesi'nde yapılan bir araştırmada, günde 11 saatten fazla çalışanların kalp krizi geçirme ihtimali, günde 7-8 saat çalışanlara göre yüzde 67 daha fazla olduğu saptandı.
Araştırmada 11 yıldan fazla çalışan 7 bin memurun her gün kaç saat çalıştığı, bu süre içinde yaptırdıkları check-up'lar ve tıbbî kayıtlar incelendi.
Sonuçları Annals International Medicine dergisinde yayınlanan araştırmada, kalp krizi geçiren 192 kişinin günde 11 saatten fazla çalıştığı ortaya çıktı.
Araştırmaya başkanlık yapan Profesör Mika Kivimaki, "Günde 11 saatten fazla çalışan her 9 kişiden 5'inin kalp krizi geçirdiğini belirledik. Bu sonuç, fazla mesai yapan insanlara çalışma saatlerini azaltmaları için bir uyarı olabilir. Çünkü yeni bir risk faktöründen söz ediyoruz. Ama şu aşamada daha az çalışmanın kalp krizi riskini azaltabileceğini de söyleyemiyoruz. Bunun bir rastlantı mı yoksa aralarında bir ilişki mi var henüz bilemiyoruz. Yine de bu veri, kalp krizi geçirme riski olan hastaların korunması açısından büyük önem taşıyor" dedi.

Tansiyon hastaları süt için

Yapılan araştırmalar çocukluktan itibaren düzenli süt içen bireylerde yüksek tansiyon görülme olasılığının daha düşük olduğunu gösteriyor.
Hipertansiyon hastaları az yağlı ya da yağsız süt tüketerek kan basıncını kontrol altına alabiliyor. Yapılan bilimsel çalışmalar; kalsiyum, magnezyum ve fosforun az tüketiminin bireysel veya toplumsal olarak hipertansiyon sıklığı ile ilişkili olduğunu gösteriyor. Sütün yüksek kalsiyum ve potasyum içeriği ile kan basıncı ve hipertansiyonun dengelenmesinde önemli bir besin kaynağı olduğu bildiriliyor.
Yağsız ve az yağlı süt ürünleri içeren, meyve ve sebzeden zengin, yağdan ve kolesterolden yoksun proteini hafif artırılmış bir diyetle, erişkinlerde kan basıncının 5.5/3.0 mmHg düşürüldüğünün görüldüğünü kaydediyor. ■

İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi **Doç. Dr. Serpil Çakır**

Meksikalı kadınların ve emekçilerin fotoğrafçısı

Meksika'nın önemli fotoğrafçılarından olan Tina Modotti, 20. yüzyılın ilk yarısında, sanat ve politikada önemli hareketlerin zirve yaptığı dönemde yaşadı. Devrimin, devrimcilerin ve kadınların fotoğraflarını çekti.

İtalya'da doğdu, orada büyüdü, ama 20 yaşına girdikten sonra, 1923 yılında geldiği başka bir ülkenin, Meksika'nın sanatçısı oldu. Dönem, devrimlerin dönemiydi. Meksika ise Kübalı, İspanyalı, İtalyalı devrimcilerin uğrak yeriydi. Devrim sonrası Meksika'nın dünyaya tanıtılmasında onun önemli payı oldu. Politik sığınmacılara destek oldu. Başka ülkelere uğrasa da, hep bu ülkeye bağlı kaldı. 46 yaşında ölene değin objektifinden Meksikalı kadınları, emekçileri, yoksulları dünyaya tanıttı. Politikayla ilgilendi, komünist partiye katıldı.

İtalya'da zor yıllar ve ABD'ye göç

Tina, Kuzey İtalya'da Udin kentinde 1896'da doğdu. Yaşamının daha ilk yıllarında sosyal eşitsizliği deneyimledi. 1910 yılında Amerika'ya göç eden babasının ardından, ailenin tüm sorumluluğunu üstlenmek zorunda kaldı. 14 yaşındaydı. Beş kardeşi vardı. Bir ipek fabrikasında çalışmaya başladı. Babalarının yokluğunda çok daha yoksul olmuşlardı. Fabrikada geçen üç yıldan sonra, zorlukla temin ettiği yol parasıyla San Francisco'ya göç etme imkânı ortaya çıktı. Orada İtalyan göçmenlerin yaşadığı bölgede, bir dikim evinde iş buldu. İki yıl dikişçi olarak çalıştı. 20 yaşındayken etkileyici güzelliğinin fark edilmesi, giyim sektöründe model olarak çalışmasına yol açtı. Bu arada tiyatrolarda oynamaya başladı. Aşık olacağı ve evleneceği Amerikalı şair ve ressam kocasıyla bu sırada tanıştı. 1918'de birlikte gittikleri Los Angeles'ta, dönemin sanat çevrelerine girmeleri pek güç olmadı. Hollywood filmlerinde oynamaya başladı. "Kaplanın Postu" adlı sessiz filmde baş rolü oynadı. Siyasetle ve edebiyatla ilgi-

lenmeye başladı. Bulduğu ne varsa okudu. Güzelliği ve kararlılığı dikkatlerin üzerine çekilmesine yol açıyordu. Bu arada eşini kaybetti. onu kaybettikten sonra, Weston'un da cesaretlendirmesiyle fotoğrafla ilgilenmeye başladı. Daha sonra duygusal bir ilişki yaşayacağı tanınmış Amerikalı fotoğrafçı Edward Weston'a modellik yapmaya başladı. 1923'te, sanatsal ve politik etkinlik açısından oldukça hareketli bir dönem yaşayan Meksika'ya birlikte gittiler. Burada fotoğraf sanatında kendi üslubunu oluşturan eserler verdi, sergiler açtı. Fotoğraflarındaki özneleri toplumsal bağlam içine oturttu.

Frida Kahlo'nun dostuydu

Tina'nın fotoğrafçılığı yanında politik kimliği de Meksika'da netleşti. Dönemin muhalif hareketlerinin faal bir üyesi oldu. El Machete gibi radikal bir yayına ve Uluslararası İşçi Yardımı ve Anti-Imperialist League gibi uluslararası örgütlerle katıldı. Dergi için fotoğraf çekti. Diego Rivera ve Frida Kahlo'nun dostu oldu.

Tutkulu ve inatçı bir kadındı ve bunu sadece özel hayatında değil, dahil olduğu siyasal harekette ve fotoğrafçılık mesleğinde de gösterdi. Bütün bunları bir kadın olarak yapmaya cesaret etmişti. Bunun bedeli kendine çeşitli vesilelerle ödetildi. 1927'de Meksika Komünist Partisi'nde yaşamında çok önemli rol oynayacak olan faşizm karşıtı iki devrimciyle tanıştı: Vittorio Vidali ve Julio Antonio Mella. Vidali, Komünist Parti'nin öncü konumdaki örgütlerini yeniden yapılandırması için Meksika'ya gönderilmişti. Mella ise, Küba'da Gerado Machado'nun diktatörlüğünde gönderildiği hapishanede başlattığı ayaklanmayla ünlenen bir devrimciydi. Mella tanışmalarından birkaç ay sonra sokakta birlikte yürürken öldürüldüğünde, cinayetin sorumluluğu üstüne atılmak istendi. Ardından Meksika başbakanına düzenlenen suikasta karışmakla suçlandı. Tutuklanması hapse girmesi ve 1930'da Meksika'dan sınır dışı edilmesi onun için tam bir hayal kırıklığı oldu. Avrupa'ya gitti. Bir süre Berlin'de kaldı. Oradan, Vidali'nin davetini kabul ederek Sovyetler Birliği'ne geçti. Moskova'da Sergei Einsenstein ve Aleksandra Kollontay ile tanıştı. Burada kendini tümüyle siyasal etkinliklere verdi. Lenin'in baş kalemi ve International Red Aid'in başındaki Yelena Stassova ile tanıştı. Çeviri yapmaya başladı. Daha sonra Faşist İspanya ve İtalya'da siyasi tutukluların savunulması için kullanılacak fonları teslim etmek üzere pek çok kez bu iki ülkeye gizli görevle gönderildi. Tina'nın gözü pekliği ve serinkanlılığı bu görevi başarı ile yürütmesinde etkili oldu. 1933'de Red Aid Örgütü'nün Yönetim Kurulu'nda göreve getirildi.

Fotoğrafları hâlâ sergileniyor

İspanya'daki iç savaş döneminde de aktif rol aldı. Bir Kızılhaç hastanesinde hemşirelik yaptı. Ayuda adlı haftalık gazetede yazıları yayımlandı. 1939'da İspanya'dan ayrılmak zorunda kalınca New York'a gitmek istedi ancak ABD'ye girişi kabul edilmedi. 1939'da sahte kimlikle Meksika'ya döndüğünde yapayalnız ve yoksuldu. Burada uzun çabaların sonunda 1930'daki sürgün kararını geçersiz kılmayı başardı. Meksika'da büyük bir değişim yaşanıyordu. Devrim rüzgarları durulmuştu. Aynı yıl, Nazi-Sovyet Saldırmazlık Anlaşması'nın gerçekleşmesi Tina'nın Komünist Parti'ye olan inancını çok sarstı. Eski arkadaşlarının çoğundan uzak durmayı seçse de Meksikalı sürgünlere yardım etmeyi sürdürdü. 1941'de Meksika'dan sığınma hakkı aldı. Bir sene sonra 1942'de, öldüğünde henüz 46 yaşındaydı.

Tina Modotti'nin geride bıraktığı fotoğraflar dönemin Meksika'lı emekçilerini gösteren en önemli görseller olarak hâlâ önemini koruyor. Hayatı hakkında çeşitli kitaplar yayınlandı. Fotografları en önemli galerilerde sergilenmeye devam ediyor. ■

Hazırlayan: Selgin Zırhlı Kaplan

Tasarım ve lezzeti birleştiren tariflerle:

Aynı malzemeler, farklı sunumlar

Her konuda olduğu gibi, yemekte de bazen tekrarlardan sıkılabiliriz. Bu monotonluktan bir süreliğine de olsa ayrılmak için yemeklerinizi süsleyerek farklı şekillerde sunabilirsiniz. Bu işin bir de mesleği var: Yemek stilistliği...

Peynirli Patlıcan Rulosu

Malzemeler:
- 2 adet uzun patlıcan
- 6 yemek kaşığı az yağlı beyaz peynir (isteğe göre lor peyniri kullanılabilir)
- Zeytinyağı, karabiber, tuz
- Süslemek için domates, kırmızı biber, maydonoz

Yapılışı: Patlıcanları yıkadıktan sonra alaca soyun ve acılığının azalması için 15 dakika tuzlu suda bekletin. Daha sonra tekrar yıkayıp kurulayın, uzunlamasına ince ince kızartmalık şekilde dilimleyin. Az yağlı zeytinyağında kızartın ve kağıt havlu serilmiş bir tabağa dizerek yağını çektirin. Ayrı bir kapta beyaz peyniri ince kıyılmış maydonozla karıştırın, karabiber ve ihtiyaca göre tuz ekleyin.

Patlıcan dilimini masaya yerleştirin, ucuna peynirli karışımdan koyup sarmaya başlayın ve rulo haline getirin. Ruloya kürdanı geçirmeden önce bir yaprak maydonoz ve küçük bir biber parçası koyun.

Servis yapacağınız tabağın içine patlıcan sayısı kadar kalın dilimlenmiş domatesleri yerleştirin ve üzerine patlıcan rulosunu şekildeki gibi batırın. Atıştırmalık yemeğiniz sunuma hazır, afiyetle yiyin.

Yumurta bahçesi

Malzemeler:
- 5 adet yumurta
- 1 kase labne peyniri
- 1 yemek kaşığı tereyağı
- 1 yemek kaşığı mayonez
- 1 çay kaşığı pul biber
- 1 çay kaşığı kimyon
- Karabiber, tuz
- Süslemek için: 3-4 kalın dilim çavdar veya buğday ekmeği, yeşillik

Yapılışı: Yumurtaları iyice haşladıktan sonra dikkatli bir şekilde soyarak uzunlamasına ikiye bölün, sarılarını ayrı bir kapta diğer malzemelerle macun kıvamında karışım elde edinceye kadar kaşıkla ezerek karıştırın. İsteğe göre karışıma ince kıyılmış yeşilliklerden (nane, maydonoz vs.) ekleşebilirsiniz. Süslemede yeşillik kullanıldığı için bu tarifte içerisine yeşillik koymadık.

Geniş ve düz bir tabağın altına kalın dilimlenmiş ekmekleri yerleştirin. Ekmeklerin üzerine isteğe göre yeşillikleri bütün halinde yerleştirin. İkiye bölünmüş yumurtaların içine yumurta sarısı karışımından koyarak yarım yumurta dolmalarını kürdana saplayın daha sonra bu kürdanları tabakta bulunan ekmeklere saplayın. Dilerseniz baharatla tatlandırabilirsiniz. Tabağınız hazır, afiyet olsun...

'Kırk yılın başında bir et aldık, o da kötü çıktı' dememek için..

ET HAKKINDA BİRKAÇ FAYDALI BİLGİ

Sağlık nedenleri et tüketimini kısıtlarken, pahalılık nedenleriyle tenceresinde et pişen aile sayısı da giderek azalıyor... Et fiyatlarının düşeceği de yok gibi... İthal etler piyasaya girdi ama onlar da yerli ete hiç benzemiyor, çok ucuz oldukları da söylenemez. Hepimizin evine şu veya bu şekilde et giriyor. Arada bir paraya kıyıp 'şöyle güzel bir et yemeği yapayım' deyip de verdiğimiz paranın karşılığını bulamayınca hayalkırıklığı yaşarız. İşte bu hayalkırıklıklarını en aza indirmek için et hakkında bilinmesi faydalı olabilecek bazı ipuçlarını sizlerle paylaşalım dedik....

► Alacağınız et kesinlikle dinlenmiş olmalıdır. Yeni kesilmiş et serttir ve nasıl pişirirseniz pişirin, istediğiniz sonucu alamazsınız.

► Eti ızgarada veya fırında pişireceksiniz, kaslı bölümler yerine sırt etini tercih edin. Antrikot, kontrfile, bonfile sırt bölümlerinden elde edilen etlere verilen isimler.

► Morarmış etleri kesinlikle almayın. Kesinlikle sağlıklı değildir. Ayrıca morarmış etlere, tartıda ağırlıkça fazla gelmesi için su enjekte edildiği söylenen bir gerçek.

► Kıyma alacağınız zaman gözünüzün önünde çekilmesine dikkat edin. Makinenin ağız kısmında, bir önceki çekimden kalmış olan ve ancak yeni et çekildiğinde dışarı çıkan eski kıymaları sizinkilerle karıştırarak vermelerine izin vermeyin. Kasabınızı özellikle uyarın çünkü daha önce çekilen etin nasıl bir et olduğunu bilemezsiniz.

► Marketlerde satılan ve önceden çekilip ambalajlanmış kıymaları satın almayın. İçinde ne tür et kullanıldığı (genellikle tavuk eti, tavuk derisi, tavuk taşlığı, hindi kıyması, soya kıyması katılma riski yüksektir) ve ne zaman çekildiği belli değildir. Dolayısıyla salmonella hastalığına yakalanma olasılığı yüksektir. Bu tür katkılar içeren kıymalar gerçek kıyma etine göre daha parlak ve yağsızdır .

► Parça et alacaksanız kesinlikle etinizi dövdürmeyin. Yumuşak olmasını istiyorsanız ince kesilmesine dikkat edin.

► Eti tencerede pirişecekseniz, sırt eti gibi pahalı bir seçim yapmanıza gerek yok. Bunun için but kısımlarını kullanabilirsiniz, ancak kasabınızın eti sinirlerinden ve derilerinden temizlemiş olmasına dikkat edin.

► Sosis alırken de dikkat etmemiz gereken bazı noktalar var. Örneğin açık pembe veya kırmızı renkli olanlar kesinlikle tüketilmemelidir. Sosislerin üretim aşamasında tütsülenmeleri gerekir. Bunu da kahverengiye çalan renginden ve kokusundan anlayabilirsiniz.

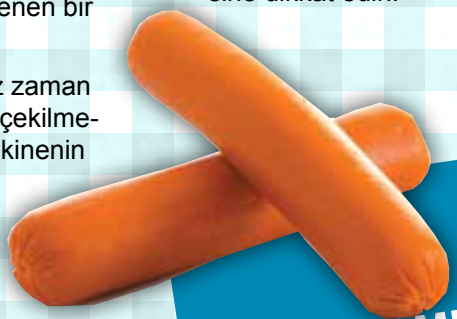

ÇAY SAATİ

KARAMELLİ BADEM KAVURMASI

Malzemeler: 125 gram toz şeker / 100 ml su / 2 yemek kaşığı vanilya şekeri / 1 çay kaşığı tarçın tozu / 200 gram badem

Yapılışı: Mutfak tezgâhına bir parça pişirme kâğıdı serin. Genişçe bir tavada şekeri, suyu, vanilya şekerini ve tarçını karıştırarak kaynamaya bırakın. Kaynamaya başlayınca bademleri ekleyin ve sürekli karıştırarak yüksek ateşte pişirmeye devam edin. 7-8 dakika içerisinde su tamamen buharlaşacak ve şeker, bademin çevresini kuru bir kabuk şeklinde kaplayacaktır. Ocağın ateşini düşürerek karıştırmaya devam edin, bademleri kaplayan şeker karamel kıvamında eriyerek bütün bademlere eşit şekilde yayılacak. Karamel kıvamındaki karışımı pişirme kağıdının üzerine dökün. Bademleri, soğumalarına izin vermeden iki çatal yardımıyla birbirlerinden ayırın, daha sonra soğumaya bırakın. Afiyet olsun. ■

Atladım otobüse geldim

Sevgi Hanım 44 yaşında, Kırşehirli, üç çocuk doğurmuş. Kendi isteği olmadan evlendirilmiş, ama eşini sevmiş... Eşinin ölümünden sonra aile ve çevre baskısı, ona yaşamı zehir etmiş. Ama her şeye rağmen ayakta ve özgür. “Geleceğe umutla bakıyorum” diyor.

Rukiye Bakan

Evlenmeden önceki soyadını taşıyor. Çok uğraşmasına, çok emek vermesine rağmen eşinin soyadını kullanamıyor, eşinin ailesi izin vermiyor buna. Onun da çok umrunda değil artık.

Kırşehir'de yoksul bir ailenin dört çocuğundan biri olarak dünyaya gelmiş. Annesi ve babası ayrılmışlar. “*Babamın psikolojik sorunları vardı, annemle anlaşamadılar*” diyor. Çocukluğundan aklında her seferinde ödeyemedikleri okul harçları kalmış. “*Biraz ezik büyüdük senin anlayacağın*” diyor. İlkokulu bitirdikten iki yıl sonra ağabeyi tarafından evlendirilmiş. Eşi ağabeyinin arkadaşıymış kendisinden yedi yaş büyük. Ağabeyi askere giderken “gözün arkada kalmaz” demiş, arkadaşı... Köy yerinde dedikodu, çekememezlik bol, "*Köyün elinde oyuncak olmayayım, heba olmayayım diye evlendirdi beni. Ben esasında evlenmek istemiyordum.*"

Sol gelenekten gelen eşi hakkında olumlu konuşuyor ve devam ediyor: “*Evin gözde geliniydim aile iyi karşıladı beni. Ben ona aşık olup da evlenmedim ama 28 sene evli kaldık, iyiydi evliliğimiz. Üç çocuğum oldu. 83' te evlendim, 86 büyük oğluma hamile kadım. Sonrasında da hayat bizim için iyiydi.*”

Eşi hastalanınca, düzgün giden bu hayat bozulmuş birden bire. Eşi hasta yatağındayken, eşinin kız kardeşleri kızını istemiş. Orta Anadolu'da geniş aile içindeki evlilikler maalesef devam ediyor. Eşi razı gelmemiş... Kız kardeşler, yani halalar çok bozulmuş bu işe. Kızı Didem, 19 yaşındayken evlenmek istediğini bildirmiş aileye. “*Eşim henüz ölmemişti... Belki kendi de istiyordu ama daha çok da yokluktan evlendi. 'Erkek kardeşlerim okusun, onlar dershaneye bir kere giderlerse, ben iki kere gitmek zorundayım. Bir masraftan kurtulursunuz' dedi*” diye anlatıyor kızının tutumunu.

Sonra eşini kaybetmiş. Fakat Türkiye'de de, Kırşehir'de de “dul kadın” olmak çok zor. Sola dönse kabahat sağa dönse suç oluyor. “*Dul kalan bir kadın kaderi ile baş başa kalıyor. Artık evin içinde kardeşin bildiğin kayınlarının eşleri bile seni kıskanıyorlar.*”

Eşinin kardeşleri “bizimle oturacaksın” demişler, Sevgi Hanım'a. Çocukları da o da böyle bir şeyi istemiyorlarmış. “*Maddi olarak bizi sıkıştırmaya başladılar*” diyor. Para yok, pul yok ne yapacaklar? Ablası ve komşuları yardım etmeye başlamış, annesinden kalan küçük bir maaşı da var. Kendince bir hayat kurmuş.

Büyük oğlu o sıralarda İstanbul'da üniversitede okuyor, kendini kurtarmış yani, küçüğü de Anadolu Lisesi'ni kazanmış, oğlanın kaydını hemen Kırşehir'e aldırıyor.

Dul kalınca, üzerinde hak iddia edenler çoğalmaya başlıyor. Görümceler, kayınbiraderler herkes farklı nedenlerle sıkıştırıyorlar onu. Bir taraftan onlarla, dedikodularla, kötülükle uğraşırken bir taraftan da okuyan iki çocuğun sorunları... Ayakta kalma mücadelesi çok zorlamış Sevgi Hanım'ı.

Kaynanası yaşlı, hasta bir kadın, ona da Sevgi Hanım bakıyor, birlikte kalıyorlar yani. Ve gelenekler, kadınları dört koldan sarıp sarmalayan, hareket etmelerini engelleyen gelenekler... Kaynanası diğer oğlu ile evlendirmeye kalkmış onu... Konu komşu herkes bunu konuşurmuş ama Sevgi Hanım'ın bir şeyden haberi yok... Geçim sıkıntısı var onunla uğraşıyor, çocukları okutması lâzım, bu büyük dert.... “*Maddi baskı işe yaramayınca psikolojik baskı yapmaya başladılar. Devamlı telefonla arayıp, şunu neden böyle yaptın, niçin şunlara, bunlara gidiyorsun. Yok namus filan...*”

Kaynanasının hasta olduğu bir gün annelerini ziyaret maksadıyla evine gelirler... Çamurlu ayaklarıyla içeriye girdikleri için Sevgi Hanım uyarır onları... Üzerine yürüyerek dövmeye kalkışırlar, küçük oğlu araya girerek annesini kurtarır ve hepsini kovar evlerinden. "*Kaynanam 81 yaşında kadın, ben ona bakıyorum. O ise beni öteki oğluna yapmaya çalışıyormuş. Cahil işte...*"

Kızı kurtuluyor

Tehditler ve baskılar bitmemiş. Tekrar ev basmalar, tartaklamalar. Üniversitede okuyan oğlu ona savcılığa gidip suç duyurusunda bulunmasını öğütlüyor. Sevgi Hanım da öyle yapmış. Savcılık "seni koruyacağız" demiş ve mahkemeye çıkarmış, eşinin ailesi tarafını, gözleri korkmuş biraz... Ayakta kalmaya çalışırken tek desteği var yanında; küçük oğlu Necati. Fakat bu bitmez tükenmez yıldırma harekatı çocuğu da çok yıpratmış. "Seni koruyamıyorum" diye kendini suçlamaya başlamış Necati. Üniversite sınavlarına girmiş, çok da başarılı bir çocukmuş, mühendislik fakültelerini kazanmış. İzmir'de uçak mühendisliği okumak istiyormuş... Ama... "*Sonra birgün intihar etti*" diyor, aniden. Donup kalıyorum. Dayanamamış psikolojik baskılara ya da o yaşta üzerine binen sorumlulukları kaldıramamış... "*Ben tüm bunlar yüzünden kaybettim oğlumu*".

Evladını, canını ciğerini yitirmiş, nasıl doldurulur bu boşluk, nasıl affeder bu kadın kendisine yapılanları? "*Oğlumu kaybettim, bu en büyük acı. Neler yaşadım ama hepsinden acı gelen Necati'nin kaybıydı. Hep onların baskıları nedeniyle oldu, onları asla affetmeyeceğim.*" Bence de affetmesin. Hayata tutunmasını sağlayan ise "diğer çocuklarının okuması ve kendilerini kurtarması"

Kızı için biraz sancılı geçmiş süreç. Babanın hastalığı, ölümü, sonrasında yaşanan, fiziksel psikolojik baskılar kızın moralini çok bozmuş... Babasının ölümünü kaldıramamış kızı, "*devamlı ağlayıp duruyordu*" diyor. 19 yaşında evlendi, diye anlatmıştı ya, kızı için. Yaşı tutmadığı için imam nikahı yapmışlar kızına oysa. Resmi olarak evli değil. Erkekle arasında epey de yaş farkı varmış. Didem eşiyle baştan itibaren anlaşamıyormuş. Babası öldükten sonra nasılsa sahipsiz bu, diye düşündükleri için baskıyı iyice arttırmış, eşi ve ailesi. Her dediklerini yapmış, kapatmaya kalkmışlar saçını bile örtmüş kız.

İnsan aynı anda aynı aileden iki kadının yaşamı bu kadar mı birbirine benzer, bari kızı mutlu olsaydı demeden edemiyor. Fakat aynı kültürel ortamda, aynı türden erkeklik deneyimleri -sonuçta erkekliği de kadınlığı da toplum içinde öğrenmiyor muyuz?- maalesef kadınları benzer baskıları göğüslemek zorunda bırakıyor.

Kızı bir noktaya kadar dayanmış, eşin yanında kaynanası da dayak atmaya başlayınca isyan bayrağını çekmiş... İsyan edince de almışlar annesinin evine bırakmışlar. "*'Burnu sürtünsün, yoksulluğa dayanamaz nasılsa döner' diye düşündüler.*" diyor Sevgi Hanım.

"Hayat üniversitesinden" mezun olmak diye bir deyim vardır ya, bu tam Sevgi Hanımı anlatan bir kavram... Kızı Didem'in kocası için "*Üniversite mezunu ama üniversitede okuyanlar da dayak atabiliyor. Üniversitede okuyan kadınlar da, dayak yiyebiliyor. Kırsal kesimde yaşayan kadınlar hep içlerine atar. Onlara isteyen istediğini yapar ama seslerini çıkarmaz hiçbiri. Kendini, her şeyi Allaha emanet etmiştir. Ama ses çıkarmak lâzım*" diyor. Bizce de öyle.

Anne evinde yaşamaya başladıktan sonra Didem'i yine isteyenler çıkmaya başlamış, bir taraftan da "imam nikahlı" eski eşin ailesi sıkıştırıyormuş kızı... Ne evlenmek istemiş, ne de Kırşehir'de dört duvar arasında durmak. İstanbul'daki ağabeyisinin yanına gitmiş, bir iş bularak çalışmaya başlamış. Şu anda kendi ayakları üzerinde duran genç bir kadın.

Kendi ayakları üzerinde durmak

Sevgi Hanım kızının arkasında, yanında onun başarmasından mutluluk duyuyor, hiçbir şeyde gözü yok, şöyle anlatıyor son hallerini: "*Kızımın imam nikahlı da olsa hakları vardı. Vermediler... Diploması onların ellerindeydi, diplomasını almak için 'lanet olsun her şeye' dedi. Bıraktı geldi. Ama artık bitti. Her şey daha da güzel olacak...*"

Sevgi Hanım'ın, evlat açısı da dahil olmak üzere başına gelmeyen kalmamış ama "Kendi ayakları üzerinde durmanın" haklı gururunu taşıyor. Her seferinde vurguluyor bunu: "Kendi ayakları üzerinde durmak" yaşamının temel kavramı bu.

Kırşehir'de yaşayan kadınlar için "*Oradaki kadınların dramını sana nasıl anlatayım, anlatamıyorum ben. Bir de aile sırrı diye bir şey var orada, aile baskısına karşı geldin mi çok fena. Orada kadınlar kaderim diyor çekiyorlar.*" diyor.

Ona göre bu olmamalı. Şu anda İstanbul'da yaşıyor. 44 yaşında, bir ömre neler sığdırmış... Eksik bir mutluluk olsa da yaşadığı -Çünkü Necatisini kurban verdi onlara- Geleceğe yine de umutla bakıyor: "*Dul kaldım diye Kırşehir Merkeze bile tek başıma gidemiyordum, kardeşim götürüyordu beni. Her yere kocamla gitmiştim çünkü. Ama artık İstanbul'da yaşıyorum. Her yere kendim gidiyorum. Seninle görüşmeye de kendim geldim. Atladım, otobüse geldim...*"

Her kadının atlayıp otobüse bir yerlere gitme özgürlüğü olmalı, artık bu kadar yaşam ve mücadeleden sonra sevgili memleketimizde... Sevgi Hanım'ın yanından mutlu ve umutlu bir biçimde ayrılıyorum... "Direne, direne kazanan kadınlar" hanesine isimlerini bileklerini hakkıyla yazdıran onu ve kızı Didem'i, kucaklıyorum buradan.... ■

Kapitalizm, ataerkillik ve kadın emeği

Kadın emeğine sosyalist-feminist bakış açısıyla yaklaşan bir grup kadın araştırmacının geçtiğimiz günlerde Sosyal Araştırmalar Vakfı tarafından yayımlanan önemli bir çalışmasını tanıtmak istiyorum. Saniye Dedeoğlu ve Melda Yaman Öztürk'ün derlediği "Kapitalizm, ataerkillik ve kadın emeği" isimli kitapta giriş de dahil olmak üzere sekiz makale yer alıyor. Kadın emeğine feminist bakış açısıyla bakmanın önemi, kadınların ev içinde harcadıkları emeğin, yani çocuk ve hasta bakımı gibi bakım hizmetleriyle, dışarıda yapıldığında hepsi ayrı ayrı bir uzmanlık alanı olan ve ücretlendirilen yemek, temizlik, bulaşık, ütü vs gibi işlerin de emek olarak değerlendirilmesinde kendini gösteriyor…

Kitapta yer alan her çalışma çeşitli alanlardaki ücretli kadın emeğine değinirken, şu veya bu biçimde evde harcanan, ücretsiz ve görünmeyen bu emeğe de vurgu yapıyor.

Çünkü kadınlar dışarıda fabrikada, büroda, ev hizmetlerinde ücretliler olarak çalışırken erkeklerden farklı olarak bir de evlerde bu tür işleri yapıyorlar…

Kapitalizm şartlarında sermaye kendi ihtiyaçları doğrultusunda kadın emeğine yönelirken, ataerkil ilişkiler sermayeye kadın emeğinin kullanımı açısından elverişli koşullar sağlıyor... O nedenle kadın emeği sömürüsünü doğru anlamak için ataerkil sisteme de bakmak gerekiyor.

Türkiye özelinde yapılmış yeni alan araştırmalarına dayanan bu derlemeyi okumanızı öneriyoruz. ■

Uçma Sanatı

İspanyol İç Savaşı hikâyesi

Uçma Sanatı Versus Yayınevi tarafından Ocak 2011 yılında çıkarılan Uçma Sanatı bir çizgi roman esasında. Antonia Altarriba tarafından kaleme alınan hikayeyi, Kim resmetmiş. Altarriba İspanya'da Bask Üniversitesi'nde Fransız Edebiyatı Kürsüsü'nde öğretim üyesi. Gerçek ismi Joachim Aubert i Puig-Arnau olan Kim ise yeraltı edebiyatı ile ilgilenen bir çizer. Uçma sanatı sondan başlayıp geriye giden bir hikaye. Antonia Altarriba'nın babası 4 Mayıs 2001'de intihar eder, hüsran dolu hayatına son verdiğinde 90 yaşındadır. İspanya İç Savaşını görmüş, onun tüm direniş, umut ve yenilgilerine tanıklık etmişti...Adil bir dünya için mücadele eden tüm dönem kahramanları gibi tarih ona da sırt çevirmişti. Antonia'nın babasının hikayesi üzerinen yazılmış İspanya İç Savaşı'nın bu trajik öyküsünü çizgi roman olarak okuyun... ■

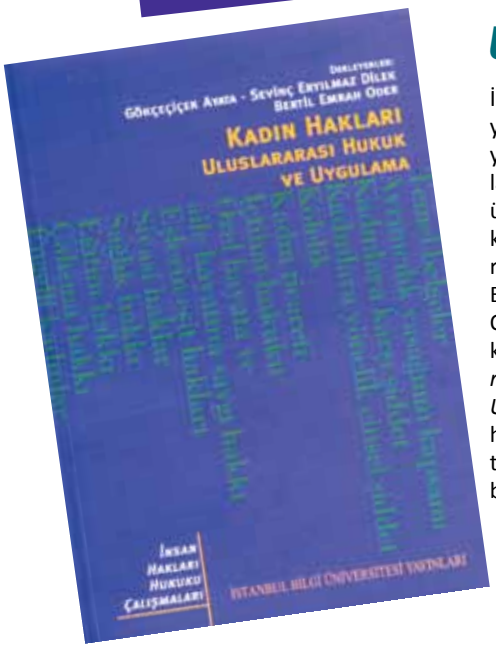

Uluslararası hukukta kadının hakları

İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları tarafından geçtiğimiz yılın son çeyreğinde yayımlanan, bir süredir masamızın üzerinde bekleyen bir başka kitabı daha tanıtmak istiyoruz. Gökçeçicek Ayata, Sevinç Eryılmaz Dilek, Bertil Emrah Oder tarafından derlenen kitabın ismi; *Kadın Hakları ve Uluslararası Hukuk ve Uygulama*... Kitapta kadın haklarıyla ilgili uluslararası temel belegelerin tümüne ilk bölümde yer alan giriş makalelerinden sonra yer verilmiş. Ayrımcılık yasağının kapsamının işlendiği temel metinler bunu takip ediyor. Sendikalarda kadın konusunda çalışan kadınlar ve uluslararası tekellerin tedarik zincirlerinden birinde çalışan kadınlar açısından önemli bir bölüm de "Çalışma Hakkı" başlığı altında toplanmış. Küresel sendikacılığın gelişip güçlendiği günümüz koşullarında kadın çalışanlarınz haklarını düzenleyen uluslararası temel metinlerin öğrenilmesi çok büyük öneme haiz... Çünkü bu alanda ortaya çıkan kadın haklarına yönelik ihlaller için bu belgeler aracılığıyla bir mücadele alanı da açılabilir. Sağlık hakkı, siyasi haklar, özel hayata ve aile hayatına saygı, eşlerin eşit hakları, cinsel şiddete karşı mücadelenin uluslararası mekanizmalarını öğrenmek açısından tüm kadın çalışanların elinin altında bulunması gereken bir kitap... ■

CEMİLE TEYZE

1 Mayıs'ta Taksim ve ideal anneler

Bu yıl 1 Mayıs'ta Taksim Meydanı'nda olmak çok keyifliydi... 1 Mayıs emeğin, birlik, mücadele, dayanışma günü... Tüm bunlar gaz, su, sopa olmadan da yapılabilirmiş. Sonuçta söz konusu olan bir bayram... Bizim kuşak, daha sonraki bir iki kuşak gerçi bunlara alışık, ama herkeste bir yorgunluk da yok değil, bakmayın. Grup Yorum'un türküleriyle mücadele ateşini sıcak tutmak, Kardeş Türküler'in, Lazca, Kürtçe, Türkçe, Ermenice türküleriyle birleşmek, Agire Jiyan'la halay çekerek dayanışmak ne güzelmiş...

Bu yıl memleketimin emekçilerinin tüm renkleri, meydandaydı... Sosyal demokratlar, komünistler, feministler. Hatta Mehter Takımı bile oradaydı. Bu son saydığım biraz hani ne desem tuhaf kaçmadı değil. Yine de bir yer buldular meydanda kendilerine...

Bu yıl, 'meydanda buluşuruz' diye sözleştiğim arkadaşlarla orada buluşamadım, yerimden kımıldayamadım çünkü, her devinim özel bir güç gerektiriyordu, çok kalabalıktı kortejler... Petrol-İş Sendikası üyelerini uzaktan gördüm, mavi bayraklarıyla gözüme iyi göründüler...

Miting sonrasında aynı kortejde bulunduğum eski bir arkadaşımla bir yere oturup konuştuk... Oturmak zorundaydık çünkü İstanbul'u bilenler bilirler, Taksim Avrupa yakasındadır, benim ev ise Asya yakasında ve bizim değil kıta değiştirmek, bir adım atacak halimiz kalmamıştı... Her yaşın güzel bir yanı var diyenler, biraz kendilerini kandırıyorlar sevgili kızlarım. Bedende kireçlenmeler, ağrılar, arızalar belirmeye başladıktan sonra her şey daha zor hale geliyor. Neyse sıkma portakal sularımızı içip, geçmiş 1 Mayıs'ları andık... Ne çok deney yaşamış, ne çok hırpalanmışız ve ne inatçıyız... Koyu bir sohbete koyulmuşuz, bir de baktık iki saat geçmiş... Dinlenmişiz ama. Kalktık, meydan bomboştu, daha doğrusu belediye emekçileri kalabalıktan geride kalan çöpleri temizliyordu...

Her grup meydandan çıkarken kendi çöpünü yanında götürmeli, meydan mümkün mertebe temiz bırakılmalı, diye konuştuk... Yaşlı kadın hassasiyetleri işte... Karşıya giden ilk otobüse atladık... Önünde kızıl yıldız olan siyah bereli biri kız, biri erkek; iki çocuk olanca ciddiyeti ile oturuyorlardı anne-babalarının yanında, öyle şirinlerdi ki...

O gece televizyon kanallarında diğer illerde yapılan mitingleri izlerken uyuyakalmışım "yattığı yeri bilmemek" diye bir deyim vardır ya... Aynı öyle olmuşum...

***

Mayıs ayı içindeki ikinci önemli gün de biliyorsunuz; Anneler Günü... Ben gençliğimde böyle günlere, kapitalizmin tüketim ahlâkının körüklendiği günler diye bakardım. Temel yaklaşımım değişmedi ama bu vesile ile çocukların ve torunların yüzünü görmeye başladığım için tepkilerimi çok dile getirmiyorum artık... Şehirde olanlar ziyaretime geliyor, olmayanlar telefonla arıyor... Evin içi birden şenleniyor... Çiçekler, pastalar, kurabiyeler... Diyabeti bir süreliğine rafa kaldırıyorum.

Annelik ömür boyu süren bir meslek; asla emekliliği yok. 40 yaşına gelmiş olsalar bile çocuklarınızı kollamaya çalışıyorsunuz. Gerçi hiçbir zaman sadece çocuklarım ve evim diyen bir anne olmadım. Çalışıyordum ve toplumsal sorumluluklarım da vardı.

Elisabeth Badinter'in geçtiğimiz günlerde İletişim Yayınları'ndan "Kadınlık mı Annelik mi?" isimli bir kitabı çıktı... Günümüzdeki "ideal anne" modelinin kadınları ne denli sıkıştırdığını konu ediniyor. Badinter'e göre anneliği hak etmek için kadınlar kendi yaşamının temelinde bulunan pek çok istek ve değerlerden vazgeçmek zorunda kalıyorlar, bu da onlarda ciddi sinir bozukluklarına yol açıyor.

Bugün kadınlar, mücadele vererek geldikleri noktadan, tıp camiası ve aile kurumunu yücelten kesimler tarafından uzaklaştırılıyorlar. Kadını bu modern kölelik durumuna sürükleyen neden ise Badinter'e göre iş yaşamında yerinin hâlâ sağlamlaşmamış olması... Buna bitmek tükenmek bilmeyen, her an yenileri çıkan annelik yükümlülükleri de eklenince kadınlara evin yolu görünüyor. Bugünlerde okunması gerekli bir kitap bence... ■

Geleceğimiz kendi ellerimizde...

Akkuyulular nükleere karşı 150 metrelik zincir oluşturdu, Sinoplular “Sinop nükleer istemiyor” diye haykırdı. Çernobil kazasının 25. Yıl dönümünde Kadıköy'de binlerce insan, çocuklarıyla birlikte miting yaparak “Nükleer santrallere, yaşamı yok eden enerji üretimlerine hayır” dediler. Bu sesin çoğaltılması gerekiyor.

NÜKLEER'E DUR DİYELİM!